

OBNOVA AREÁLU ZÁMKU
BOREČ U LOVOSIC

ČÁST A.
ANALÝZY

ČÁST B.
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

Bc. Kateřina Musílková

**OBNOVA AREÁLU ZÁMKU
BOREČ U LOVOSIC**

ČÁST A.
ANALÝZY

ČÁST B.
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

Diplomová práce
Fakulta architektury ČVUT v Praze

Modul památkové péče

Autor:	Bc. Kateřina Musílková
Vedoucí práce:	prof. Ing. arch. Akad arch. Václav Girsá
Vedoucí části SHP:	doc. Ing. Michael Rykl, Ph.D.
Ústav:	15114 Ústav památkové péče
Semestr:	ZS 2022/2023

OBSAH | ČÁST A ANALÝZY

1	Analýza lokality	10
1.1	Poloha	10
1.2	Ves Boreč	12
1.3	Doprava	16
1.4	Vybavenost	20
1.5	Příroda	22
1.6	SWOT	26
2	Areál zámku	28
2.1	Základní charakteristika.....	28
2.2	Fotodokumentace stávajícího stavu.....	30
3	Vstupní podklady	38
4	Referenční projekty	42
5	Zdroje	46

OBSAH | ČÁST B STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

1	Komentovaný přehled literatury
2	Časová osa z přehledem základních dat..
3	Dějiny a stavební vývoj objektu
4	Nálezové situace .
4.1	Exteriér .
4.2	Interiér
5	Analytické výkresy
5.1	Interiér v místech velkého sálu
5.2	Pohledy východního křídla
5.3	Půdorysy
6	Pokus o rekonstrukci vzhledu fasád
6.1	Baroko
6.2	Renesance
7	Historické mapy
8	Archivní plány
8.1	Geometrické a situační plány
8.2	Plány zámku
9	Archivní fotografie

ČÁST A.
ANALÝZY

1 | ANALÝZA LOKALITY | 1.1 POLOHA

Zámek Boreč se nachází ve stejnojmenné vesnici v severozápadních Čechách. Patří do Ústeckého kraje, přičemž od krajského města Ústí nad Labem je vzdušnou čarou vzdálen zhruba 18 km. Nejbližším městem jsou od zámku a vesnice Boreč jsou Lovosice s necelými 9 tisíci obyvateli (k roku 2011), které jsou vzdušnou čarou vzdáleny přibližně 4 km.

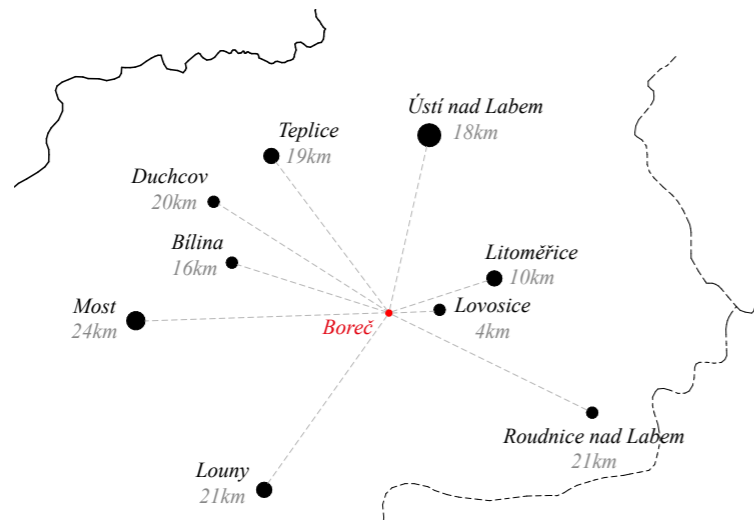
V rámci vesnice zámek leží při jejím severovýchodním okraji, při hlavní komunikaci, která skrz vesnici prochází.

základní údaje o poloze zámku:

vesnice: Boreč
obec: Velemín
okres: Litoměřice
kraj: Ústecký
nadmořská výška: 323 m n. m.
geografická poloha: 50°30'33" s. š., 13°59'23" v. d.
katastrální území: Boreč u Lovosic (s rozlohou 3,86 km²)

poloha zámku Boreč v rámci ČR

výšek Ústeckého kraje
letecká vzdálenost od nejbližších větších měst

1 | ANALÝZA LOKALITY | 1.2 VES BOREČ

Boreč je poměrně malou vesnicí, ležící v katastrálním území Boreč u Lovosic o rozloze 3,86 km². V katastrálním území Boreč u Lovosic leží i Bílinka a Režný Újezd.

Je částí obce Velemín v okrese Litoměřice. Od Velemína je vzdálen asi 4,5 km na jih. V roce 2009 zde bylo evidováno 32 adres. V roce 2011 zde trvale žilo 24 obyvatel.

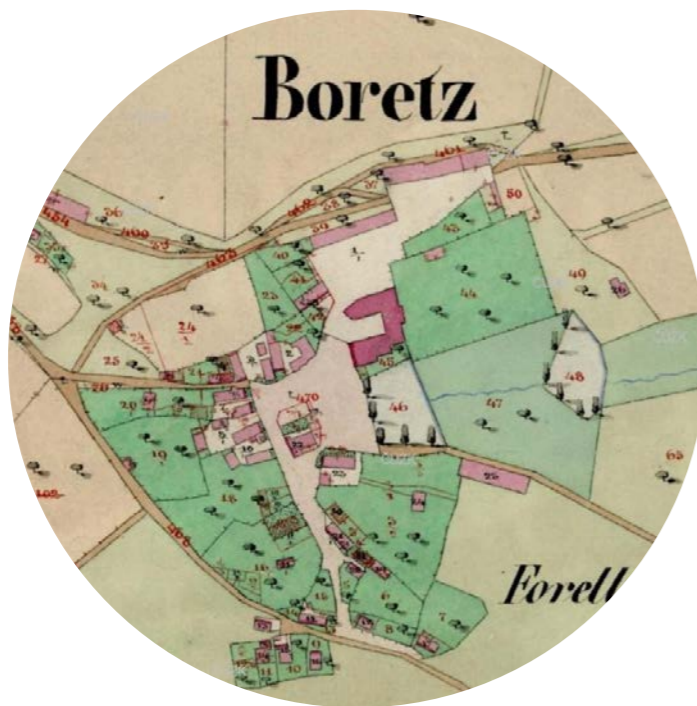
Zástavbu tvoří menší domky. Její centrum tvoří zatravněná návěs s kapličkou a dětským hřištěm. Blízko návěsi pramení drobný potok, který teče dále na východ. Při něm se nachází několik rybníků, v současnosti jsou stejně jako jejich okolí zpustlé a zarostlé.

počet obyvatel: 24 (2011)

počet domů: 25 (2009)

*schwarzplan vsi Boreč
vyznačený objekt zámku*

Boreč na mapě Stabilního katastru (1843)

hlavní komunikace v jižní části vesnice

pohled do prostoru návsi jižně v sousedství zámku

všudypřítomný výhled na vrch nad vesnicí

vesnice Boreč od jihozápadu, v pozadí vrch Boreč

1 | ANALÝZA LOKALITY | 1.3 DOPRAVA

Boreč leží v klidnější oblasti v přírodě, přesto je autem v rámci republiky dobře dostupný. Nachází se blízko **dálnice D8**. Díky tomu odtud trvá cesta autem do Prahy pouze necelou hodinu.

Železnice je od Boreče vzdálenější, nicméně na trase Lovosice-Velemín přes Boreč jezdí **autobus**.

Turisticky je oblast celkem atraktivní. Je protkaná jak značenými turistickými trasami, tak cyklostezkou, které propojují přírodní i kulturní zajímavosti v okolí. Blízko od Boreče také vede **Zlatá stezka Zemí hradů**. Ta v celkové délce 89 km z Budyně nad Ohří do Úštěku propojuje většinu významných hradních památek v oblasti Českého středohoří.

dopravní dostupnost - auto

Boreč → Velemín: 7 min

Boreč → Lovosice: 8 min

Boreč → Litoměřice: 17 min

Boreč → Ústí nad Labem: 23 min

Boreč → Praha: 50 min

dopravní dostupnost - autobus + vlak

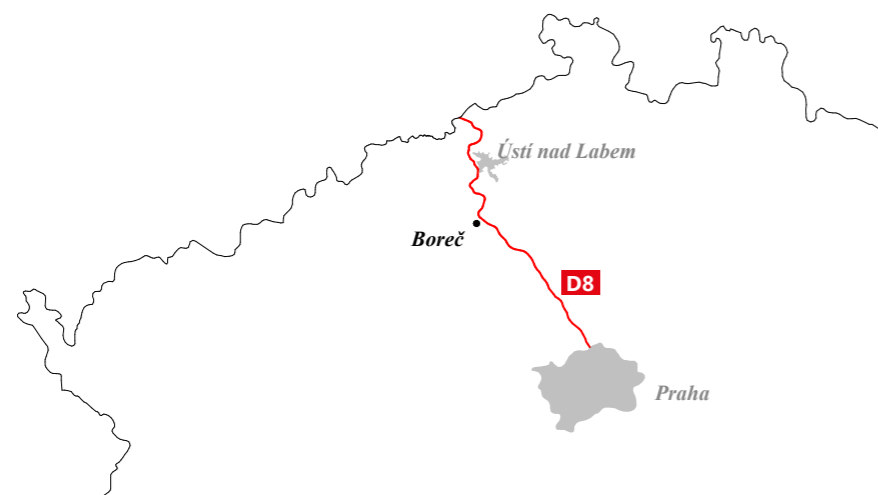
Boreč → Velemín: 10 min

Boreč → Lovosice: 15 min

Boreč → Litoměřice: 35 min

Boreč → Ústí nad Labem: 45 min

Boreč → Praha: 1 h 45 min

poloha Boreče blízko dálnice D8

Jediným spojem veřejné dopravy do vesnice je **autobus** číslo 663, která jezdí na trase Lovosice - Velemín. Autobusová zastávka je umístěná na severním okraji vesnice, blízko samotného zámku. Autobus jezdí pouze ve všední dny.

Silnice, která vesnicí prochází, je klidná. Jižně pod vesnicí přechází cestu/cyklostezku.

Oproti hromadné dopravě, turistické napojení vesnice je vzhledem k zajímavostem k okolí dobré. Do vesnice je možné dojít po **turistickém značení**. Zelená trasa začíná na rozcestí na severním okraji vesnice, odkud pokračuje směrem na západ, kde se posléze napojuje na Naučnou stezku Boreč, která obkružuje Borečský vrch. Žlutá trasa prochází přímo vesnicí kolem zámku. Na sever pokračuje dále kolem Národní přírodní rezervace Lovoš. V jižním směru se napojuje na „Zlatou stezku zemí hradů“ a posléze končí pod hradem Košťálov.

Vesnicí prochází severojižním směrem i **cyklostezka**, která je vedena přímo kolem zámku. Také propojuje Boreč mimojiné s blízkými hrady, zámky a přírodními zajímavostmi (např. zřícenina hradu Košťálov, zřícenina hradu Opárno, zámek Skalka).

LEGENDA

- silnice
- - - cesta
- turistická trasa
- turistická trasa
- - - - - cyklostezka

1 | ANALÝZA LOKALITY | 1.4 VYBAVENOST

vybavenost Boreče

Přímo ve vesnici Boreč se nachází pouze malá kaple a dětské hřiště.

zdravotnictví

V Lovosicích se nachází několik ambulancí, lékarny i zvěrolékař. Nejbližší nemocnice je v Litoměřicích.

vzdělání

Základní školy jsou nejdostupnější v Třebenicích, Čížkovicích a Lovosicích. Okolní vesnice jsou příležitostně vybaveny knihovnou. Lovosice se nachází gymnázium a SOŠ technická a zahradnická. Nalezneme tam i základní uměleckou školu.

sport

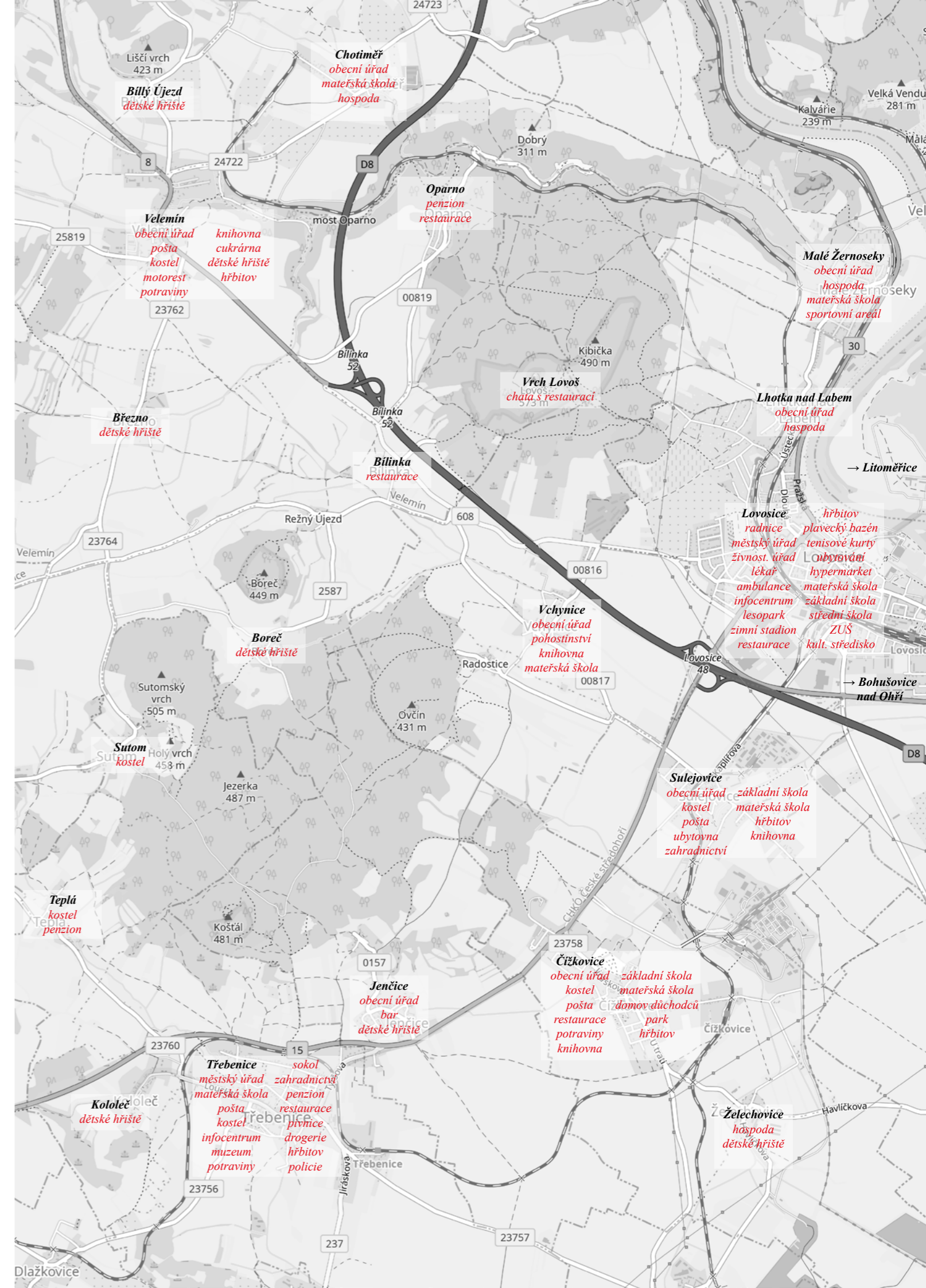
Sportovní vybavenost je nejlepší v blízkých Lovosicích. Nechybí plavecký bazén, koupaliště, zimní stadion, skatepark.

kultura

Kromě trebenického muzea nabízí omezenou kulturní vybavenost Lovosice, kde se nachází kulturní dům se sálem. Nicméně celá oblast je bohatá na možnost návštěvy zámků či hradů. Do nejbližšího kina je nutné dojet do Litoměřic či Bohušovic nad Ohří.

služby

Okolní vesnice nabízí příležitostně ubytování, restauraci či potraviny.

1 | ANALÝZA LOKALITY | 1.5 PŘÍRODA

mezi čtyřmi vrchy:

Z geografického hlediska je poloha vesnice Boreč zajímavá. Nachází se totiž v Borečské kotlině, obklopené čtyřmi vrchy: Boreč, Ovčín, Jezerka a Sutomský vrch.

Oto Špecinger napsal v roce 1986: „Půvabná ves Boreč uprostřed kopců, lesů a sadů představuje vskutku překrásnou oázu ticha a klidu.“

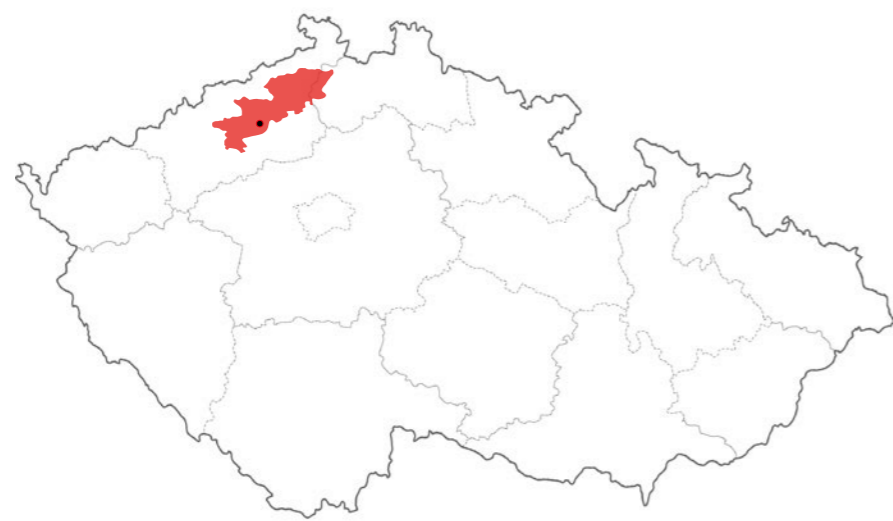
pramen potoka:

Co se týče vodstva, ve vesnici pramení malý potůček, který se východně od Boreče vlévá do Vchynického potoka. Vchynický potok se dále vtéká do potoka Modla, který se v Lovosicích stává přítokem Labe.

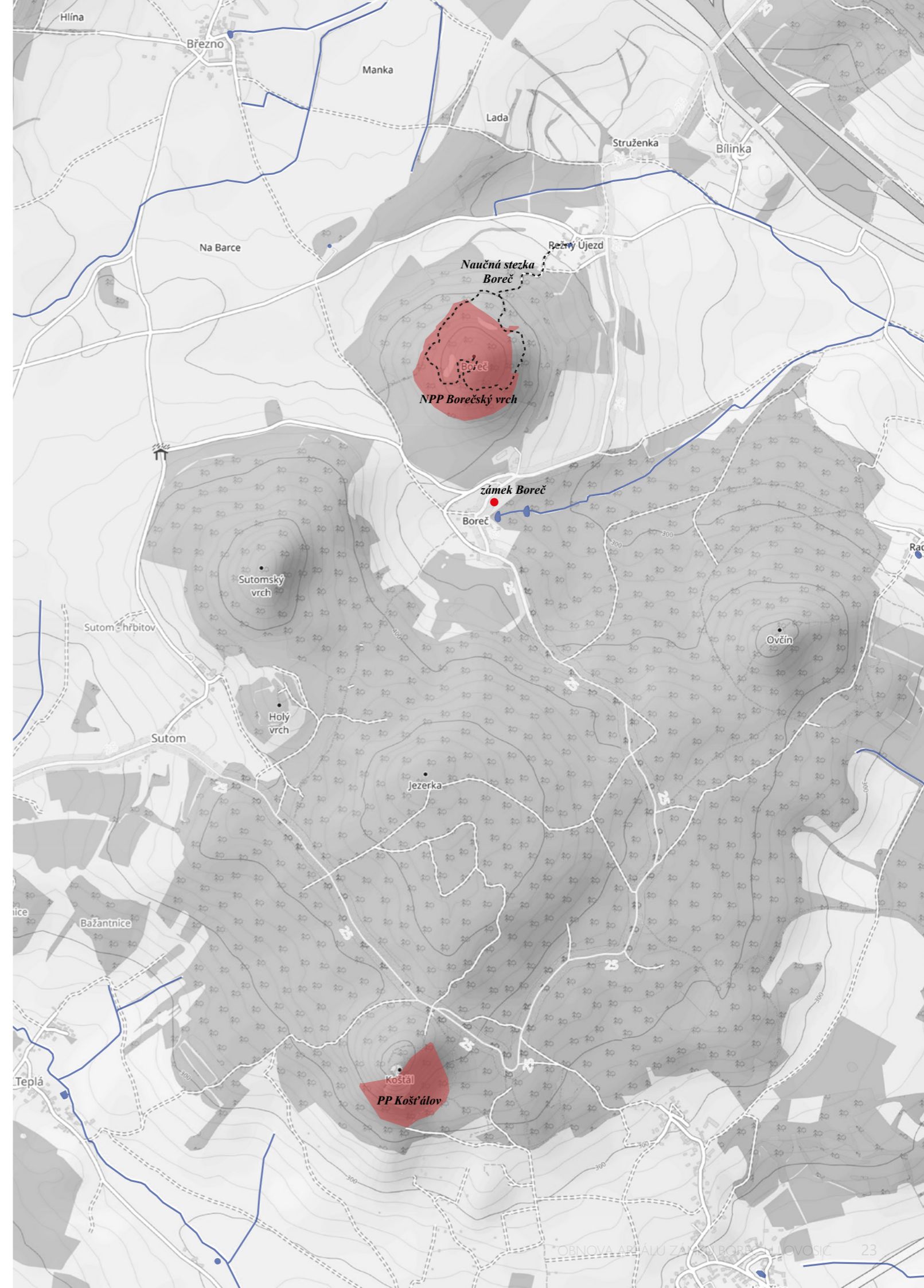
přírodní zajímavosti:

CHKO České středohoří

Vesnice Boreč se nachází na území Chráněné krajinné oblasti České středohoří. Ta se rozprostírá po obou březích dolního toku české části Labe. Na první pohled zdaleka upoutá dynamickým reliéfem - pro zdejší krajinu jsou typické kuželovité tvary kopců. Ty jsou výsledkem třetihorní vulkanické činnosti, která vytlačila vyvěřeliny většinou čedičového typu a znělce do tvaru kup a příkrovů.

České Středohoří na mapě ČR

NPP Borečský vrch

předmět ochrany: ochrana geologických jevů a květeny

rozloha: 11,96 ha

Jednou ze zajímavostí Českého středohoří je Borečský vrch, který se tyčí severně nad vesnicí Boreč. Jedná se o zalesněný znělcový kopec s výškou 449 m.n.m. Na jeho vrcholových partiích byla vyhlášena národní přírodní památka. Předmětem ochrany jsou geologické jevy a květeny. Je i součástí součástí chráněné soustavy NATURA 2000.

Místo je zajímavé svou geologií - hornina masivu je protkána soustavou puklinových průduchů - *ventarol*. V zimě průduchy nasávají studený vzduch u paty kopce, ten se průchodem horninou ohřeje a získá více vlhkosti. Následně je vyfukován puklinami na vrcholu kopce. Rozdíl teplot může být i 20°C, v tuhé zimě proto místo výduchu zaujme viditelnými exhalacemi, navíc se na skále vyskytuje vzácný mechorost borečka vzácná. V létě vzduch kopcem proudí obráceně.

Na rozdíl od mnoha jiných vrchů je Borečský vrch hojně navštěvován v každém ročním období. Na jaře a v létě vzácná květena (například kriticky ohrožený koniklec otevřený) a později krásné barevné scenérie okolních kopců a hor.

Naučná stezka Boreč

délka: 3 km

Na Borečský vrch vede okružní stezka, která začíná na návsi v Režném Újezdu severovýchodně v blízkosti vesnice Voreč. Informační panely na stezce se věnují geologii, ekologii, botanice a zoologii. Na naučnou stezku je napojena zelená turistická trasa, která vede až do samotné vesnice Boreč, ústí kousek od zámku.

ventarola

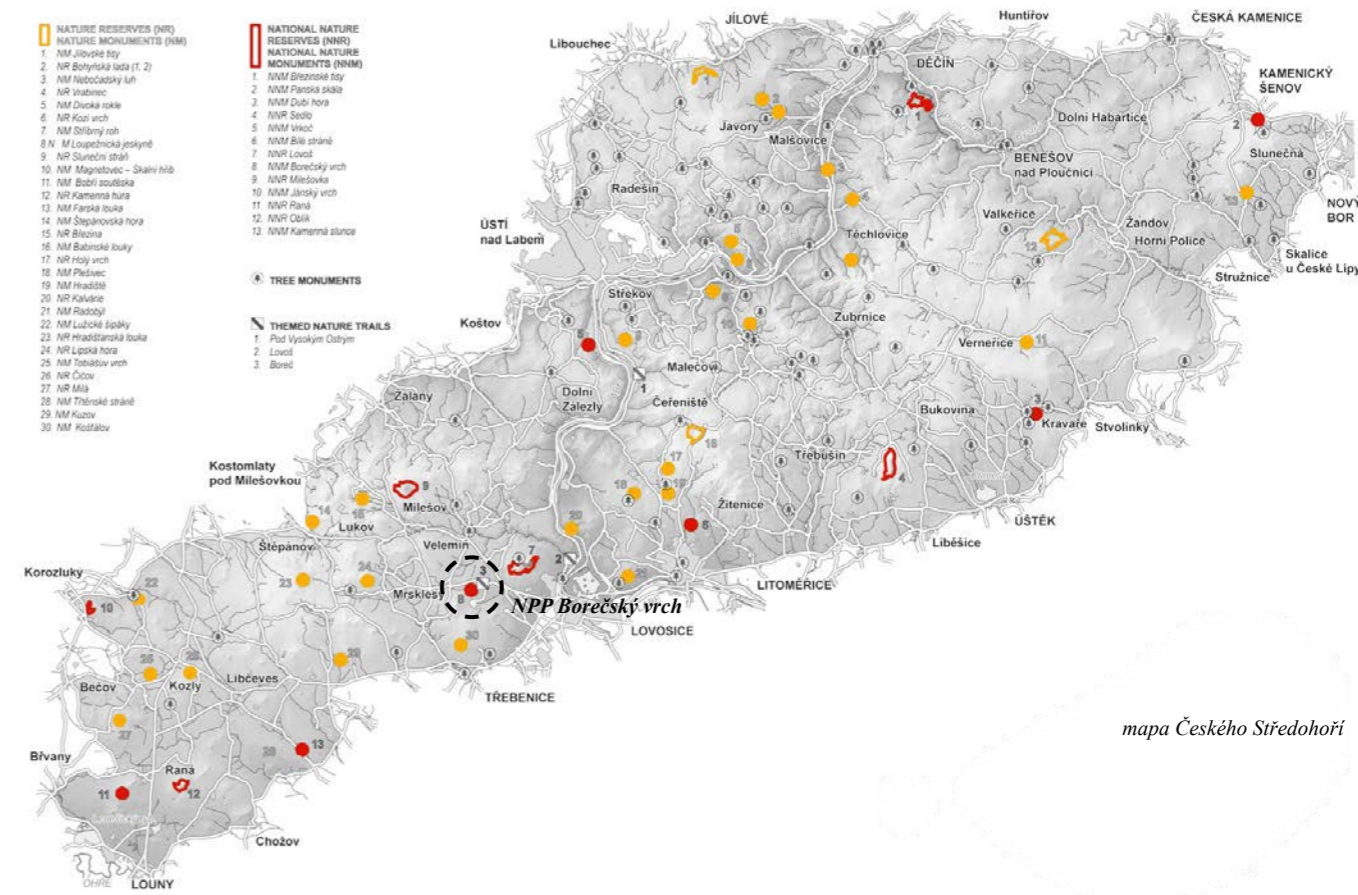

borečka vzácná

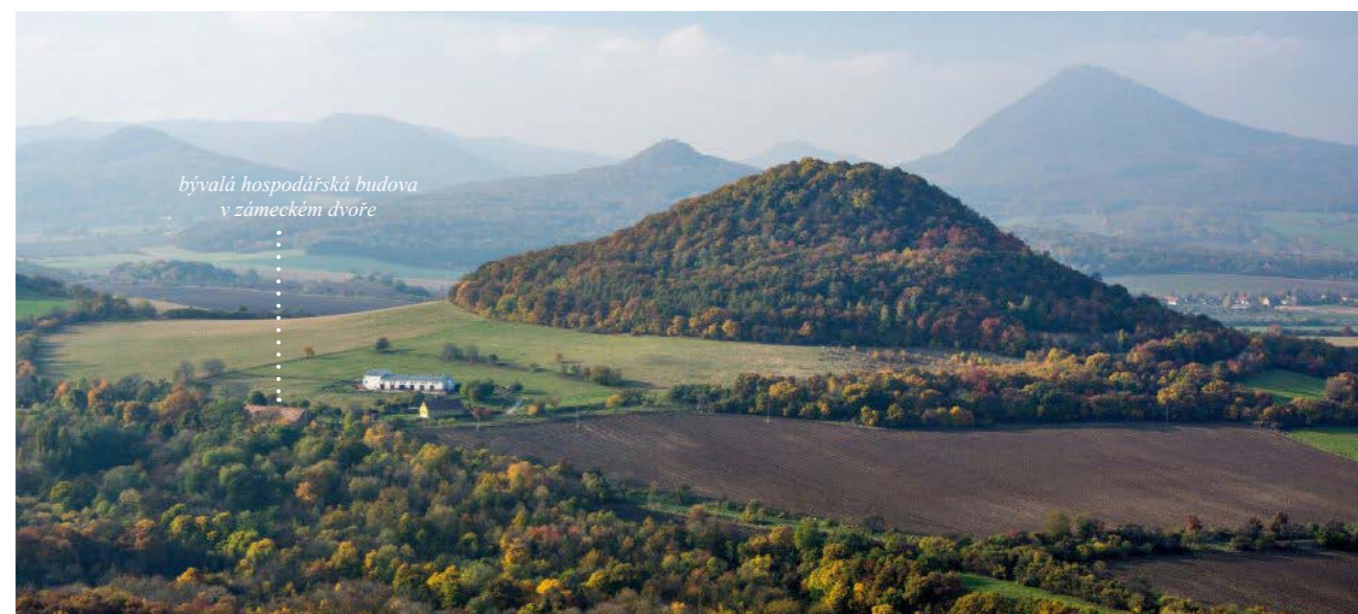

koniklec otevřený

Kromě NPP Boreč nalezneme v blízkém okolí vesnice Boreč další maloplošná přírodní chráněná území: **PP Košťálov a NPR Lovoš.**

mapa Českého Středohoří

vrch Boreč (pohled z vrchu Ovčín)

STRENGTHS

Silné stránky

- genius loci, který zámek i přes pustý stav má
- návaznost zámku na centrum vesnice mu propůjčuje i v současnosti dominantní postavení
- přírodní a kulturní zajímavosti v okolí, které přivádí do oblasti potenciální návštěvníky zámku

OPPORTUNITIES

Příležitosti

- zapojení zámku do soustavy kulturních a přírodních zajímavostí v oblasti
- možnost propojení se zahradou, která se sama může stát lákadlem pro místní i vzdálené návštěvníky
- návaznost na náves a krajinu rybníků - potenciál vytvoření přirozené součásti života vesnice

WEAKNESSES

Slabé stránky

- zdevastovaný stav památky v současnosti, nutnost řešení statických problémů
- vesnice Boreč je malá - při uvažovaném využití zámku je potřeba se obracet na vzdálenější návštěvníky/uživatele

THREATS

Hrozby

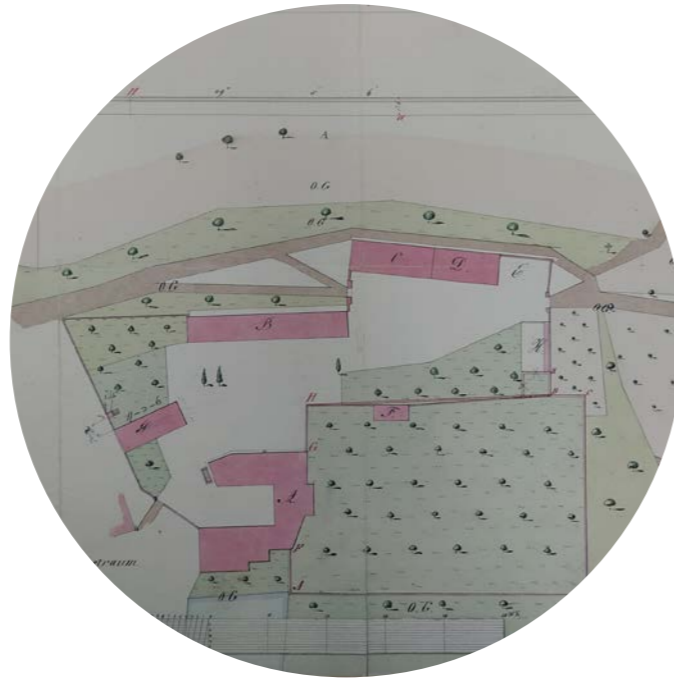
- trvalého poškození charakteru památky
- navržené využití zámku nevrátí investované finance a jeho provoz bude neudržitelný

2 | AREÁL ZÁMKU | 2.1 CHARAKTERISTIKA

Zámek je trojkřídlovou budovou, která ve svém středu utváří malé vnitřní nádvoří. Historicky byl součástí šitšího areálu zámeckého dvora. Ten tvořil uzavřený areál, který zaujímal celou severní polovinu vesnice. Samotnou budovu zámku doplňovalo několik dalších objektů. Některé z nich jsou dochovány dodnes - zčásti obývané, zčásti ve zpuštěm stavu.

vesnice a dvůr Boreč na geometrickém plánu (1800-1820)

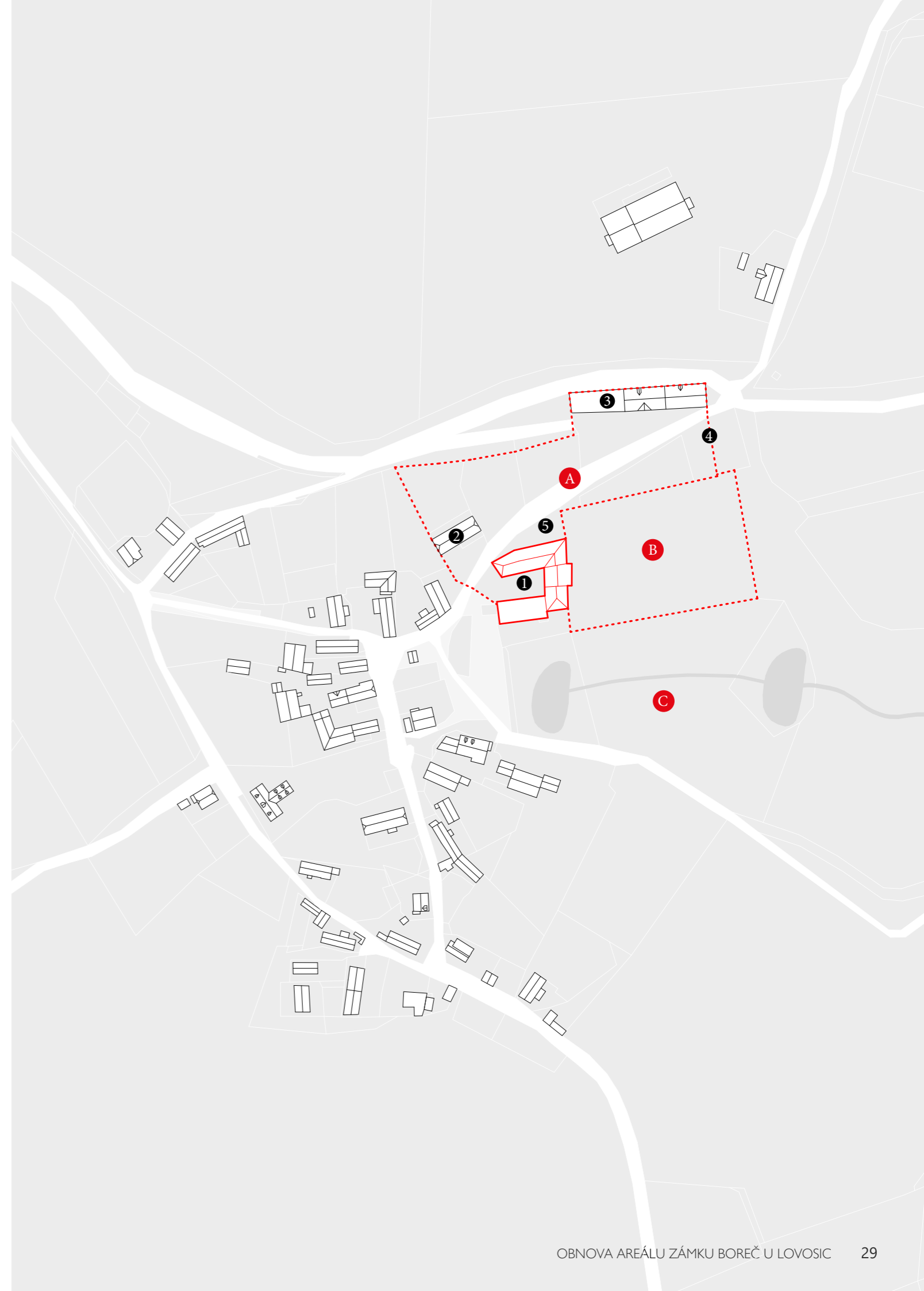

situční plán dvora Boreč (1850)

Památková ochrana

Zámek je od roku 1958 chráněn jako kulturní památka. Její součástí tvoří následující objekty (položka „zámecký dvůr“ přidána autorkou jako jednotící název):

- A** zámecký dvůr
 - 1 zámek + stodola
 - 2 dům č.p.41
 - 3 hospodářská budova
 - 4 ohradní a opěrné zdi s branami
 - 5 fontánka (zničena)
- B** zahrada
- C** soustava dvou rybníků

A Zámecký dvůr

dvůr při pohledu z jihozápadu

dvůr při pohledu z východu

1 Zámek
Vnitřní nádvoří

celek nádvoří

nádvorní chodba v patře a přízemí severního křídla

1 Zámek

pohled na zámek z návsi

detail průčelí

1 Zámek
Vnitřní nádvoří

nádvorní chodba v severním a jižním křídle

hlavní vstup do nádvoří - vjezd v severním křídle

① Zámek
Severní křídlo

severní průčelí

pohled z nádvoří

① Zámek
Východní křídlo

východní nádvoří průčelí

západní zahradní průčelí

① Zámek
Severní křídlo

místnost v přízemí

místnost v patře

① Zámek
Východní křídlo

pohled jižní

propadlý krov a podlaha v patře

1 Zámek

Sklep pod východním křídlem

sklepní prostora

přístupová chodba

2 Dům č.p. 41

pohled jižní

pohled východní

1 Zámek

Západní křídlo

pohled ze dvora

detail průčelí

3 Hospodářská budova

pohled jihozápadní

pohled jižní - detail

4 Ohradní a opěrné zdi s branami

vstup do zámeckého dvora z východu

zahradní zeď se vstupní bránou severně od zámku

B Zahrada

pohled ze západu - stav v nedávných letech (v současnosti výhled zakrývají náletové stromky)

pohled ze severu - současný stav

5 Fontánka (zničená)

fotografie z roku 1988 fontánku ještě zachycuje

současný pohled do místa, kde stála fontánka

C Soustava dvou rybníků

rybník pod zámek - fotografie z roku 1988

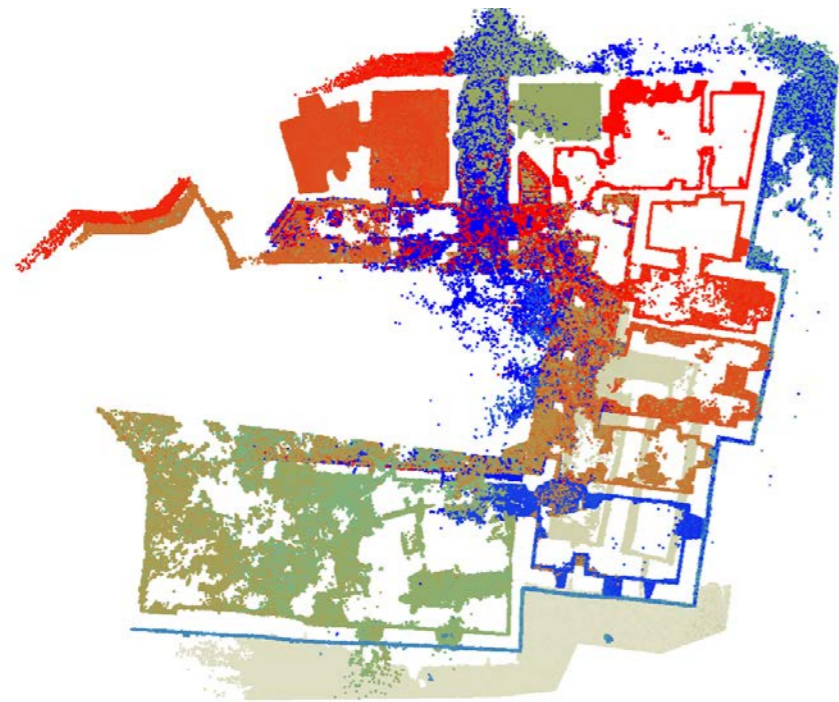
rybník pod zámek - současný stav

3 | VSTUPNÍ PODKLADY

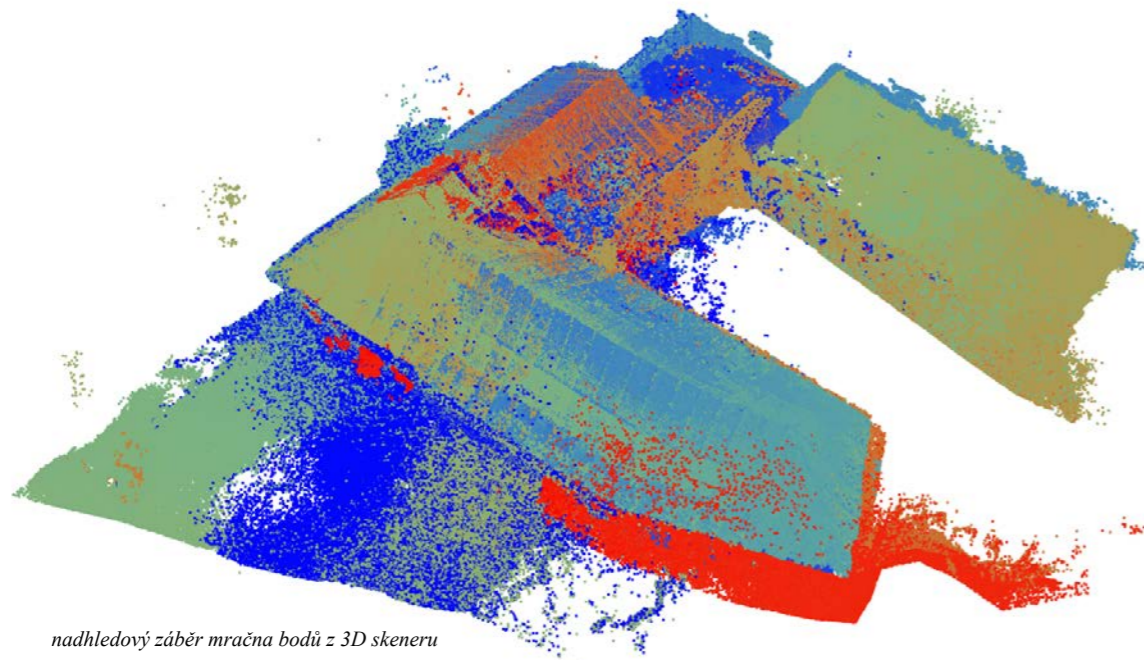
Vstupním podkladem pro návrh obnovy zámku je zaměření současného stavu, které poskytla projekční kancelář FAPAL. Zaměření bylo provedeno technologií 3D skenování na jaře roku 2021.

Na základě 3D skenu byly rozkresleny půdorysy obou podlaží, půdorys jednoho ze dvou sklepení (druhé je v současnosti nepřístupné), řezy i pohledy. Tyto podklady bude nutné pro účely diplomové práce opravit a doplnit, jelikož jsou příliš schematické a nepřesné. Podkladem pro to bude 3D model mračna bodů a terénní průřezem.

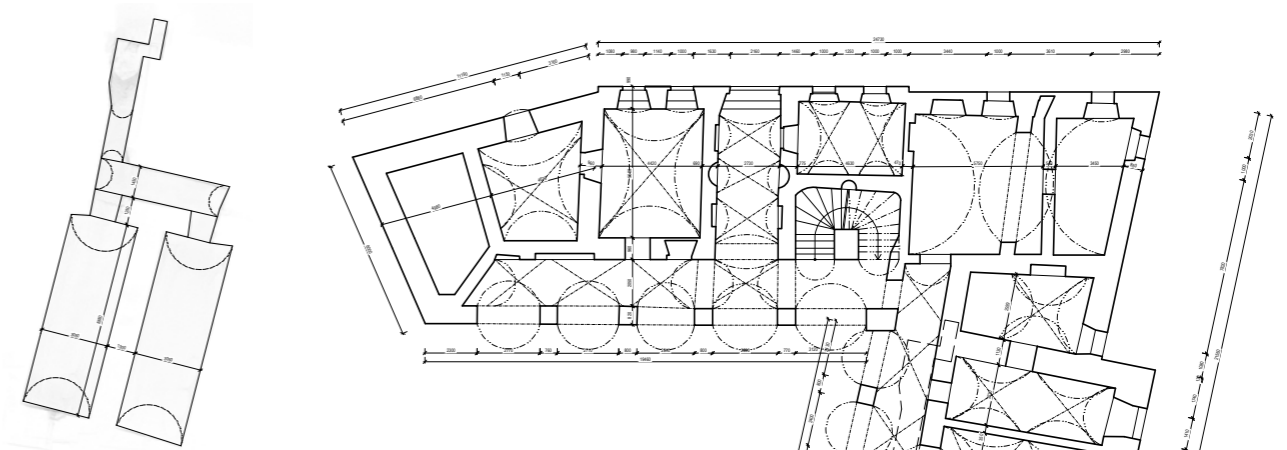
Při návrhu rekonstrukce budou rovněž zohledněny historické plány, přiložené v části B. Stavebně-historický průřezem.

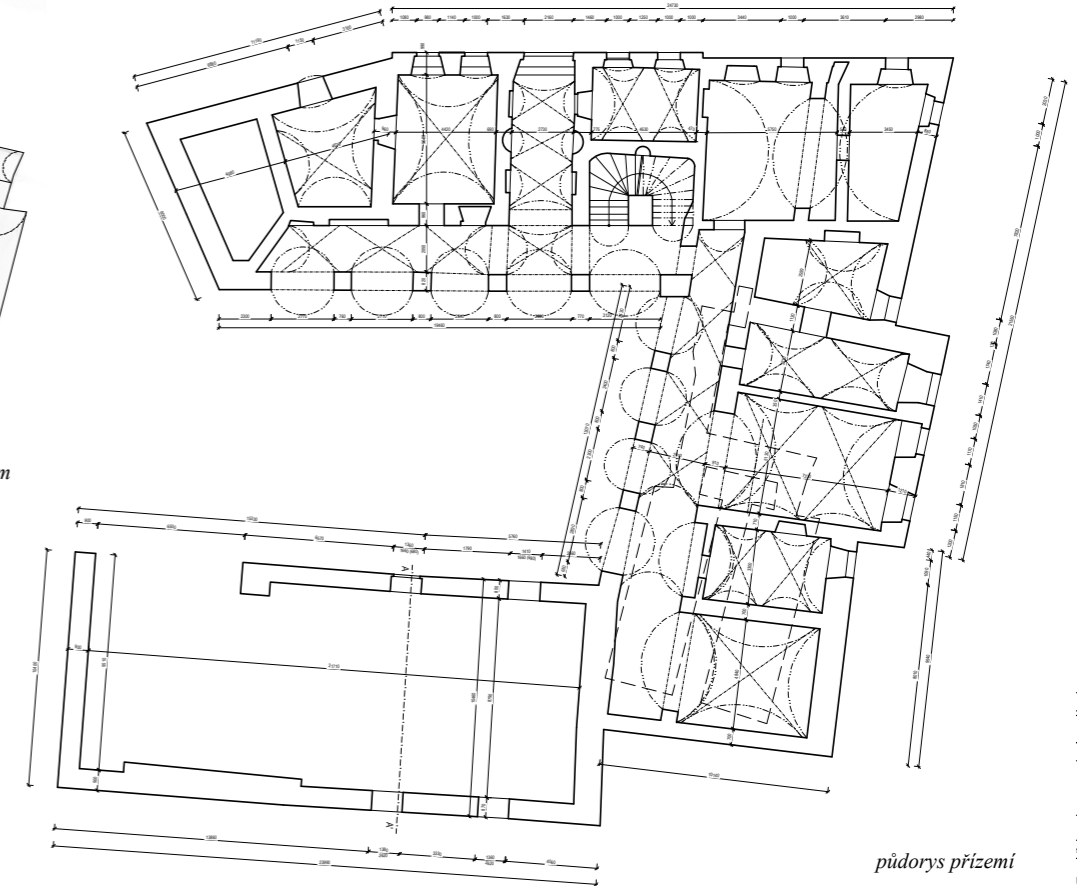
řez mračnem bodů z 3D skeneru v úrovni přízemí zámku

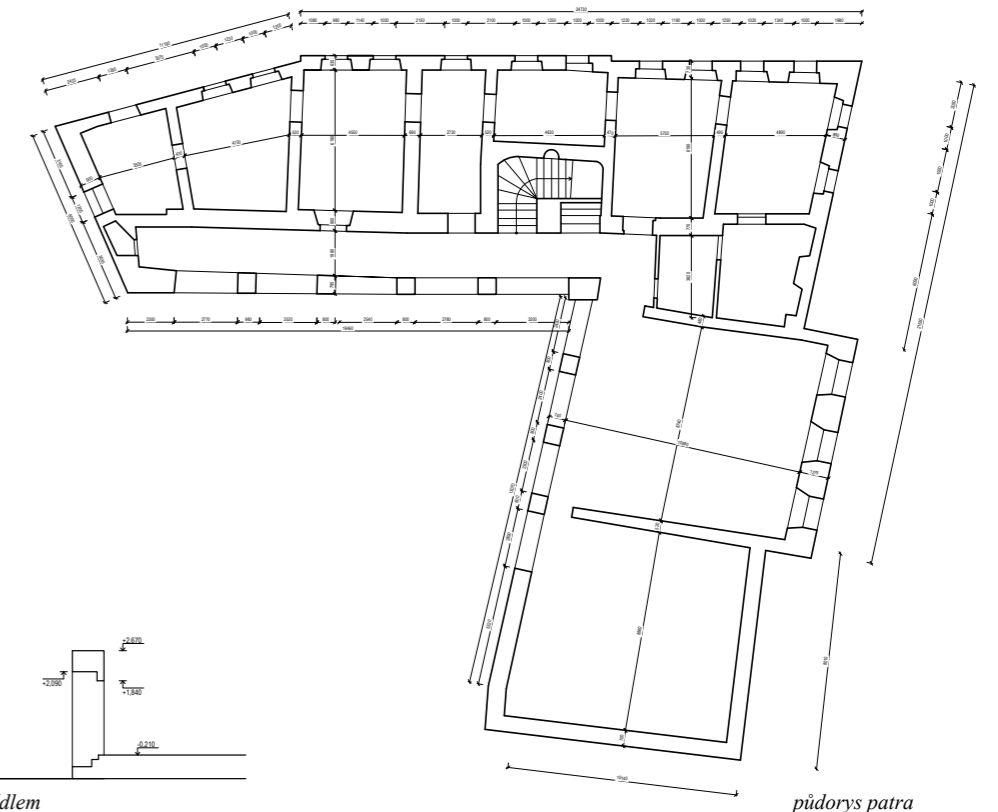
nadhledový záběr mračna bodů z 3D skeneru

půdorys sklepů
pod východním křídlem

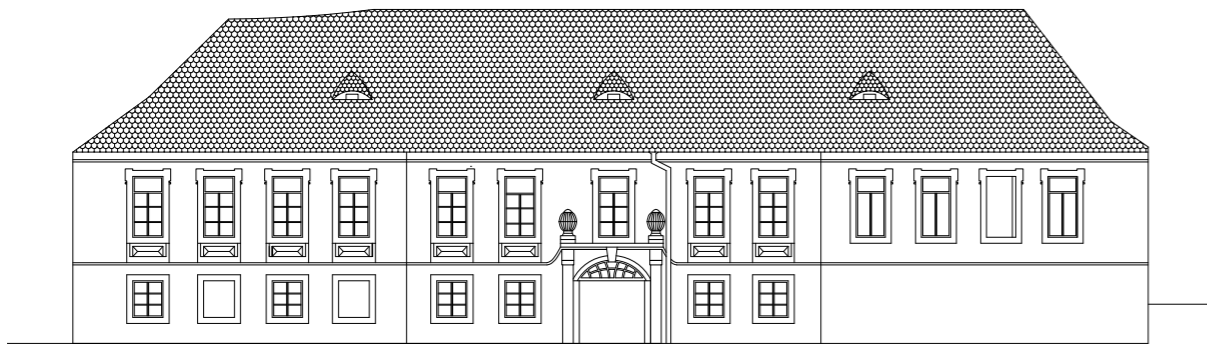
půdorys přízemí

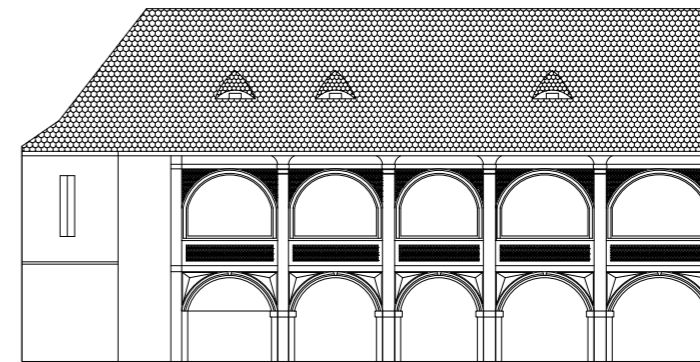
půdorys patra

příčný řez zborceným jižním křídlem

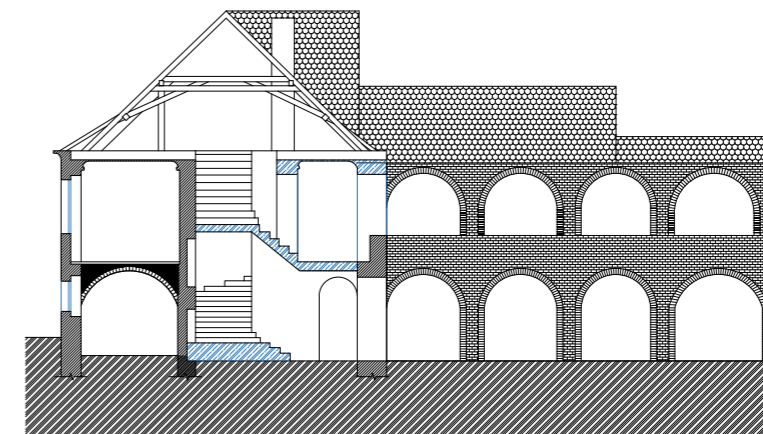
pohled na severní křídlo ze severu - hlavní vstupní průčelí směrem do ulice

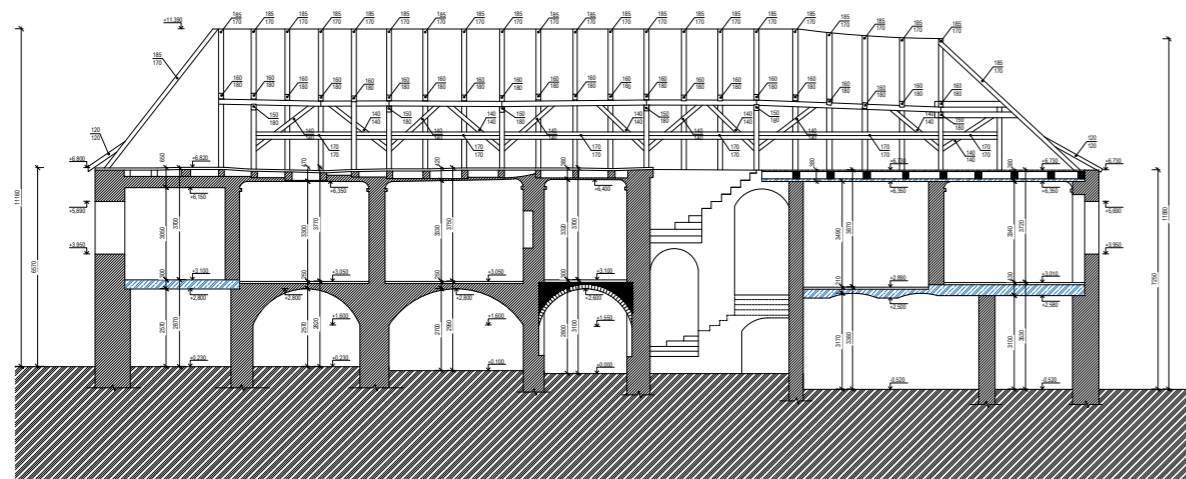
pohled na severní křídlo ze severu - hlavní vstupní průčelí směrem do ulice

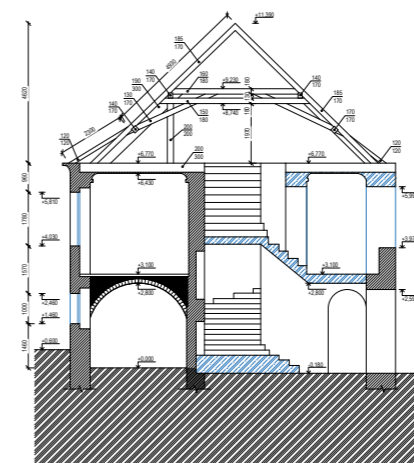
pohled na východní křídlo z východu - zahradní průčelí

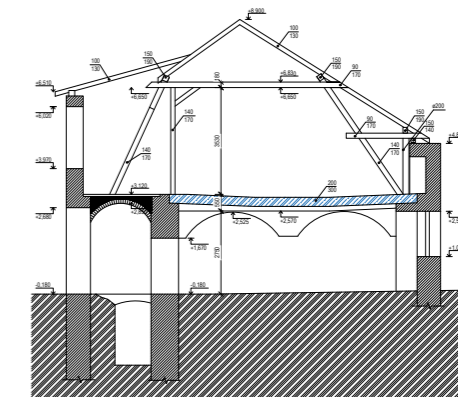
pohled na východní křídlo ze západu - průčelí směrem do dvora

podélný řez severním křídlem

příčný řez severním křídlem

příčný řez východním křídlem

4 | REFERENČNÍ PROJEKTY

ZÁMEK VALEČ (rekonstrukce dokončena 2013)

příklad památkové obnovy historické podoby fasád a úpravy parku

Stavba, jejíž historie sahá do časů renesance. Součástí obnovy byla rozsáhlá rekonstrukce zámku, přilehlého parku se dvěma rybníky a okolních historických budov (bývalých chlévů).

vnitřní nádvoří

vstupní brána

přilehlý park

ZÁMECKÝ AREÁL NAVÁROV (revitalizace dokončena 2017)

příklad kombinace zachování cenných prvků a doplnění prvků novodobých

Požáry, nevhodné stavební úpravy a dlouholeté chátrání téměř zničily původní barokní identitu zámeckého areálu Návárov na Liberecku. Objekty ztratily svou původní podobu ze 17. století, narušeno bylo i rozvržení celého areálu.

konírna

hlavní zámecká budova

interiér

přilehlý park

ZÁMEK MITROWITZ (rekonstrukce dokončena 2018)
příklad rekonstrukce ponechávající torzální charakter

Pro areál zámku zachráněného z torzálního stavu je charakteristická rozvolněná zástavba prostoupená parkem. U torza stodoly, které se nachází v zadní části pozemku, se podařilo zrekonstruovat obvodové zdivo, přičemž vznikl nezastřešený prostor pro pořádání sezónních venkovních akcí.

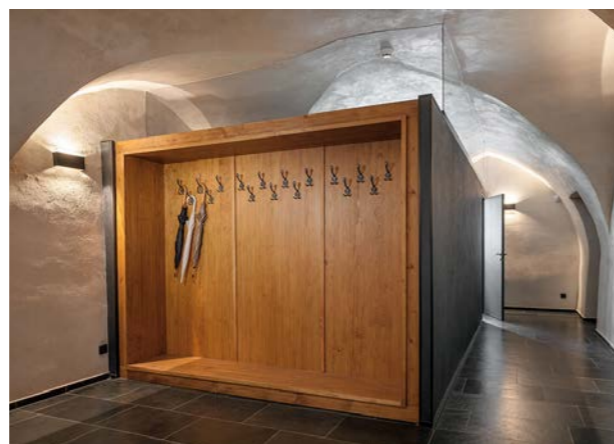
objekt ve dvoře ponechán bez zastřešení

interiér

interiér

ZÁMEK VE ŠTĚDRÉ (obnova dokončena 2019)
příklad dostavby zřícené části stavby v historické podobě

Počátkem 21. století byl již zámek ve špatném stavu, statika obvodových zdí a krovu byla narušena, poškozenou střechou zatékalo a středový rizalit jižního průčelí se zřítíl. Nejdříve bylo nutné zámek staticky zajistit. Byla proto položena nová střešní krytina a opraveny krovy a stropy poškozené zatékáním. Podle dostupné dokumentace a otisků v obvodovém zdivu byl nově vyzděn zřícený středový rizalit jižního průčelí, na jehož obnovu byly použity zachráněné prvky z původní konstrukce včetně téměř kompletního schodiště. Následně započala obnova interiéru, která zámku navrátila historickou dispozici. Důraz byl kladen na co nejzřetlejší zachování původních konstrukcí a prvků – byly obnoveny zachované historické vrstvy podlah, restaurována historická výmalba stěn a všechny dochované historické prvky byly repasovány.

zřícený rizalit a jeho památková rekonstrukce

interiér sálu v rizalitu

4 | ZDROJE

<https://mapy.cz>

<https://www.arcgis.com>

<https://www.openstreetmap.org>

<https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/>

<https://prvk.kr-ustecky.cz/prvk/karty/nahled/601>

<https://www.ochranaprirody.cz/lokality/?idlokality=21>

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Bore%C4%8D_\(%C4%8Cesk%C3%A9_st%C5%99edoho%C5%99%C3%AD\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Bore%C4%8D_(%C4%8Cesk%C3%A9_st%C5%99edoho%C5%99%C3%AD))

<https://ceskestredohori.ochranaprirody.cz/informace-pro-navstevniky/naucne-stezky/naucna-stezka-borec/>

<https://ceskestredohori.ochranaprirody.cz/cinnost-pracoviste/ochrana-prirody/vymezeni-hranic-a-zonace-oblasti/>

referenční projekty

Valeč

<https://www.hotel-valec.cz/historie/>

<https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-oprava-historicke-pamatky-zamek-valec-u-trebice.html>

https://www.hrady-zriceniny.cz/f_valec_trebic.htm

Navarov

<https://www.earch.cz/architektura/clanek/rozsahla-rekonstrukce-od-studia-m3m-obnovila-areal-barokniho-zamku-v-navarove>

Mitrowicz

<https://www.earch.cz/design/clanek/jako-fenix-ktery-vstal-z-popela-pecliva-obnova-zamku-mitrowicz>

<https://www.archiweb.cz/b/mitrowicz>

<https://www.estav.cz/cz/8435.ve-zchatralem-zamku-bylo-jzd-puvodni-majitele-ho-za-10-let-opravili-k-nepoznani>

<https://www.zamekmitrowicz.cz/clanek/rekonstrukce>

Štědrá

<https://www.npu.cz/cs/generalni-reditelstvi-npu/inspirujte-se/43928-obnova-zamku-ve-stedre>

ČÁST B.
STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

1 | KOMENTOVANÝ PŘEHLED LITERATURY A PRAMENŮ

Nejstarší zmínky k zámku Boreč v literatuře nalezneme v topografických dílech a slovnících. Vůbec první zmínka, kterou se podařilo dohledat, pochází z německy psané *Topographie des Königreichs Böhmen*¹ od Jaroslava Františka Schallera, který zaznamenává tehdejšího vlastníka. S průřezem historie střídajících se majitelů přestavěné tvrze přihází heslo *Ottova slovníku naučného*². Nicméně podrobnější popis historie vlastníků je obsažený až v Dějinách Lovosického panství - *Geschichte der fürstlich Schwarzenberg'schen Domaine Lobositz*³, které sespsal Jan Veselý.

Na počátku 20. století vznikl německy psaný *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Litoměřice*⁴, který se soustředil zejména na prostý architektonický popis tehdejšího stavu. V té době Boreč zahrnul August Sedláček do svého *Místopisného slovníku historického království českého*⁵, opakujícího stručně vyjmenování rodů. O něco později, včetně odkazů na zprameny, Sedláček připomíná Boreč i ve 14. dílu svého díla *Hrady, zámky a tvrze království českého*⁶. Činí tak opět ve stručnosti, s odkazem na větší podrobnost do Veselého. V češtině psané příležitostně doplnění Veselého najdeme v díle *Litoměřicko - Obraz vlastivědný*⁷ od Jaroslava Rudolfa Tesaře.

Spíše shrnutí je v knize *Hrady a zámky severočeského kraje*⁸ od Rudolfa Anděla a Jana Kabíčka. Na čistě architektonický popis hlavního průčelí se omezují *Umělecké památky Čech*⁹ pod vedením Emmanuela Pocheho.

Zámku se následně věnovalo několik časopisových článků. Z nich se jeví jako největší badatelský posun článek Miroslavy Hlaváčkové v *Kulturním měsíčníku Litoměřického okresu*¹⁰. Snad jako první na základě stavebně-uměleckého rozboru zkouší členit a přibližně datuje některé mezníky proměn podoby zámku, zejména se zabývá barokními úpravami fasád. Následovaly dva články v časopisu *Průboj*. Nejprve od Miroslava Adámka¹¹, který po stavebním popisu pouze odkazuje na dřívější názory badatelů. Ani pozdější článek Oty Špecingera¹² v téže časopise k zámku nové informace nepřináší.

Po článku Hlaváčkové se snažil přiblížit představu o stavebních proměnách kolektiv autorů kolem Rudolfa Anděla ve 3. dílu série *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku - Severní Čechy*¹³. Některé předpoklady se z dnešního pohledu nezdají být přesné. Do *Ilustrované encyklopedie českých zámků*¹⁴ Boreč zahrnul Pavel Vlček, který se v některých tvrzeních o stavebním vývoji s předchozím autorem rozchází. Vzhledem k trvajícím neutěšenému stavu celého objektu nechybí Boreč v knize *Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech*¹⁵ od Jiřího Úlovce. Ta je dalším dílčím posunem v poznání. Alespoň letmo se dotýká středověké tvrze, a zároveň obsahuje plán přízemí zámku z roku 1825, který je jediným v literatuře doposud publikovaným plánem. (Plán je uložen v SOA Litoměřice, pobočka Lovosice.) Na jeho základě přináší nové poznatky o proměně hmotové skladby zámku.

1 SCHALLER 1787

2 OTTO a kol. 1891

3 VESELÝ 1894

4 LUKSCH 2019 (překlad textu z poč. 20. stol - do 1920)

5 SEDLÁČEK 1909

6 SEDLÁČEK 1936

7 TESAŘ 1931

8 ANDĚL/KABÍČEK 1962

9 POCHE a kol. 1977

10 HLAVÁČKOVÁ 1979

11 ADÁMEK 1982

12 ŠPECINGER 1986

13 ANDĚL a kol. 1984

14 VLČEK 1999

15 ÚLOVEC 2003

Nakonec jelikož je zámek chráněn státem jako kulturní památka, je mu věnované heslo v *památkovém katalogu*¹⁶ na webovém rozhraní Národního památkového ústavu. Precizně popisuje zejména současnou podobu objektu.

Představa stavebního vývoje zůstává však stále značně neucelená a doprovází ji mnoho otázek. Předkládaná práce dosavadní poznání prohlubuje, zejména pro dobu barokní a 19. století. Nová zjištění vycházejí z terénního průzkumu interpretace množství shromážděných starých plánů, které až na jeden zmíněný v případě Jiřího Úlovce, doposud v literatuře vůbec zohledněny nebyly. Na tomto základě je možné rozvést či polemizovat s názory některých výše zmíněných badatelů.

Níže přiložené plány jsou uloženy v archivech SOA Litoměřice - pobočka Lovosice, SOA Třeboň - pobočka Český Krumlov a SOA Třeboň - pobočka České Budějovice. Dokládají podobu zámku od samého počátku 19. století

¹⁶ <https://pamatkovykatalog.cz/zamek-2279594>

Literatura

SCHALLER 1787 - Josef František SCHALLER: Topographie des Königreichs Böhmen. Leitmeritzer Kreis. Praha a Vídeň, 1787

OTTO a kol. 1891 - Jan OTTO a kolektiv: Ottův slovník naučný, díl 4., Bianchi-Giovini - Bžunda. Praha 1891

VESELÝ 1894 - Jan VESELÝ: Geschichte der fürstlich Schwarzenberg'schen Domaine Lobositz. Praha 1894

SEDLÁČEK 1909 - August SEDLÁČEK: Místopisný slovník historický království českého. Praha 1909

LUKSCH 2019 - Vinzenz LUKSCH: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Litoměřice. Díl II. Okres Litoměřice. 2019 (překlad německy psaného textu vzniklého na počátku 20. století - do 1920)

TESAŘ 1931 - Jaroslav Rudolf TESAŘ: Litoměřicko. Obraz Vlastivědný III. díl. Lovosice 1931

SEDLÁČEK 1936 - August SEDLÁČEK: Hrady, zámky a tvrze království českého, díl 14., Litoměřicko a Žatecko. Praha 1936

ANDĚL/KABIČEK 1962 - Rudolf ANDĚL/Jan KABIČEK: Hrady a zámky severočeského kraje. Liberec 1962

POCHE a kol. 1977 - Emmanuel POCHE a kolektiv: Umělecké památky Čech 1., A-J. Praha 1977

HLAVÁČKOVÁ 1979 - Miroslava HLAVÁČKOVÁ: Zámek Boreč. In: Kulturní měsíčník Litoměřického okresu, číslo 7/8, str. 98, 118-120. 1979

ADÁMEK 1982 - Miroslav ADÁMEK: Zámeček v Borči. In: Průboj, č. 156, krajský týdeník KSČ Ústeckého kraje. Ústí nad Labem 1982

ANDĚL a kol. 1984 - Rudolf ANDĚL a kolektiv: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III, Severní Čechy. Praha 1984

ŠPECINGER 1986 - Ota ŠPECINGER: Boreč. In: Průboj, č. 156, krajský týdeník KSČ Ústeckého kraje. Ústí nad Labem 1986

VLČEK 1999 - Pavel VLČEK: Ilustrovaná encyklopedie českých zámků. Praha 1999

ÚLOVEC 2003 - Jiří ÚLOVEC: Ohrožené Hrady, zámky a tvrze Čech, 1. díl, A-M. Praha 2003

Internetové zdroje

památkový katalog NPÚ <https://pamatkovykatalog.cz/zamek-2279594>

Archivy

shromážděné plány byly nahlédnuty v těchto archivech:

Státní oblastní archiv v Litoměřicích - pobočka Lovosice

Státní oblastní archiv v Třeboni - pobočka Český Krumlov:

Schwarzenberská ústřední kancelář, střední oddělení, karton 688, sign. A 1A alfa 1b.

Schwarzenberská ústřední stavební správa České Budějovice, plány č. 3334 - 3339, 3418, 3568, 3593 - 3600.

Státní oblastní archiv v Třeboni - pobočka České Budějovice

Státní oblastní archiv v Třeboni, odd. Třeboň, Velkostatek Lovosice

shromážděné historické fotografie byly získány ze sbírek:

Archiv Národního památkového Ústavu v Ústí nad Labem

2 | ČASOVÁ OSA S PŘEHLEDEM ZÁKLADNÍCH DAT | DOPLNĚNÁ PODLE VLASTNÍCH POZNATKŮ

Pro časovou osu:

- Mezi 1825 a 1843** Tyto dva letopočty vymezují dochovaný schwarzeberský plán a mapa Stabilmního katastru. **Západní křídlo** bylo **zbořeno**.
- Mezi 1843 a 1865** **Jižní výběžek jižního křídla** zanikl mezi lety 1843 a 1865. (Na plánu z roku 1865 není, ale stabilní katastr v roce 1843 ho ještě zachycuje.)
+ dozdění přízemí severního křídla v místě ubourání?
+ stav. úpravy v patře kolem záchoda?
- Před 1877** Nová pec v přízemí S křídla.
Zpřístupnění sklepů pod V křídlem chodbičkou v síle zdi.
- Mezi 1880 a 1890** Zbourání klikatice v J křídle + zřízení boxíků konírny.
- Secesní fáze Kytičky a klikyháky ve štuku ložnice. Okno koupelny vedle „sálu“.
- 1890** Stržení převášeného sálu a části východního křídla.
- 1977** Renovace fasády (dle novinové fotografie) - smazání/zdednodušení/doplnění některých štukových dekorací na fasádách.
- Mezi 1983 a 1987 Zřízení pole arkády ve vnitřním rohu nádvoří (dle fotografií).
- 1988** Otevřeny všechny arkády severního křídla na nádvorním průčelí + znovupostavena propadlá arkáda v rohu a přilehlá ve východním křídle - čímž byla v té části zeď východního křídla navýšena oproti úpravě 1890. V tomto nebo v blízkých letech (nejpozději však do 2003) bylo zároveň dokončeno i otevření, respektive znovuvytvoření, všech arkád v křídle východním).
- Někdy po 2018** Východní polovina **jižního křídla** ještě byla **zastřešená** (mapy.cz).

- **fungování barokní dispozice**
- **peripetie 19. století**
- **kritická analýza plánů**
- **architekt. detail barokní - Octavio Broggio, dendro dokládá nálezové situace**
- **rámcová analýza spíš ve hmotách půdoorysných**
- **vztak ke dvoru**

- **13. století** Jedna část vsi připomínaná v majetku kláštera sv. Jiří na Pražském hradě, druhá část vsi tvořila samostatný šlechtický statek, který držel na konci 13. století blíže neznámý Chval.

- **1390** Ješek Kočička z Borče zmíněn mezi třemi donátory jednoho litoměřického oltáře.¹

- Jan Skřek z Borče

- **1483** poprvé připomínána tvrz² Václav z Vliněvsi

Smil z Vliněvsi, Jindřich z Vliněvsi

- Kryštof z Bebirsdorfu

- Jindřich Berka z Dubé

- Zdeslav Kaplír ze Sulevic

- Adam Kuneš z Lukovce

- Jan Růt z Dírného...

- **1668-1802** Rajští z Dubnice³

- **1802** Josef ze Schwarzenberka, Boreč patří pod panství Lovosice.

1

2 LUKSCH 2019, 107

3 třeba LUKSCH 2019, 107

2 | ČASOVÁ OSA | 2.2 FOTODOKUMENTACE STÁVAJÍCÍHO STAVU

3 | DĚJINY A STAVEBNÍ VÝVOJ OBJEKTU

Zámek Boreč stojí ve stejnojmenné vsi, ležící v severních Čechách, západně od Lovosic. Jak napsal Tesař: „O vzniku jména svědčí ještě bory nynější.“¹ Sama ves se přitom těší zajímavé poloze mezi čtyřmi kopci - Ovčínem, Borčem, Jezerkou a Sutomským.² Pro svou chráněnou polohu bylo území Borče osídleno už v pravěku, jak dokazuje několik zdejších archeologických nálezů, počínajících mladopaleolitickým obdobím.³

3.1 | STŘEDOVĚK

Zmínka o gotické tvrzi

Protože úrodné a vinorodé okolí Lovosic lákalo k osídlení i k obdělávání půdy již odedávna, vznikla zde postupem času i některá drobná panská sídla. Ve vsi Boreč již od středověku stávala tvrz, která bývala dlouho sídlem rychle se střídajících rodů.⁴

Ve 13. století⁵ je jedna část vsi připomínána v majetku **kláštera sv. Jiří na Pražském hradě**. Druhá část vsi tvořila samostatný šlechtický statek, který držel na konci 13. století blíže neznámý **Chval**. Jeho potomci, o kterých se prameny zmiňují až na samém konci 14. století, pak spojili obě části vsi do jednoho majetku.⁶

Na přelomu 14. a 15. století držel statek **Ješek Kočička**, který v roce 1403 zemřel.⁷ Roku **1483** je poprvé v pramenech doložena **tvrz**, kdy ji od **Jana Skřeka z Borče** koupil **Václav z Vliněvsi**. Po Václavovi tvrz převzal Smil z Vliněvsi, poté jeho syn Jindřich. Následně se tu rychle vystřídala řada vlastníků. Od Jindřicha tvrz koupil roku 1546 **Kryštof z Berbisodorfu**, následně roku 1564 **Jindřich Berka z Dubé**, který ji 1565 postoupil Zdeslavovi Kaplířovi ze Sulevic. Od roku 1571 tu seděli **Kunšové z Lukovec**.⁸

K podobě středověké tvrze

Názor na podobu tvrze v literatuře je skoupý, její původní podobu zatím neznáme. Do určité míry se jí zaobírá pouze Úlovec, který je toho názoru, že borečská tvrz vznikla zřejmě již na konci 14. století. Byla podle něj situována v severní části vsi nad vodotečí, vytvářející několik rybníčků, tedy už v poloze dnešního zámku. Z mladšího popisu z 80. let 16. století usuzuje, že již původní gotická stavba byla obklopena ze tří stran rybníky a ze strany čtvrté, od severu, ji chránil vodní příkop, přes nějž vedl padací most. Ke způsobu její zástavby se nevyjadřuje.⁹ Památkový katalog NPÚ k tomu dodává, že se tvrz pravděpodobně nacházela v místech dnešního jižního a východního křídla.¹⁰

1 TESAŘ 1931, 142

2 Polohy mezi kopci si všímá již ŠPECINGER 1986, nepag.

3 ŠPECINGER 1986, nepag.

4 ANDĚL/KABÍČEK 1962, 99

5 Literatura se rozchází v přesném datu. Anděl uvádí rok 1227, Luksch, Sedláček a Hlaváčková 1228, Tesař uvádí 1224.

6 ANDĚL a kol. 1984, 49 ;

7 Luksch píše, že v roce 1390 je Kočička z Borče zmiňován mezi třemi donátory jednoho litoměřického oltáře. In: LUKSCH 2019, 107

8 TESAŘ 1931, 142

9 ÚLOVEC 2003, 44

10 <https://pamatkovykatalog.cz/zamek-2279594>

3.2 | RENESANCE

Přestavba tvrze v renesančním slohu - Růtové z Dírného

Po Kunších z Lukovec statku nabyt **Jan Růt z Dírného**, který pak roku 1588 prodal tvrz, dvůr s pivovarem, vesnicemi Borčem, Režným Újezdem a Lukovcem, a několika vinicemi **Anně Růtové z Dírného**, rozené ze Sulevic a manželce Bohuslava Růta. Manželé poté vlastnili statek společně s Červenou Lhotou, až do počátku 20. let 17. století. Pro Bohuslavovu účast ve stavovském povstání jim byl zabaven. Roku 1629 se jim podařilo na Boreč vrátit a prodat ji **Apoléně ze Salhausen**. Její syn **Volf Abrahám** poté řídil správu statku do roku 1642.¹¹ Tehdy Boreč postoupil **Kateřině de Contreras**, která polovinu majetku postoupila své sestře **Martě Kropfové**. Obě sestry prodaly Boreč i s Lukovcem **Janu Pavlovi z Aldringen**. Ten byl roku 1665 povýšen do hraběcího stavu. Potom přešel Boreč na paní **Kateřinu Alžbětu z Valdštejna**, která jej 1668 s pivovarem, sladovnou, třemi hostinci, ovčínem, třemi vinicemi a dalšími věcmi prodala **Janu Kryštofovi Rajskému z Dubnice**.¹²

K podobě renesanční přestavby

Větší část badatelů se shoduje na tom, že **koncem 16. století** došlo k přestavbě tvrze v renesančním slohu, Anděl (jako první) tuto akci připisuje **Růtům z Dírného**. Tvrz měla být přestavěna a rozšířena v trojkřídlovou budovu, jejíž hlavní obytné křídlo bylo zřejmě křídlo severní s hlavním vstupem.¹³ Anděl oproti Úlovcovi a v této fázi zmiňuje, že tvrz chránily ze tří stran tři rybníčky a ze severu byla přístupná po mostě vedoucím přes vykopaný vodní příkop. Při tvrzi zmiňuje i poplužní dvůr, pivovar a další hospodářské objekty.¹⁴ Oba autoři ale zmiňují existenci freskami zdobeného **rytířského sálu**, Úlovec se domnívá, že by mohl být snad umístěn ve vstupním severním křídle.¹⁵ Vůbec první (z uvedené literatury) rytířský sál zmiňuje Tesař. Neuvádí jeho vznik, pouze píše, že byl nejpěknější částí barokního zámečku, a že byl zbořen, přičemž nezmiňuje kdy.¹⁶

Nejedná se ale o jedinou snahu přestavbu středověké tvrze datovat. Hlaváčková se domnívá, že tvrz byla na zámek přeměněna asi až **po skončení 30-ti leté války** a po obnovení hospodářské situace v severních Čechách.¹⁷ Vlček renesanční fázi stavby vůbec nezmiňuje. Píše až, že nový zámek byl nepochybně stavěn z někdejší tvrze krátce po roce 1668. Odkazuje se přitom na to, že nádvorní fasáda zámečku v Borči ukazuje svými arkádami, které jsou v cviklech zdobeny diamantovým řezem, na raně barokní původ.¹⁸

11 TESAŘ 1931, 142; ÚLOVEC 2003, 43

12 TESAŘ 1931, 142-143

13 ÚLOVEC 2003, 44-45; ANDĚL a kol. 1984, 49

14 ANDĚL a kol. 1984, 49

15 ÚLOVEC 2003, 44-45; Úlovec píše „*prameny připomínány rytířský sál*“.

16 TESAŘ 1931, 144

17 HLAVÁČKOVÁ 1979, 98

18 VLČEK 1999, 175

Přeměna v barokní zámek - Rajští z Dubnice

Od roku 1668 do roku 1802 vlastnil Boreč rod Rajských z Dubnice. Patrně až tehdy zůstal statek v držení jednoho rodu po delší dobu. Po **Janu Kryštofovi** převzal Boreč starší z jeho dvou synů **Jan Štěpán**. Když bez závěti zemřel, byla ustanovena poručníci jeho čtyřem dětem jeho **vdova Maxmiliána Terezie**, rozená Příchovská z Příchovic. Po její smrti v roce 1710 dostal Boreč s Vchynicemi syn **Jiří Leopold**. Jiří Leopold byl spolu se svým strýcem povýšen císařem Karlem VI. do panského stavu. Jiří zůstal svobodný a zemřel 3. října 1737 v Borči. Majetek po něm podědila **sestra Kateřina Barbora**, která měla za manžela Jana Václava Zesnera ze Spitzberku, který umřel roku 1739 v Bělehradě. Kateřina Barbora na jeho památku dala v roce 1741 postavit před vchodem do dvora v Borči kamenný kříž, na jehož podstavci jsou znaky obou manželů.¹⁹ Po smrti paní Kateřiny držel Boreč synovec Jiřího Leopolda - **František Václav**. Posledním z tohoto rodu na Borči byl Františkův syn **Jan Václav**. Ten prodal v roce 1802 Boreč s Vchynicemi a Kamennou Vodou knížeti Josefu Schwarzenbergovi.²⁰

K podobě barokních přestaveb

Během období baroka byl objekt významně upraven, a to během minimálně jedné fáze. Část badatelů se shoduje, že určité přestavbě došlo za **Františka Václava Rajskeho z Dubnice**. Přičemž nikdo z nich připsání nijak nezduvodňuje.

Ne všichni se přitom shodují, od kdy byl přesně František Václav držitelem statku. Zdá se, že to bylo mezi lety **1745-1770**. Úlovec píše, že mezi lety **1737-1770**²¹, vychází přitom snad z Anděla. I Ottův slovník naučný v hesle o Rajských z Dubnice uvádí, že František Václav dědí Boreč, když v roce 1837 umírá strýc Jiří Leopold.²² Luksch ovšem ještě v roce 1741 zmiňuje Kateřinu Barborou Zesnerovou (rozenou Rajskou z Dubnice), v souvislosti existencí kamenného kříže.²³ Tesař s tím souhlasí, když píše, že po smrti Jiřího Leopolda podědila majetek jeho sestra Kateřina Barbora, jejíž manželem byl Jan Václav Zesner ze Spitzberku. Tesař píše, že když manžel roku 1739 zemřel, jeho vdova na památku v roce 1741 dala postavit před vchodem do dvora kamenný kříž, na jehož podstavci jsou znaky obou manželů. Dále píše, že František Václav držel Boreč až po smrti Kateřiny od roku **1745**.²⁴

V ohledu barokních úprav došlo ke zjištěním, které dokumentují přiložené výkresy.

¹⁹ Kříž v místě příjezdu do vesnice doposud stojí.

²⁰ TESAŘ 1931, 143

²¹ ÚLOVEC 2003, 45

²² OTTO a kol. 1891, 75

²³ LUKSCH 2019, 109

²⁴ TESAŘ 1931, 143

Konec zámku jako šlechtického sídla, proměna jeho užívání a postupné upadání - Schwarzenbergové

Roku **1802** koupil Boreč Josef ze Schwarzenberka²⁵ a připojil jej k Lovosickému panství, k němuž poté Boreč patřila až do 20. století.²⁶ Od té doby přestal zámek sloužit jako trvalé panské sídlo. Schwarzenbergové jej samozřejmě neobývali, takže v zámku byly umístěny byty zaměstnanců dvora, kanceláře a některé výrobní provozy.²⁷

K podobě úprav a využívání zámku v 19. století

Ke stavebním úpravám se nejpřejněji vyjadřuje Úlovec, který je dokládá plánem z roku 1825. Jako vůbec jediný upozorňuje na existenci západního křídla. Píše, že v něm fungovala část provozů pivovaru (sladovna), ovšem před rokem 1843 byly zrušeny a celé křídlo zbořeno. Na mapě stabilního katastru z toho roku je totiž zámek půdorysně představen v podstatě v té podobě, v níž jej známe i dnes. Dodává, že pozdější úpravy, během nichž došlo především k adaptacím v interiéru zámku (např. zrušení kaple v patře východního křídla), na jeho podstatu již neměly zásadní vliv.²⁸

Můžeme souhlasit s umístěním kaple podle Úlovce, který ostatně vychází z plánu z roku 1825, na kterém je popsána. Schwarzenberské úpravy se pokusil ještě před Úlovcem shrnout Anděl. Přestože v zásadě o tom, co píše, uvažuje správně, klade úpravy do první poloviny 19. století,²⁹ s čímž na základě interpretace dochovaných plánů lze polemizovat. Za prvé píše, že původní arkády do nádvoří byly v první polovině 19. století až na dvě zazděny. K zazdění muselo dojít ale již dříve, před rokem 1802, kdy na plánu již arkády vidíme zazděné. Za druhé píše, že při úpravách v první polovině 19. století zanikl rytířský sál i zámecká kaple. Východní křídlo bylo jako patrové upraveno pro hospodářské účely, jižní zůstalo jen přízemní a bylo rovněž využito pro potřeby statku. V hlavním, severním křídle byly byty schwarzenberských úředníků a zaměstnanců.³⁰ Tuto proměnu využití dochované plány (z let..) dokládají, nicméně dodat lze několik věcí. Rytířský sál patrně nadále nebyl využíván jako sál a bylo plánováno ho předělit ve více místností, nicméně zdá se, že prostora v celistvosti přetrvala nakonec až do roku 1890. To platí i o prostoře kaple, přestože do kdy sloužila svému původnímu účelu nemůžeme s jistotou říci.

Anděl dále zmiňuje, že v roce 1910 byla místo zbořené kaple postavena v zámeckém nádvoří nová kaple, která však dnes již neexistuje.³¹ V této souvislosti může být podstatné doplnit, že místech návsi v současnosti stojí malá stavba kaple, která má ve štítu letopočet 1910. Mohlo by se tak snad jednat o Andělem zmíněnou kapli (Anděl neuvádí zdroj), která by v tom případě ovšem přetrvala dodnes.

V této práci pak můžeme rozšířit poznání o proměnách v 19. století na základě dalších plánů, které doposud v literatuře nebyly zmiňovány:

Pro časovou osu:

²⁵ Originál kupní smlouvy je uložen ve schwarzenberském archivu v Českém Krumlově spolu s plánem, zaznamenávajícím půdorysnou podobu zámku a východní zahrady v tom roce, včetně inventáře.

²⁶ ÚLOVEC 2003, 44

²⁷ ÚLOVEC 2003, 45

²⁸ ÚLOVEC 2003, 45

²⁹ ANDĚL a kol. 1984, 49

³⁰ ANDĚL a kol. 1984, 49

³¹ ANDĚL a kol. 1984, 49

Mezi 1825 a 1843	Tyto dva letopočty vymezují dochovaný schwarzeberský plán a mapa Stabilního katastru. Západní křídlo bylo zbořeno .
Mezi 1843 a 1865	Jižní výběžek jižního křídla zanikl mezi lety 1843 a 1865. (Na plánu z roku 1865 není, ale stabilní katastr v roce 1843 ho ještě zachycuje.)
Před 1877	Nová pec v přízemí S křídla. Zpřístupnění sklepů pod V křídlem chodbičkou v síle zdi.
Mezi 1880 a 1890	Zbourání klikatice zdi v J křídle + zřízení boxíků konírny.
1890	Stržení převýšeného sálu a části východního křídla.

Ze stavebních plánů je zřejmé, že Schwarzenbergové se dlouhodobě připravovali na úpravu objektu v průběhu využívání lesní správou. K tomu došlo s definitivní platností došlo nejpozději v roce 1890.

3.5 | 20. STOLETÍ se pustnutí

Po pozemkové reformě v roce 1924, byl statek Boreč, patřící k schwarzenberskému velkostatku Lovosice, částečně rozparcelován a z borečského poplužního dvora se zámkem a příslušenstvím vytvořen zbytkový statek, který tehdy odkoupil pan Pařez. Nový majitel zámek neudržoval.³² Po roce 1945, kdy byl statek zabrán státem, sloužil Státnímu statku v Litoměřicích.³³

Zámecká budova nebyla ani po roce 1945 řádně udržována. Okresní národní výbor sice nechal zámek **v polovině 70. let opravit**, nicméně nadále neudržovaný objekt znovu zchátral.³⁴ Co literatura nezmiňuje, ale naznačují historické fotografie.³⁵ Na začátku 80. let byla renovována fasáda, přičemž byla zjednodušeny některé architektonické prvky (portál, šambrány). V roce **1988** byl **započat další pokus o rekonstrukci**, který už však nikdy nebyl dokončen. Za pomoci fotografií popsat blíže proměnu v roce 1988, která demonstruje zřejmě snahu navrátit objekt do podoby barokního zámku (otázka je, jak přesnou představu o něm mělo). Byly tehdy otevřeny arkády, v přízemí severního a východního křídla a v patře severního křídla. V patře východního křídla, kde byly arkády na základě plánu z roku 1890 strženy, byly arkády znovu vystavěny. Současný stav odhaluje režné zdivo, které ponechává jednotlivé fáze dobře čitelné. Rekonstrukce viditelně nikdy nebyla dokončena. Vinou zdlouhavého vyjasňování majetkoprávních vztahů po roce 1989 se pak část objektu zřítla.³⁶ Dnes je v relativně dobrém stavu pouze vstupní severní křídlo. Obě zbývající křídla, východní a jižní, jsou částečně ve zříceninách.

Za pomoci fotografií popsat blíže proměnu v roce 1988, která demonstruje zřejmě snahu navrátit objekt do podoby barokního zámku (otázka je, jak přesnou představu o něm mělo). Byly tehdy otevřeny arkády, v přízemí severního a východního křídla a v patře severního křídla. V patře východního křídla, kde byly arkády na základě plánu z roku 1890 strženy, byly arkády znovu vystavěny. Současný stav odhaluje režné zdivo, které ponechává jednotlivé fáze dobře čitelné. Rekonstrukce viditelně nikdy nebyla dokončena.

32 ANDĚL a kol. 1984, 49

33 ÚLOVEC 2003, 44

34 ÚLOVEC 2003, 46

35 Jedná se o fotografie uložené v archivu NPÚ v Ústí nad Labem.

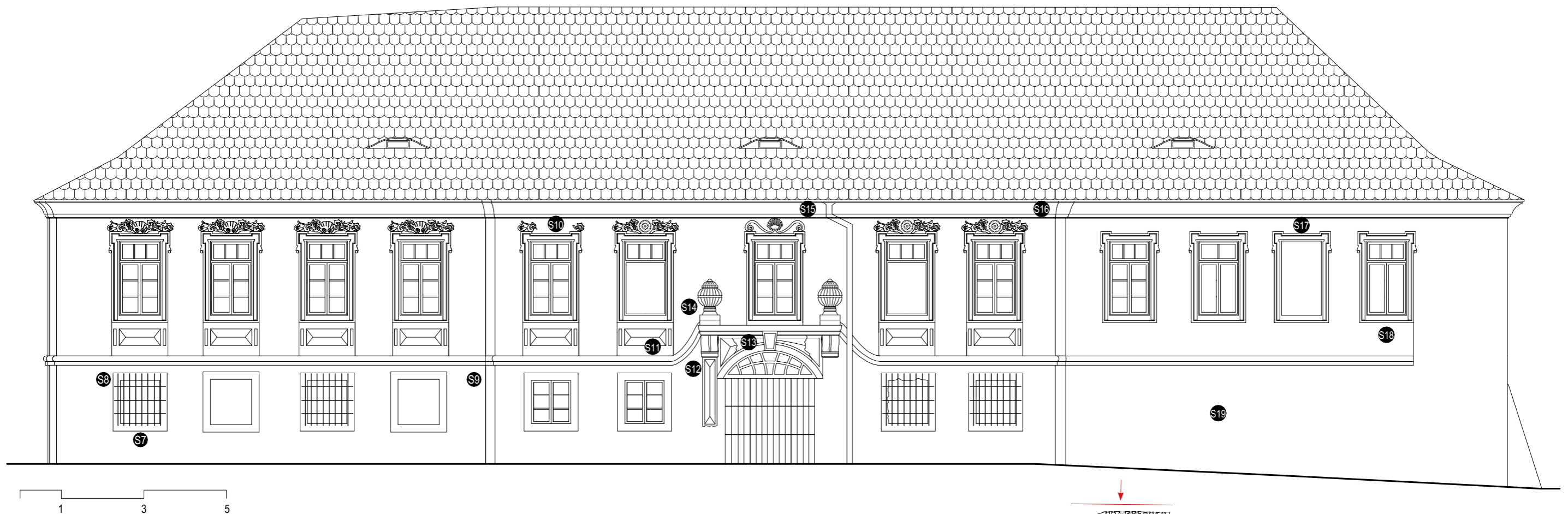
36 ÚLOVEC 2003, 46

RAJŠTÍ Z DUBNICE (majitelé zámku v období barokních přestaveb)

Český vladický rod povýšený na počátku 18. století do panského stavu. Pochází z Plzeňska. Předek rodiny, **Vincent Rajský**, byl plzeňským měšťanem, obdržel majestátem v roce 1548 erb a svolení, aby se psal „z Dubnice“ po zpustlé tvrzi u Plzně. Jeho tři synové Jan Vincent, Kryštof a Kašpar nabyli důkladného humanistického vzdělání. Syn **Kryštof se** odstěhoval se z Plzně do Mostu. Koupil *Chramce*, které 1584 prodal bratru Kašparovi, který ale zemřel bezdětný, a tak je před rokem 1615 získal zpět. Kryštofovi synové Jan Kryštof, Kašpar Arnošt prodali 1650 Chramce. Kašpar Arnošt zemřel bez potomků.

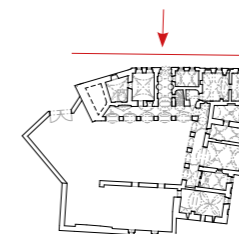

zdroje: • Jan OTTO a kolektiv: Ottův slovník naučný, díl 21., R (Ř)-Rozkoš. Praha 1904 • Jaroslav Rudolf TESAŘ: Litoměřicko. Obraz Vlastivědný III. díl. Lovosice 1931.

SEVERNÍ KŘÍDLO

Uliční vstupní průčelí

Uliční průčelí severního křídla si zachovává barokní charakter z menšími mladšími zásahy. Dekor na fasádě, soustředěný okolo oken a hlavního vstupního portálu lze spojit s výstavbou v období baroka, kdy byl borečský zámek reprezentativním sídlem rodu Rajských z Dubnice. Konvexní zaoblení nároží a konkávní prohnutí přechodu mělkého středového rizalitu svým dynamickým charakterem směřuje do pokročilejšího baroka. To dobře koresponduje s dendrochronologickou datací krovu tohoto křídla do let 1713-14. S touto dobou se nerozchází ani výrazný motiv diamantování, užitý pro zdobení oblasti oken a portálu na tomto průčelí. Motiv, příznačný již pro rané baroko zůstává v oblasti severních Čech oblíbeným.

Barokní původ štukového dekoru doložil i terénní průzkum zkoumající ve vybraných místech stratigrafii vrstev. (Sondy nebyly provedeny v oblasti suprafenester - motivy květin a mušlí v suprafenestrách na této fasádě mohou být druhotným doplňkem ve 20. století, což by doložil rozšířený průzkum). Nálezové situace dokumentují stopy dekoru i u oken, kde nyní chybí. Bylo zároveň prověřeno i že portál vznikl v rámci jedné fáze, včetně konzol a váz.

Stejně jako na zahradním průčelí východního křídla jsou i na této fasádě na několika místech odkryté stopy červenobílé barokní barevnosti.

Nálezové situace:

- S7 - Cihlová dozdivka naznačující dodatečné zvětšení okenního otvoru v přízemí
- S8 - Červený nátěr ve spodnější vrstvě okenní šambrány
- S9 - Červený nátěr lemující konkávní projmutí rizalitu
- S10 - Červený nátěr v šambráně okna
- S11 - Červený nátěr zdůrazňující plasticitu diamantování okna
- S12 - Červený nátěr zdůrazňující plasticitu diamantování dřívku pilastru portálu
- S13 - Červený nátěr zdůrazňující plasticitu diamantování ve cviklu portálu; stratigrafická návaznost klenáku
- S14 - Plynulý přechod základového nátěru plochy fasády a vázy, červený nátěr na profilaci vázy
- S15 - Červený nátěr na korunní římsě
- S16 - Červený nátěr na korunní římsě
- S17 - Otisk bývalé suprafenestry s rozvilinami
- S18 - Plastický výběžek nasvědčující zaniklému podokennímu štukovému rámu
- S19 - Praskliny po obvodu zadržky dveřního otvoru

S7 Cihlová dozdivka naznačující dodatečné zvětšení okenního otvoru v přízemí

Lze předpokládat, že okna a niky v přízemí severního křídla měly dříve stejnou velikost a charakter jako okna v přízemí východního křídla. To by podporovala i nálezová situace S8.

S8 Červený nátěr ve spodnější vrstvě okenní šambrány

Nátěr stejné barevnosti jako v oblasti bosované šambrány na zahradním průčelí východního křídla vytváří hypotézu, že i okna na severním průčelí původně lemovala bosáž.

S9 Červený nátěr lemující konkávní projmutí rizalitu

Nátěr koresponduje s nárožními lizénami na zahradním průčelí východního křídla. S ohledem na hloubku umístění ve stratigrafii, shodnou barevnost s fragmenty na římsě, okenních šambránách a portálu podporují předpoklad příslušnosti k barevné fázi.

S10 Červený nátěr v šambráně okna

S11 Červený nátěr zdůrazňující plasticitu diamantování okna

S12 Červený nátěr zdůrazňující plasticitu diamantování dřívku pilastru portálu

Barevná hra v diamantování portálu a oken byla sofistikovanější, než se na první pohled může zdát (viz rekonstrukce barokní barevnosti). Vždy dvě protější plochy byly červené a druhé dvě bílé, přičemž bílé plochy jsou vždy navíc stínovány/obtaženy tenkou červenou linkou.

S13 Červený nátěr zdůrazňující plasticitu diamantování ve cviklu portálu; stratigrafická návaznost klenáku

Provedená sondáž dokumentuje plynulý průběh základové omítkové vrstvy i na prvky portálu, čímž potvrzuje jejich příslušnost k barokní fázi.

S14 Plynulý přechod základového nátěru plochy fasády a vázy, červený nátěr na profilaci vázy

Stratigrafie dokládá, že vázy nebyly k portálu přidány jako dodatečné vylepšení

S15 Červený nátěr na korunní římsce

S16 Červený nátěr na korunní římsce

S17 Otisk bývalé suprafenestry s rozvilinami

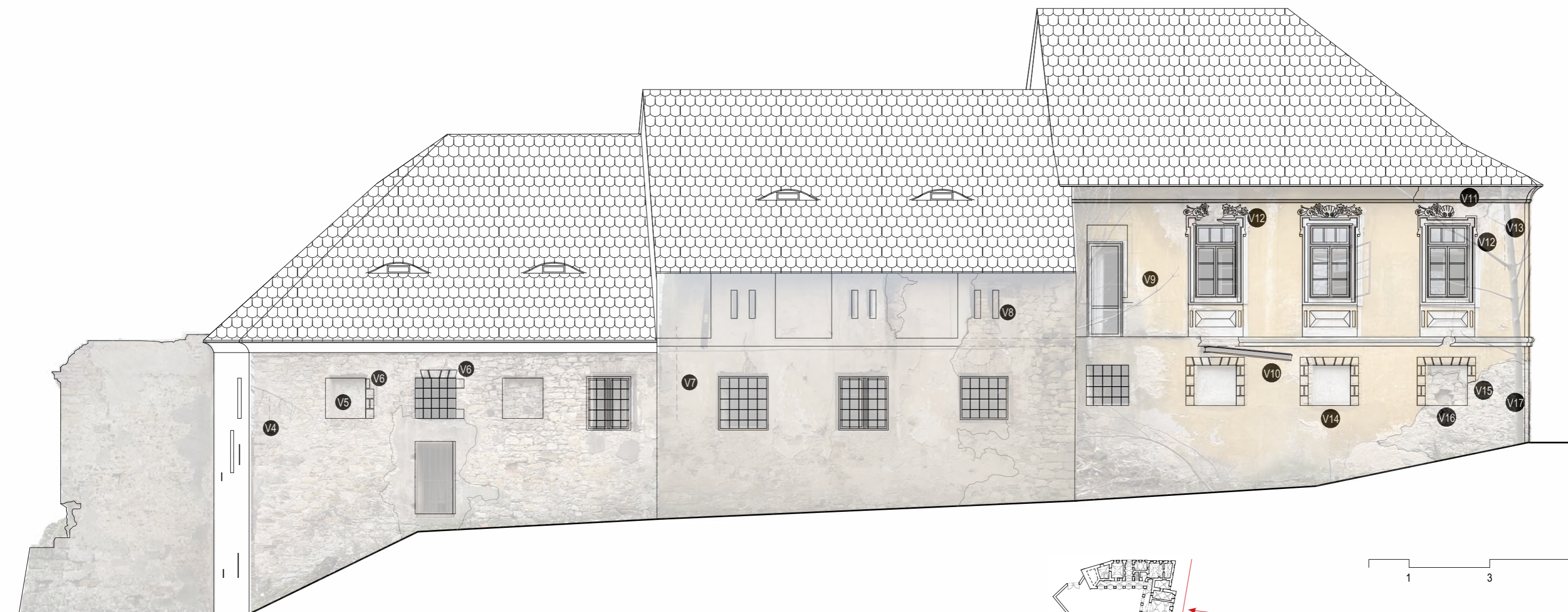

S17 Plastický výběžek nasvědčující zaniklému podokennímu štukovému rámu

S18 Praskliny po obvodu zazdívký dveřního otvoru

Plány z 1. poloviny 19. století dokumentují samostatný vstup ze dvora do bytu správce.

VÝCHODNÍ KŘÍDLO

Zahradní průčelí

Východní křídlo zachovává rozsah barokního půdorysu. Hmotová skladba při pohledu ze zahrady je výsledkem symetrické barokní hmoty s výškovou dominantou sálu uprostřed, která byla Schwarzenberky na základě plánů z roku 1980 v úrovni patra snížena do současné stupňovitě klesající podoby. Pravá třetina křídla si hmotově doposud zachovává barokní hmotu a vzezření, s minoritními zásahy (např. proražení krajního okna do podoby dveří).

Fragmenty červených nátěrů, identifikovaných na tomto průčelí, některé jistě, některé pravděpodobně souvisí s barokní etapou. Zrekonstruovaná představa o barokní barevnosti zámku Boreč koresponduje s barevností pro rané baroko zcela typickou - bílý základ s červenými prvky.

I další nálezné situace společně s interpretací archivních plánů pomáhají zrekonstruovat barokní podobu tohoto průčelí.

Nálezné situace:

- V4 - Fragmenty červeného nátěru - pozůstatky nárožní lizény
- V5 - Iluzivní malba v nise
- V6 - Fragmenty štukové bosované šambrány s červeným nátěrem
- V7 - Červený nátěr - pozůstatky nárožní lizény
- V8 - Vyzdívka okolo dvojice šterbinových otvorů
- V9 - Zazědné barokní okno
- V10 - Traverza, pozůstatek po novodobém balkonu
- V11 - Červený nátěr na korunové římsě
- V12 - Červený nátěr na okenních šambránách a jejich původní drobná profilace
- V13 - Červený nátěr - pozůstatky nárožní lizény
- V14 - Nerovnost upozorňující na odstraněný spodní díl bosované šambrány
- V15 - Bosovaná šambrána s červeným nátěrem
- V16 - Zdivo parapetu niky organicky provázané vylučuje dřívější existenci římsy, a tím potvrzuje spodní šambránu
- V17 - Oblé barokní nároží organicky provázané s okolním zdivem datuje zdivo nároží do barokní etapy

V4 Fragmentsy červeného nátěru - pozůstatky nárožní lízeny

Šířka lízeny byla 500 mm z obou stran nároží. Lze předpokládat, že červený nátěr patří k barokní etapě.

V5 Iluzivní malba v nice

Fragmentsy výmalby v nice imitují zasklení osmiúhelnými sklíčky, typické pro barokní období.

V10 Traverza, pozůstatek po novodobém balkonu

Novodobý balkon zachycují fotografie z let 1982 a 1988.

V11 Červený nátěr na korunné římsce

Červený nátěr je shodný s nátěrem ve spodní vrstvě na okně níže. Lze ho spojit s barokní etapou.

V6 Štuková bosovaná šambrána s červeným nátěrem

Fragmentsy štukových bos dokládají, že niky a okna v levé části fasády byla lemována obdobně jako okna a niky v pravé části fasády. Okolo bos i ve sparách mezi nimi je dochovaná červená linka, stejná barva se objevuje i v samotných bosách, mimo jejich hladký obvod.

V7 Červený nátěr - pozůstatky nárožní lízeny

Šířka lízeny byla 500 mm z obou stran nároží. Lze předpokládat, že červený nátěr patří k barokní etapě.

V12 Červený nátěr na okenních šambránách a jejich původní drobná profilace

Na okenní šambráně dvou oken v této části fasády je odkryta původní vrstva nátěru červené barvy. Červenou linkou je okenní šambrána i lemovaná, stejně jako mušle suprafenestry.

Opadané kusy mladších nátěrů odkrývají také zdrobnější profilaci, která byla mladšími nátěry zjednodušena.

V8 Vyzdívka okolo dvojice šterbinových otvorů

Šterbinové otvory náležejí ke schwarzenberské přestavbě zámku pro účely lesní správy. Tehdy byla tato část křídla v patře upravena na sklad slámy a sypání. Barokní okenní otvory byly tehdy většinou zazděny, v každém z nich vynikla pouze dvojice šterbinových otvorů. Zazdívka okolo šterbinových otvorů je tedy datovatelná do roku/po roce 1890.

V9 Zazědné barokní okno

Okolo novodobého převýšeného otvoru je zřetelný otisk stejných proporcí jako sousední okna. Současné dveře vedly na novodobý balkon, který již nyní nestojí, ale zachycují ho fotografie z let 1982 a 1988.

V13 Červený nátěr - pozůstatky nárožní lízeny

Šířka lízeny 500 mm. Červený nátěr pravděpodobně patří k barokní etapě.

V14 Nerovnost upozorňující na odstraněný spodní díl bosované šambrány

Výstupek v oblasti parapetu vnáší předpoklad původního parapetu nebo spodního bosování. Nálezová situace V16 variantu parapetu vyvrací a tím potvrzuje bosování. Výška niky je 1000 mm.

V15 Bosovaná šambrána lemovaná červenou linkou

Červená linka lemující šambránu niky v přízemí koresponduje s barokním lemováním šambrán oken v patře.

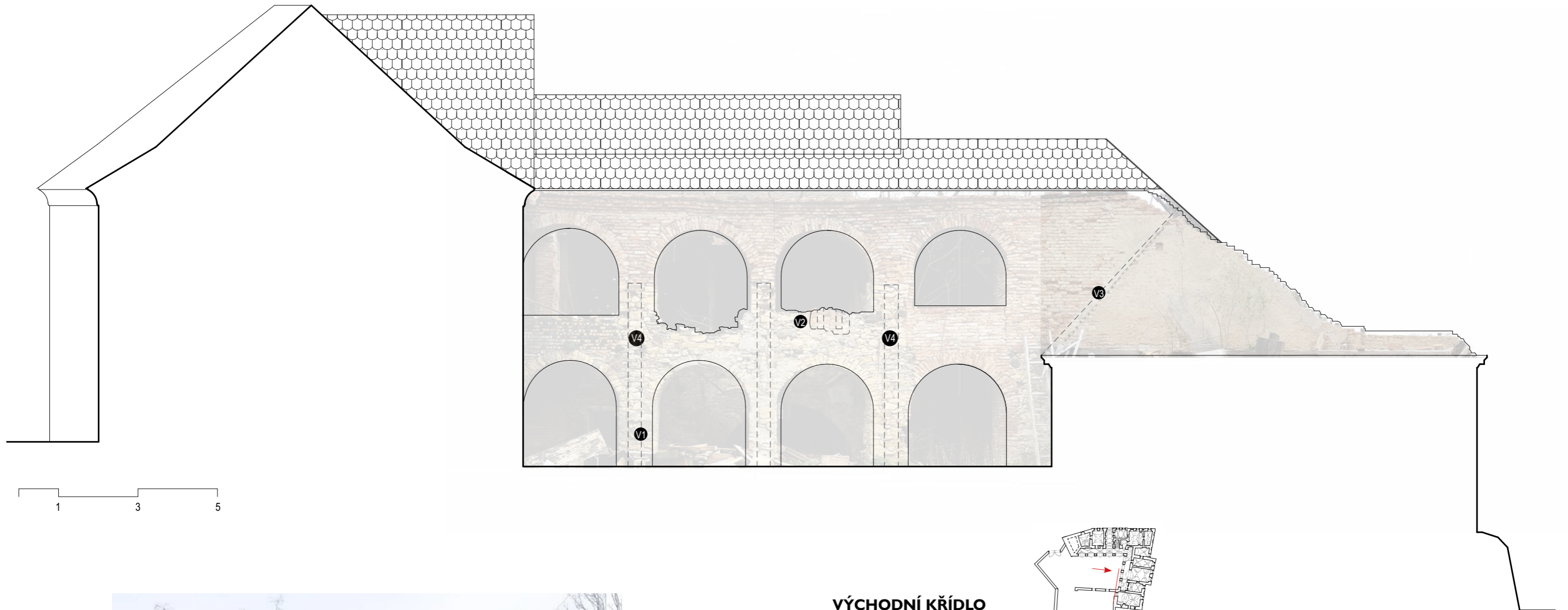
V16 Zdivo parapetu niky organicky provázané vylučuje dřívější existenci římsy, a tím potvrzuje spodní šambránu

Předpokad časem odsekaného spodního lemování niky vychází z nálezové situace V14.

V16 Oblé barokní nároží organicky provázané s okolním zdivem datuje zdivo nároží do barokní etapy

VÝCHODNÍ KŘÍDLO Nádvorní průčelí

Na nádvorním průčelí východního křídla lze rozlišit tři základní stavební fáze:

- 1) V baroku lze předpokládat dvoupodlažní arkády. Otevřené arkádě v přízemí nasvědčuje terénní průzkum. Otevřenou arkádu v patře lze předpokládat z půdorysů na plánech z 19. století. Tato stěna má stejný charakter s interiérovými nikami jako nádvorní stěna severního křídla, u které terénní průzkum doložil arkády, které byly až druhotně zazděné a až poté opětovně odkryté v roce 1988. (blíže viz nálezkové situace xx). Tuto dobu dokumentuje *nálezová situace V1*.
- 2) Na základě plánů z roku 1890 prokazatelně proběhla shwarzenberská přestavba, která spočívala ve snížení chátrajícího východního křídla. Pohled na toto průčelí není na plánech zachycen, ale na základě půdorysu, řezů a fotografií ze 70. a 80. let 20. století mělo průčelí z této strany charakter obdobný křídlu do zahrady. K této fázi je vázáná *nálezová situace V2*.

- 3) Průčelí získalo svoji výslednou podobu na konci 80. let 20. století. Fotografie z té doby dokumentují znovuvystavění arkád v patře včetně doplnění parapetní zdi ve zborceném vnitřním rohu nádvoří.

Nálezové situace:

- V1 - Barokní liseny/pilastry vyvázané ze zdiva
- V2 - Zazdívka dvojice štěrbinových otvorů schwarzenberské sýpky
- V3 - Otisk štítu střechy jižního křídla
- V4 - Ocelové závlače

V1 Barokní lizeň/pilatry vyvázané ze zdiva

Lizeň pochází ze stejné doby jako zdivo přízemí arkády přízemí, ze kterého jsou vyvázané. Členění fasády bylo zachováno i při schwarzenberské přestavbě, kterou dokumentuje ještě fotografie z roku 1988.

V3 Otisk štítu střechy jižního křídla

Střechu nad východní částí jižního křídla zachycuje ještě fotografie z roku 2014. Dle ústní výpovědi místních došlo k jejímu zborcení počátkem roku 2021.

V2 Zazdívka dvojice štěrbinových otvorů schwarzenberské sýpky

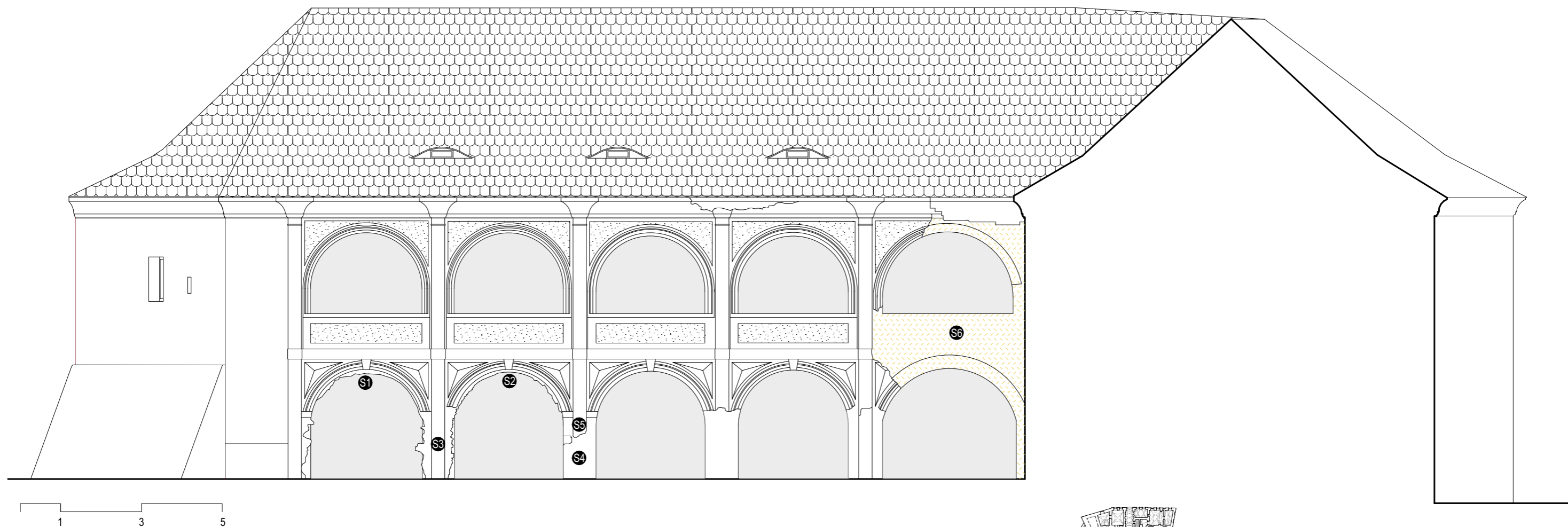
Štěrbinové otvory dokládají schwarzenberskou fázi úprav, které byly realizovány podle plánů z roku 1890, pro účely využití zámku lesní správou. Oteřvené štěrbinové otvory zachycuje ještě fotografie z roku 1988, která zároveň dokumentuje započetí nástavby arkád v patře. Zazdívka v patře tedy patrně pochází z tohoto roku.

V4 Ocelové závlače

Ocelové závlače s kleštinami, které ztužují hmotu barokního zdiva. Oproti severnímu křídlu, kde je obnažen jeden obdobný prvek ze dřeva, je pro východní křídlo použit kov.

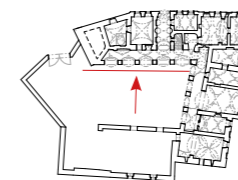
SEVERNÍ KŘÍDLO

Nádvorní průčelí

Nádvorní průčelí severního křídla si zachovává svoji barokní podobu. Křídlo se do nádvoří otvírá patrovými arkádami s profilovanými archivoltami. Architektonické členění je stále dochované do té míry, že lze s jistotou zrekonstruovat celistvou barokní podobu.

Průčelí vertikálně člení k pilířům přisazené pilastry, které přetíná jednoduchá kordonová římsa. V přízemí jsou archivoly prostřednictvím klenáků s kordonovou římsou propojeny. Cvikly vyplňuje diamantování.

Arkády, procházely v průběhu staletí proměnami. Terénní průzkum nasvědčuje tomu, že při výstavbě v baroku byly dvě levé arkády v úrovni přízemí ponechány plné, ostatní byly otevřené. Časem došlo k jejich zazdění, nejpozději před rokem 1802. Plán z tohoto roku zaznamenává otevřené již jen dvě arkády zprava v přízemí. Mezi lety 1974 a 1978 se arkáda ve vnitřním nároží zborila. Znovu byla vystavěna v roce 1988, kdy byly zároveň vybourány zazdívky ostatních arkád, včetně zmíněných dvou levých arkád v přízemí, které byly parně postaveny jako plné, což dokládají šmorce zdiva.

Nálezové situace:

S1 - Zubatý přesah archivoly a omítka naznačující šířku špalety dřívějšího otvoru v dřívě vyzděném oblouku arkády

S2 - Zubatý přesah archivoly

S3 - Pilíř mezi 1. a 2. arkádou se šmorci do obou stran

S4 - Pilíř mezi 2. a 3. arkádou, z jené strany vybíhá zubatá arkáda, z druhé hladká

S5 - Dochovaný detail barokního členění výběhu arkády

S6 - Mladší zdivo znovodstavby zborcené části arkád v rohu nádvoří

S1 S2 S3 S4

1. a 2. arkády zleva: šmorce provazující arkádu s její původní vyzdívkou

Nálezové situace v těchto dvou arkádách dokládají, že jejich podoba arkád byla už při jejich výstavbě v baroku odlišná od ostatních. Tyto dvě arkády zřejmě vznikly jako vyzděné s menšími otvory.

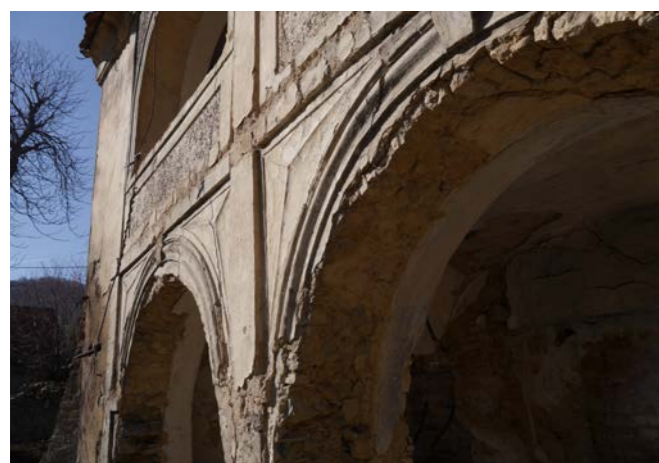
Při započaté rekonstrukci v roce 1988 byly snad pro domnělou představu o barokním vzhledu vybouráno i zdivo v arkádách, které pravděpodobně nikdy nebyly plně otevřené.

S1 Zubatý přesah archivoly, omítka naznačující šířku špalety dřívějšího otvoru v dřívě vyzděném oblouku arkády

Pravděpodobně se jedná o otisk otvoru již z období baroka.

S2 Zubatý přesah archivoly

Oproti ostatním arkádám, jejichž špaleta je hladká, u levých dvou arkád v přízemí zdivo kontinuálně vyběhající pod archivoltu dokládá, že podoba těchto dvou arkád byla už při jejich výstavbě odlišná od ostatních. Tyto dvě arkády byly od počátku vyzděné s menšími otvory.

S3 Pilíř mezi 1. a 2. arkádou se šmorci do obou stran

Z pilíře vyčívají na obě strany šmorce, které přesahují siluetu pilíře samotného. Lze usuzovat, že tyto dvě arkády nebyly postaveny jako otevřené.

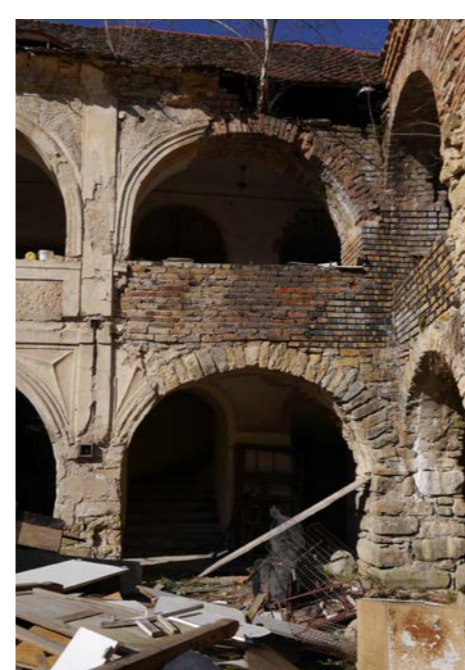
S4 Pilíř mezi 2. a 3. arkádou, z jedné strany vybíhá zubatá arkáda, z druhé hladká

Pilíř z levé strany naznačuje dřívější provázání zdiva se zazdívkou. Třetí arkáda je oproti druhé na vnitřní straně oblouku i pilíře hladká.

S5 Dochovaný detail barokního členění výběhu arkády

Šířka pilastru 330 mm. Profilace arkády šířka 215 mm.

S6 Mladší zdivo znovudostavby zborcené části arkád v rohu nádvoří

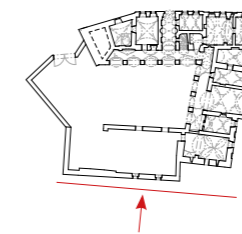
Podle archivních fotografií ke zborcení arkády došlo mezi lety 1974 a 1987. Fotografie z roku 1988 dokumentuje její opětové dostavění.

JIŽNÍ KŘÍDLO

Zahradní průčelí

Jižnímu křídlu z časových důvodů již nebyla věnována taková pozornost, z časového omezení diplomové práce i z důvodu obtížné přístupnosti jeho interiéru zavaleného zborceným krovem a nařezanými větvemi stromů. Přesto zde je zaznamenáno pozorování, které by zasloužilo být rozvedeno a interpretováno.

Nálezové situace:

J1 - Šmorce. Potvrzují existenci výběžku jižního křídla.

J2 - Cihlová zadržka

J3 - Cihlová zadržka okenního otvoru.

J4 - Cihlová zadržka okenního otvoru. Fragment omítky v místě styku hrubého a hladkého nátěru.

J5 - Pozůstatek masivní zdi, která dle plánů byla v úrovni přízemí ubourána (dochovaná doposud v úrovni sklepa).

J6 - Kovová závlač.

J1 Šmorce.

Potvrzují existenci výběžku jižního křídla, viditelného na plánech.

J2 Rozměrná cihlová zadržka

J3 Cihlová zadržka okenního otvoru

J4 Cihlová zadržka okenního otvoru

Fragment omítky v místě styku hrubého a hladkého nátěru.

J5 Kovová závlač

J5 Pozůstatek masivní zdi, která dle plánů byla v úrovni přízemí ubourána (dochovaná doposud v úrovni sklepa).

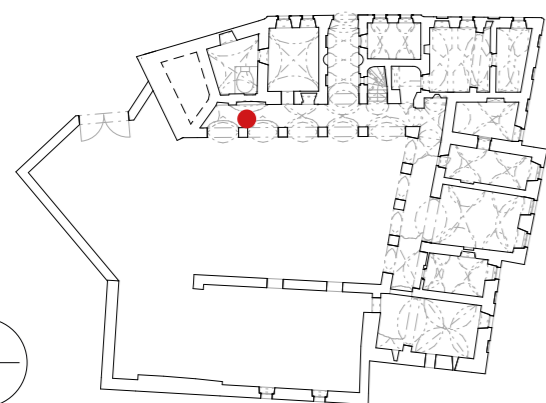

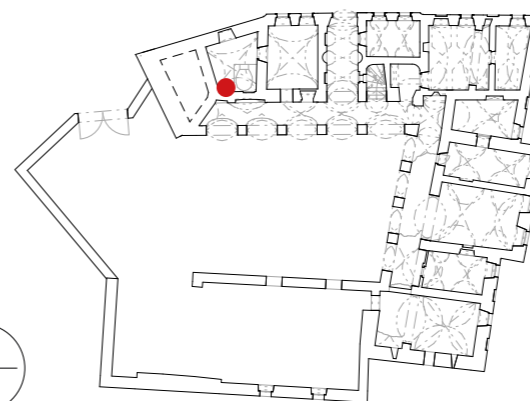
předpeční jáma

Pec

Pec půdorysu odpovídajícímu stávajícímu stavu je zachycena poprvé na plánu z roku 1877. Na plánu z roku 1825 zakreslená ještě starší podesta na vaření. Stávající pec tedy pochází z rozpětí těchto let z etapy Schwarzenbergů. Vytápění přímé - příkladací otvor vede směrem do místnosti. Dochovaná plechová dvířka a předpeční jáma. Moderní typ pece atypický svoji orientací.

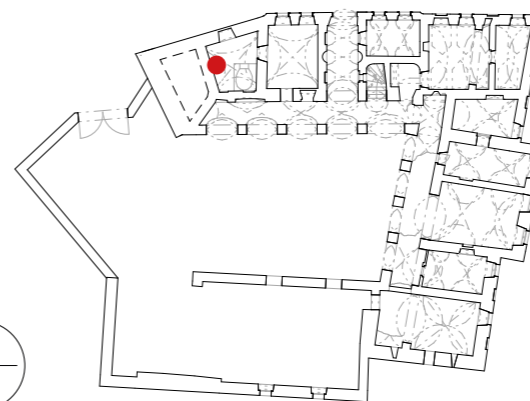
101
1

101
2

Zazdívka

Na plánech z roku 1802, 1825 i 1865 je z místnosti 1.01 v tomto místě průchod do malé místnosti v přízemí arkády. Následně v 70. letech jsou na plánech navrženy zazdívky tohoto průchodu, na plánu z 1880 i 1890 je v tomto místě ale stále průchod. Na skice z roku 1984 už tento průchod není.

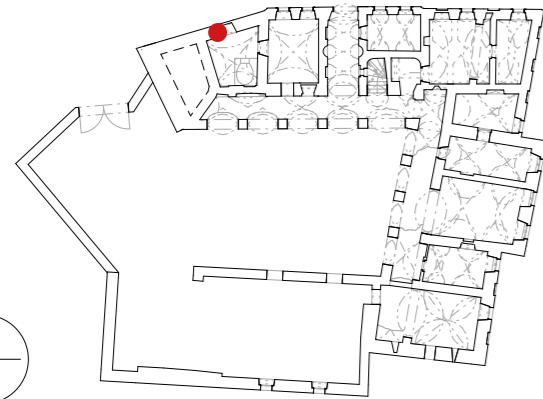
101
3

Cihelná zazdívka průchodu se segmentovým záklenkem.

Na žádném z dostupných plánů tento průchod není zakreslen otevřený. Koncová místnost, do které tento průchod vedl, není na žádném z plánů zakreslena jako přístupná.

Zazdívka vstupu do zámeckého dvora z bílých cihel.

Na všech shromážděných plánech z 19. století v tomto místě vede průchod do zámeckého dvora. Tento průchod zachycuje ještě vstup ze zámku v těchto místech vzniklý snad druhotně v pozdější fázi baroka jako samostatný vstup pro správce.

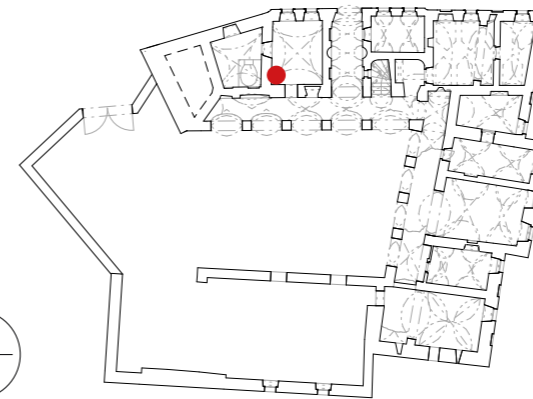

101
4

Kruhový otvor tahového komínu

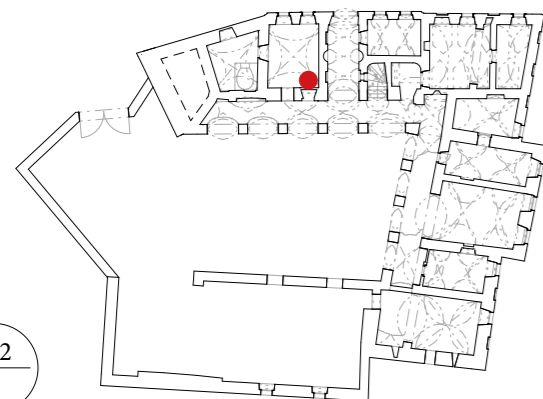
Na plánech z let 1802 a 1825 jsou v tomto rohu místnosti značena kamna. Na plánu z roku 1877 je červeně značen symbol naznačující prádelní tahový kotel, který je zakreslen i na plánu z následujícího roku. Cihlová zazdívka zřejmě po zakrytí příkladacího otvoru do sousední místnosti.

102
2

Rýha po zazdění dveřním otvorem

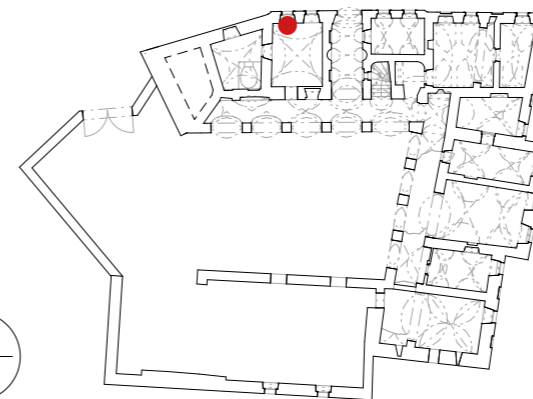

102
1

Zazdívka odkládacího výklenku

Odkládací výklenek v parapetu okna mohl být zřízen v 19. století.

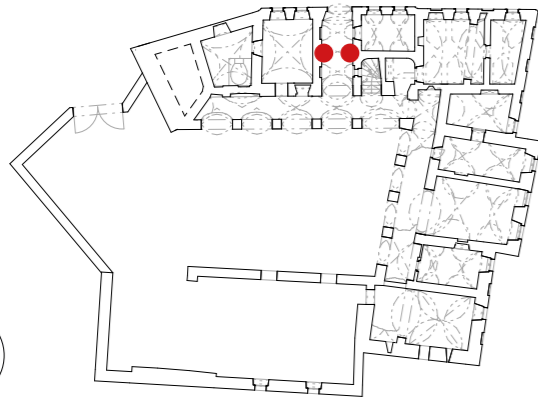

102
3

Niky s mušlovou konchou

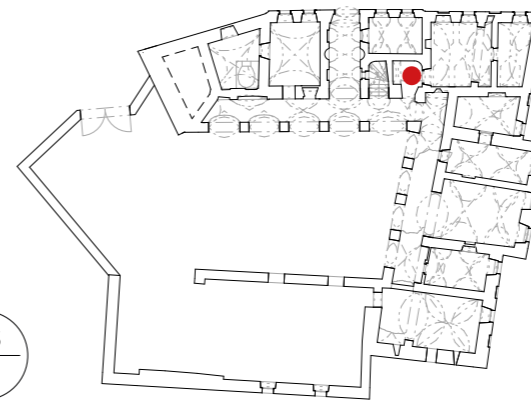
Slohově naznačuje rané/vrcholné baroko.

103
1

Sondy v podlaze

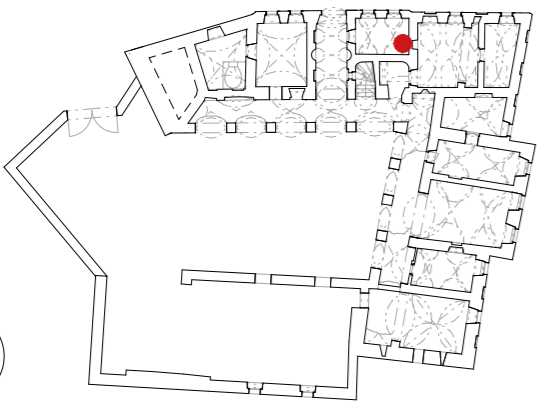

105
1

Zazdívka po dřívějším příkládacím výklenku

V místě, kde jsou na plánu 1802 v této místnosti kreslena kachlová kamna. Na následujícím plánu 1825 kamna chybí, ale je stále kreslen příkládací výklenek z druhé strany zdi v sousední místnosti.

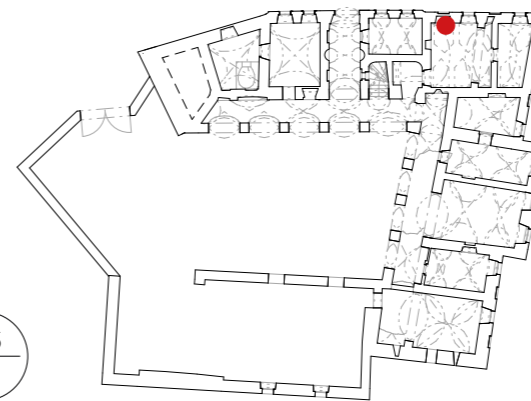

104
1

Zazdívka okna

Na plánech 1802 a 1825 toto okno je „zazděné“. Na mladších plánech nikoliv.

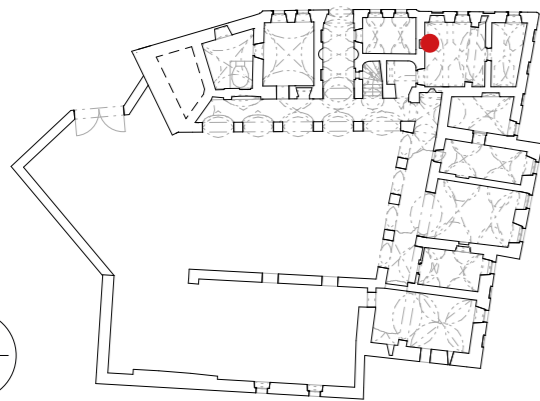

106
1

Místo dřívějšího příkladacího výklenku do kamen v sousední místnosti

Kachlová kamna jsou kreslena plánu 1802 .

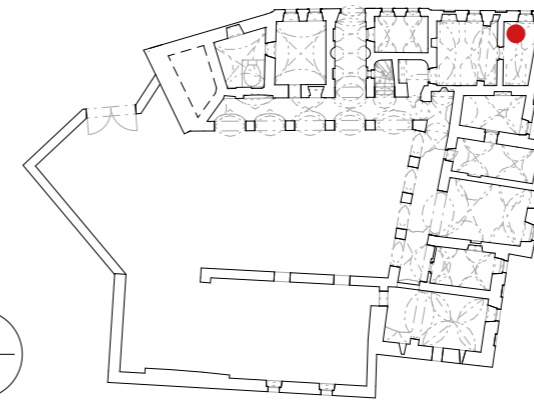

106
2

kamenná podlaha

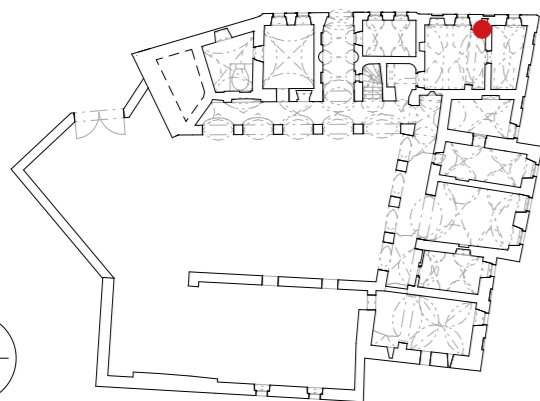
Jeden z mála fragmentů starých podlahových krytin v objektu.

107
1

Cihelná zazdívka okna

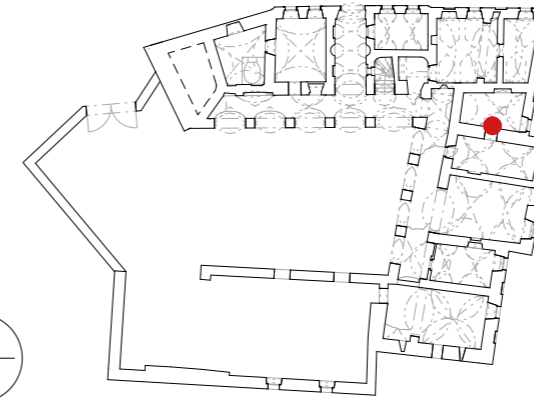

106
3

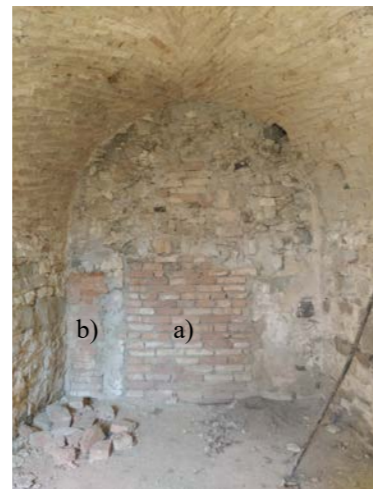

kamenné ostění sedlového portálu

Slohová datace cca 15. století (sedlo nebylo příliš velké - pozdní gotika).
Portál byl druhotně do obou stran rozšířený, stopy osekání jsou znatelné na obou stranách. Portál je v současnosti vytlačený, skladba přetíženého zdiva je deformovaná.

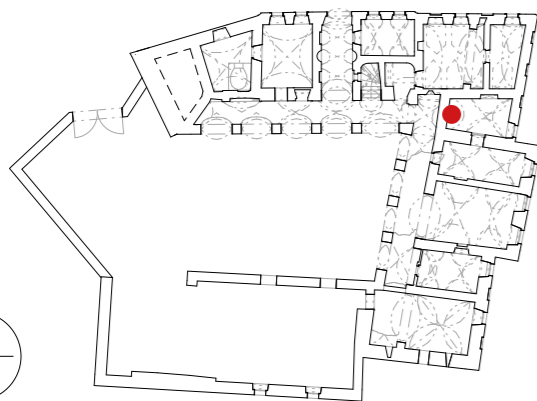

108
1

Zazdívky v západní stěně místnosti

- a) Zazdívky v západní stěně naznačují změny polohy vstupu do této místnosti, což dokládají archivní plány. Všechny shromážděné plány v této stěně dokumentují přímý vstup z arkádové chodby.
- b) Cihelná zazdívká boku chodby v síle zdi, zpřístupňující od 2. poloviny 19. století sklep pod východním křídlem, odkud ústila do průchodu viz a).

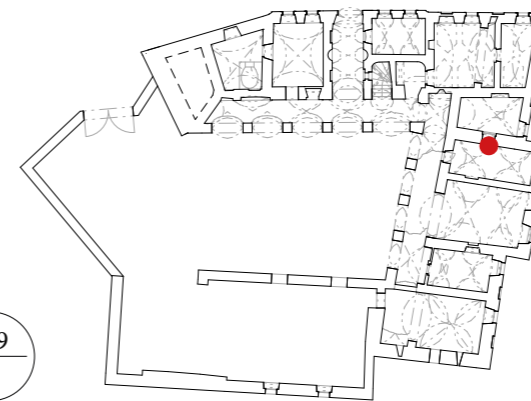

108
2

Záklenek průchodu z druhé strany sedlového portálu

Záklenek byl snížený kvůli mladší klenbě barokní.

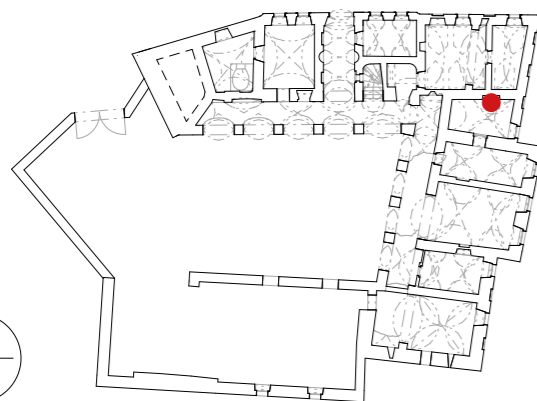

109
1

Policová nika

Nezdá se, že by byla dříve průchodem.

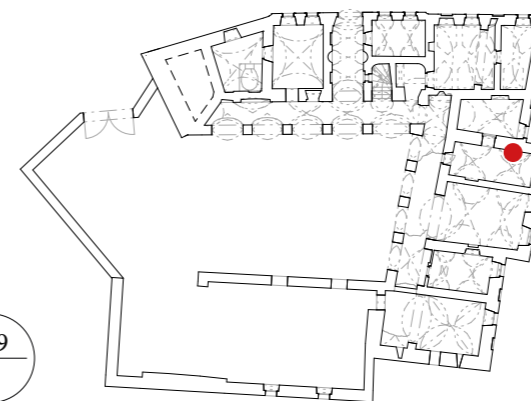

108
3

Spára ve zdivu

Spáry svou polohou mohou naznačovat druhotné prodloužení stěny, která přechází v rizalit.

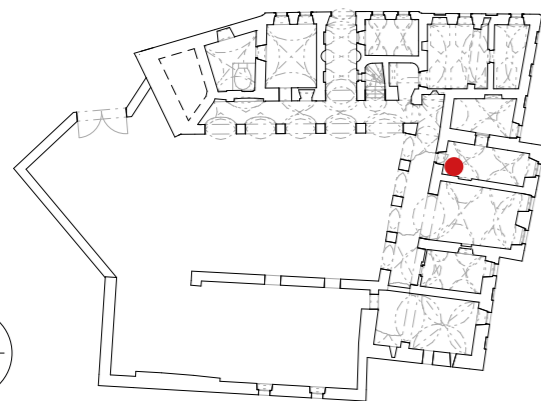

109
2

Roh pro kachlová kamna

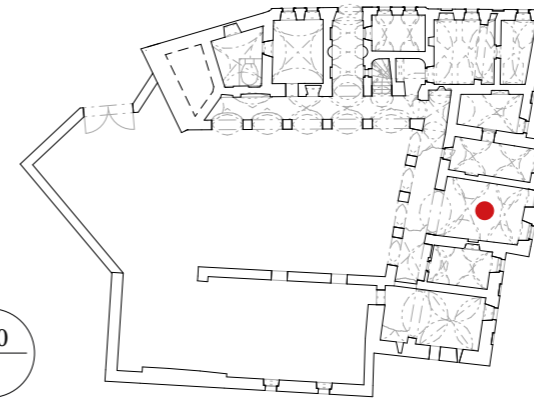
V tomto rohu na plánu 1825 byla umístěna kachlová kamna, což potvrzuje opálené zdivo a kruhová otvor do komína.

109
3

Část blíže neurčeného profilovaného ostění

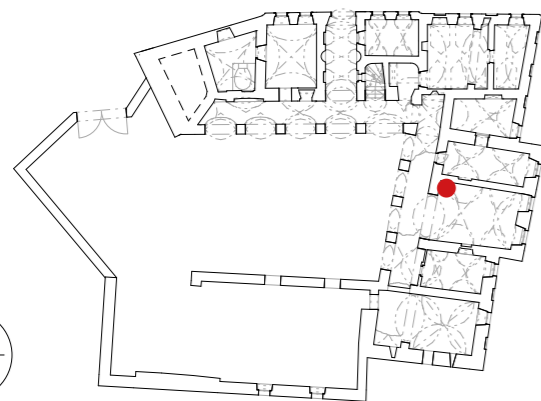

110
2

Roh pro kachlová kamna

V tomto rohu na plánu 1825 byla umístěna kachlová kamna, což potvrzuje opálené zdivo a kruhová otvor do komína.

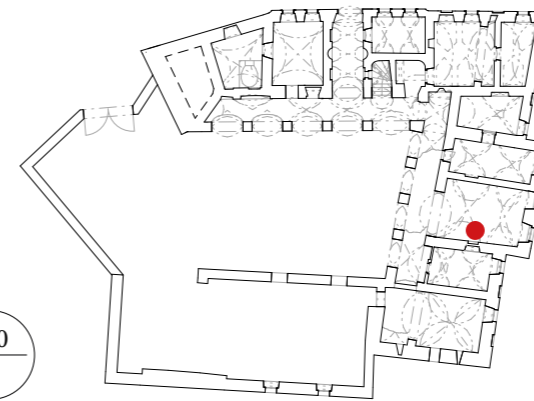

110
1

Zazděný dřevěný rám dveří

Na plánu z roku 1802 je dve průchod. Na plánu 1825 již chybí. Bohužel ani provedenou dendrochronologií se nepodařilo prvek datovat.

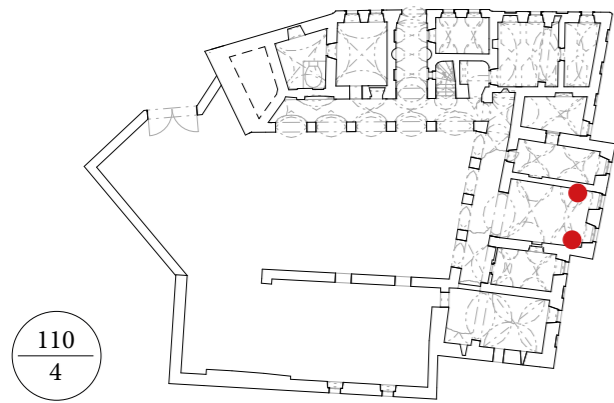

110
3

Spára ve zdivu

Spáry svou polohou mohou naznačovat druhotné prodloužení stěny, která přechází v rizalit, nebo statické obtíže.

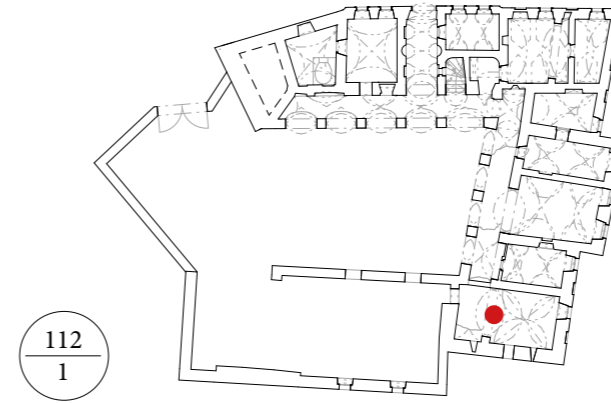

110
4

Ocelová kleština, zakončení venku na fasádě závlačí

Ztužující prvek.

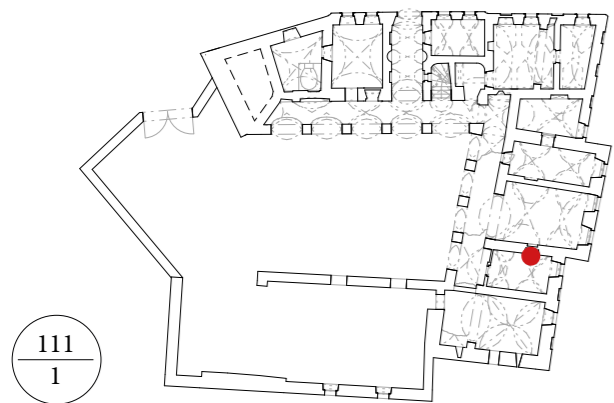

112
1

Výklenek se zadržkou dveří

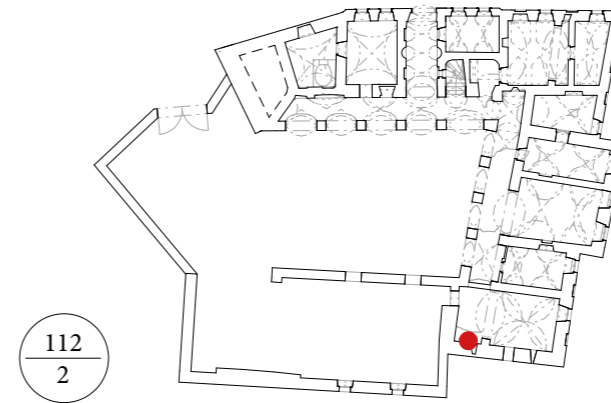
Výklenek se zadržkou odpovídá poloze zazděného dřevěného rámu v sousední místnosti 1.10. Potvrzuje tak dřívější existenci průchodu spojujícího tyto místnosti. (Zobrazen naposledy na oplánu 1802.)

111
1

Nika střilnovitého tvaru

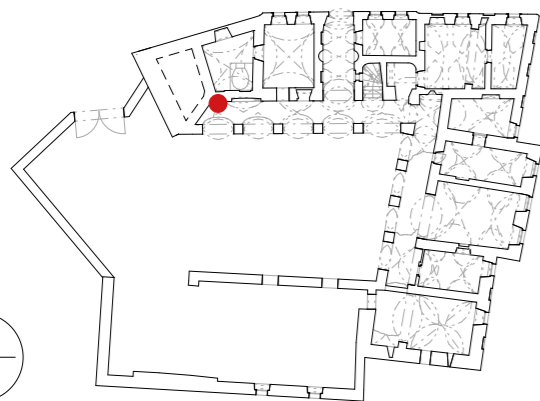

112
2

Nika s cihelnou zazdívkou

Na plánech z roku 1802, 1825 i 1865 je z místnosti 1.01 v tomto místě průchod do malé místnosti v přízemí arkády. Následně v 70. letech jsou na plánech navrženy zazdívky tohoto průchodu, na plánu z 1880 i 1890 je v tomto místě ale stále průchod. Na skice z roku 1984 už tento průchod není.

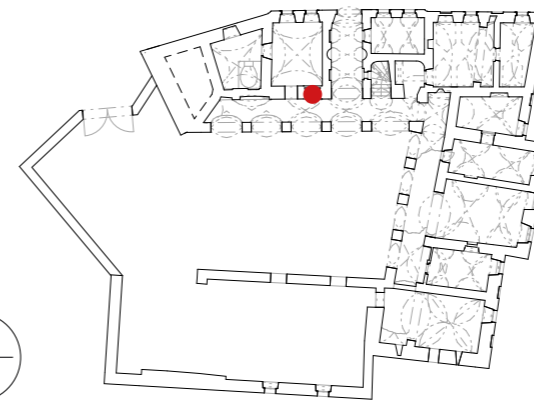

113
1

Nika po zazděném průchodu

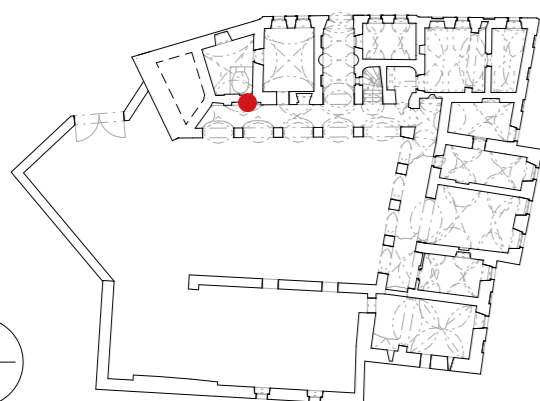
Na všech shromážděných plánech z 19. století v této pozici dveře. V sousední místnosti v místech dveří spára v omítce.

113
3

Nika se zazdívkou

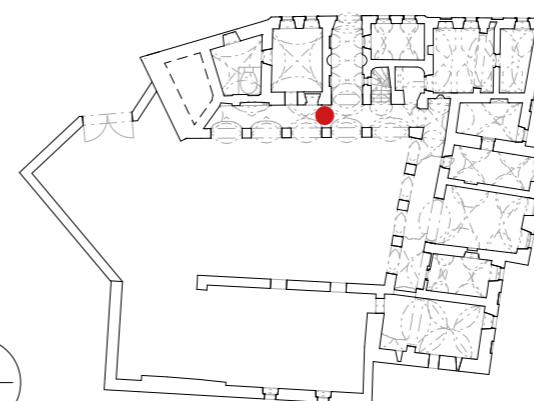

113
2

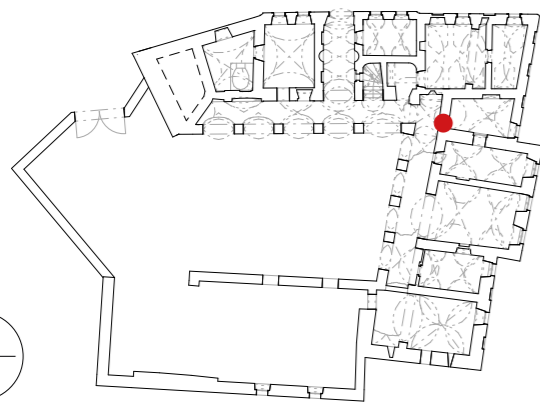

Dřevěné táhlo

Zajímavé je zejména srovnání použití dřevěného táhla pro ztužení v severním křídle, oproti kovovým kleštinám se závlačemi v křídle východním.

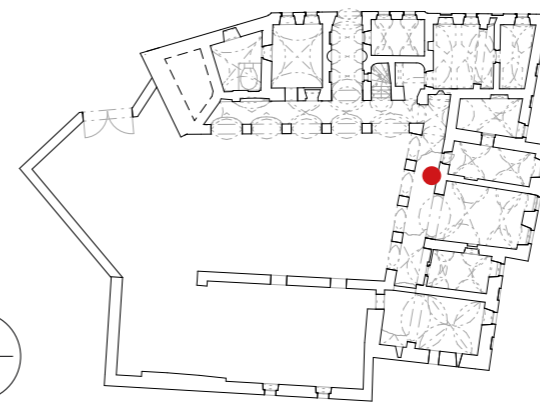
113
4

114
1

Zazdívka v místech, kde ještě historické fotografie průchod

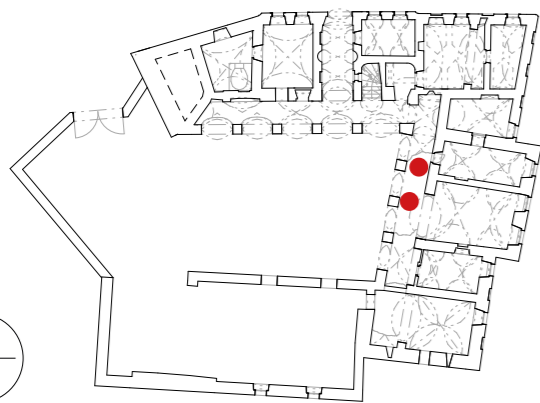
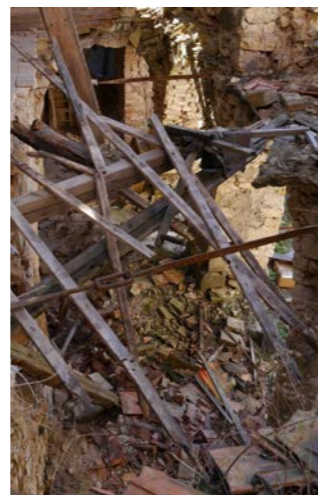
Průchod byl pozoruhodně nízký. V sousedství zazdívka v místě, kde v 19. století byla v síle zdi zřízena uzounká chodba do sklepa.

113
3

zazdívky příkládacích otvorů

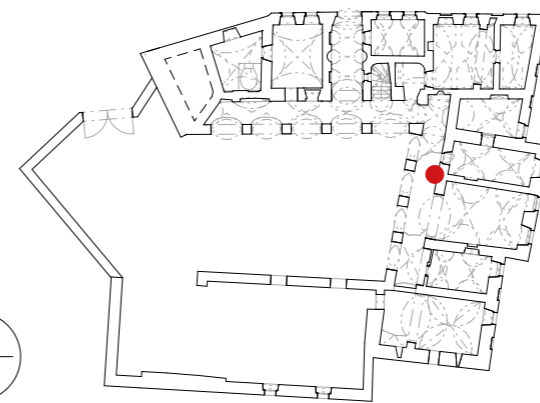
- a) příkládací otvor kamen v místnosti 1.09
- b) příkládací otvor kamen v místnosti 1.10

114
2

Kovové táhlo

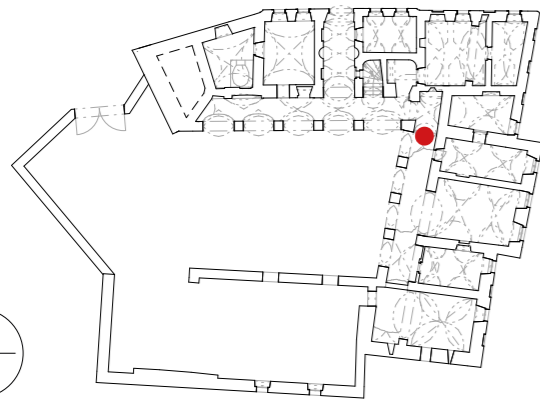
Zajímavý kontrast s dřevěným táhlem v arkádě severního křídla.

113
4

Dřevěný trám ve zdivu

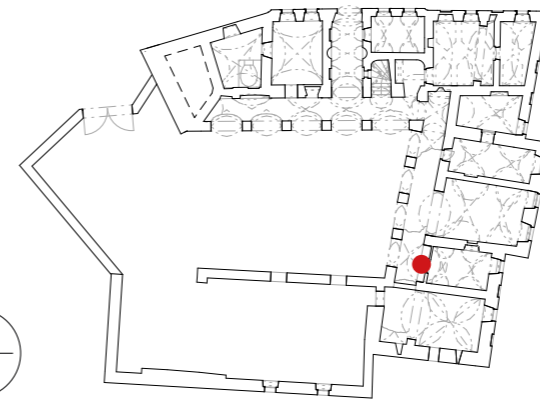
Sloužil pro uložení klenby v místě, kde zdi prochází komín.

Provalený otvor do sklepa

Valeně zaklenutá chodba do sklepních prostor pod východním křídlem, do které lze vlézt provaleným otvorem. Chodba dříve ústila přímo do prostoru arkádové chodby, což dokládají plány z let 1802 a 1825. Nejpozději před rokem 1877 ke zřízení velmi úzké odbočky do síly zdi. Tento způsob vstupu do sklepa neblokoval místo v oblasti arkádové chodby.

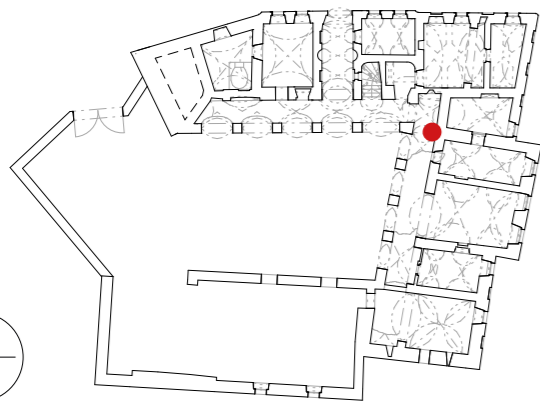
114
5

Místo příkládacího výklenku do kamen v sousední

Kachlová kamna na plánech z let 1802, 1825.

114
7

Chodba v síle zdi

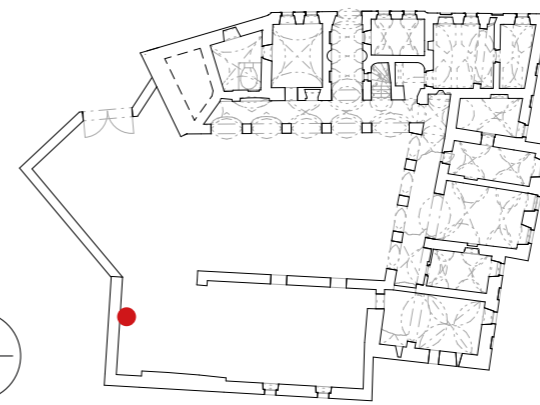
Chodba v síle této zdi se poprvé objevuje na plánu z roku 1877, kde je zakreslena jako tehdejší stávající stav. Na tomto plánu propojuje sklep, ze kterého stoupá vzhůru do průchodu mezi místností 1.08 a arkádovou chodbou. Na předchozím plánu z roku 1865 chodba je pouze ruční skicou zakreslena do plánu, kde není. Je tedy pravděpodobné, že sklep byl touto chodbou zpřístupněn mezi lety 1865 a 1877. V současnosti je chodba zazděná, stejně jako zmíněný průchod.

114
6

foto 2021 (archiv majitele)

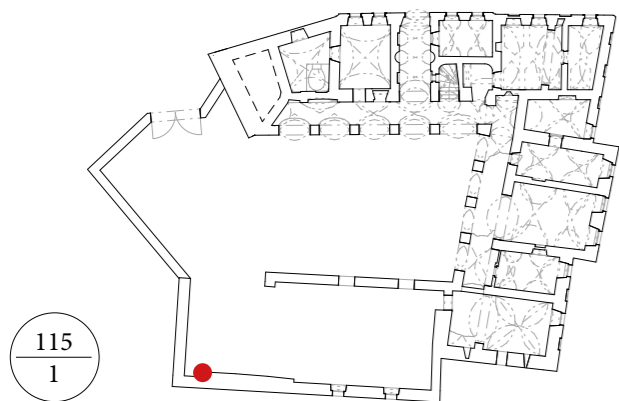
Zazdivky okenních otvorů

115
6

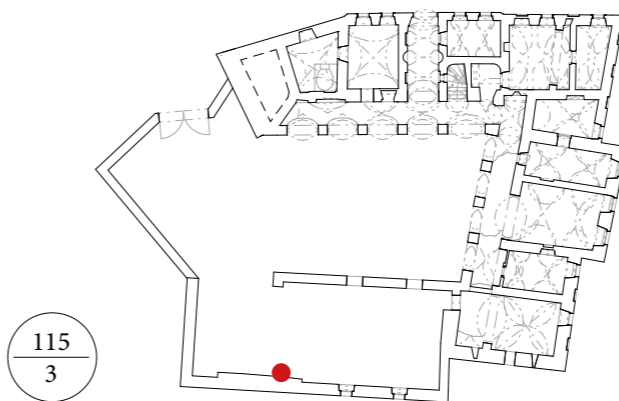
Stopa zaklenutí

115
1

Zazdivka

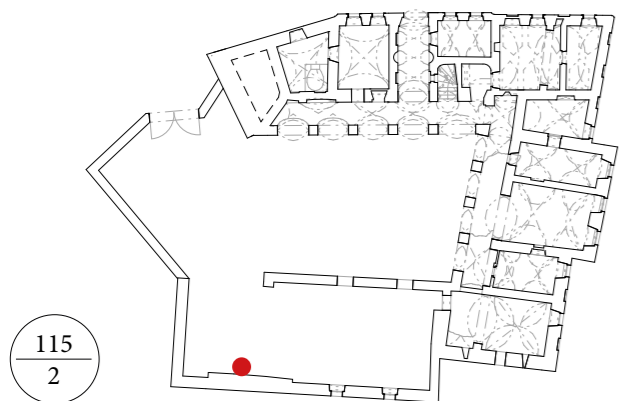

115
3

Stopy po příčkách boxů konírny (zřízené mezi 1880 a 1890)

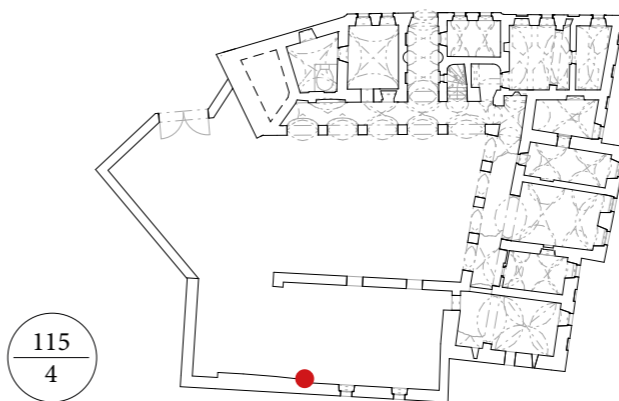
Doloženo plánem.

115
2

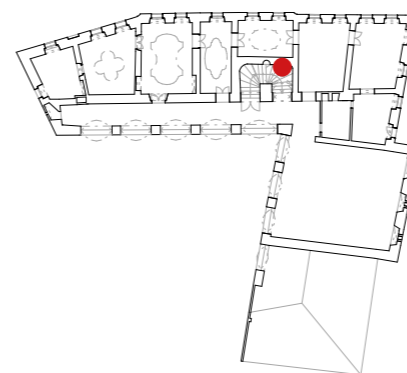
Pozůstatek záklenku otvoru, zachyceném ještě na plánu 1880

115
4

NÁLEZOVÉ SITUACE | SCHODIŠTĚ DO PATRA

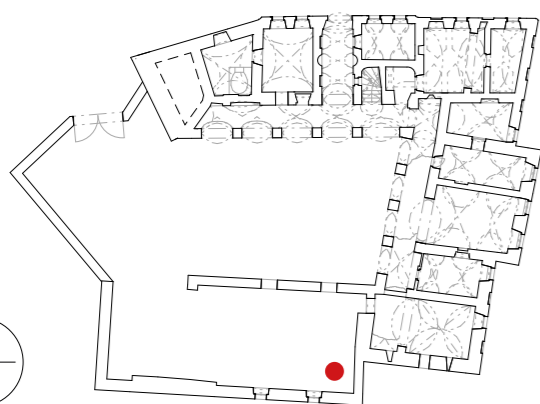

Příkladací výklenek na schodišti + nika s mušlí

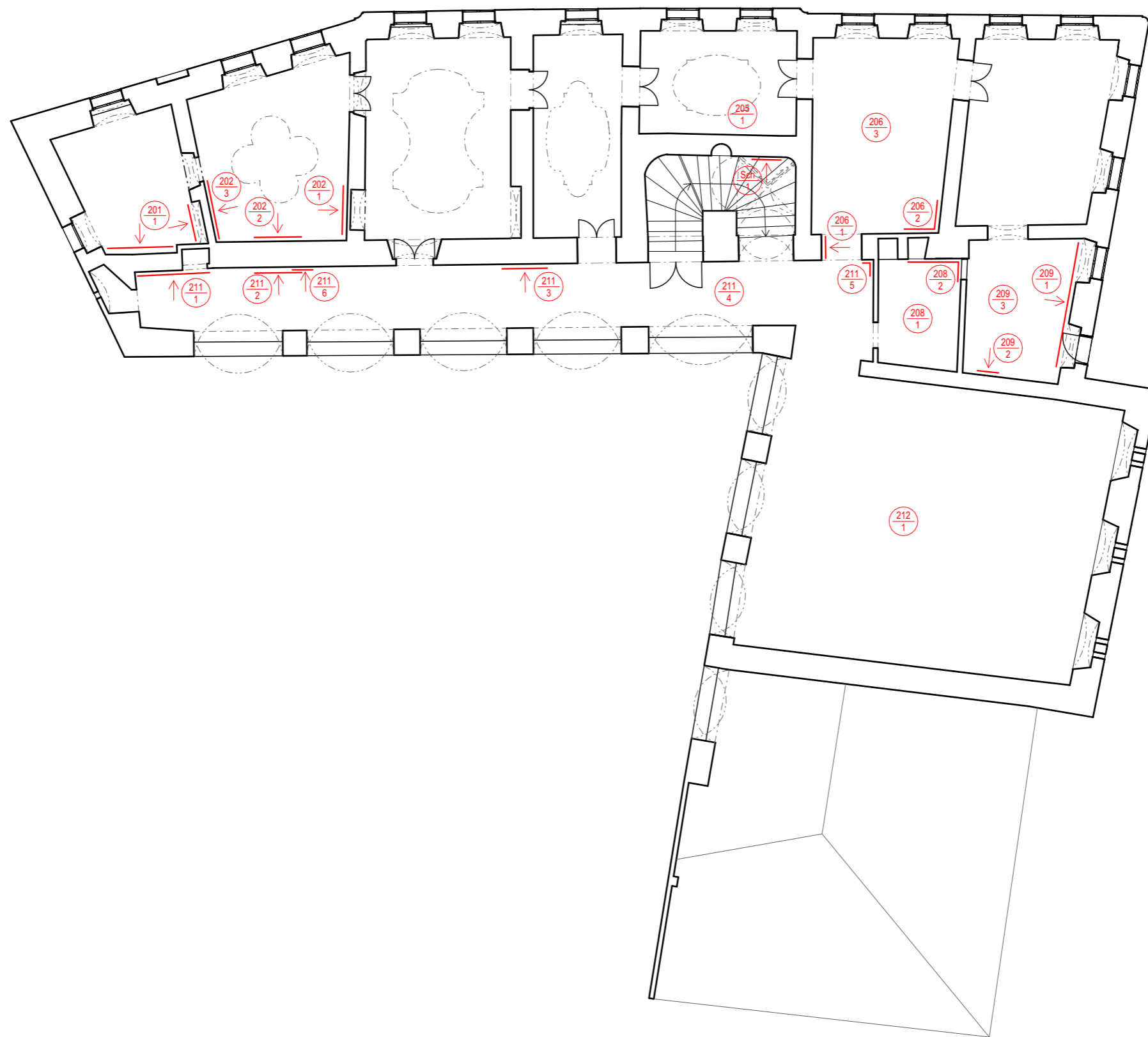
Ke kamnům v místnosti 2.05, která zachycují v odpovídajících místech i plány z let 1802 a 1825.

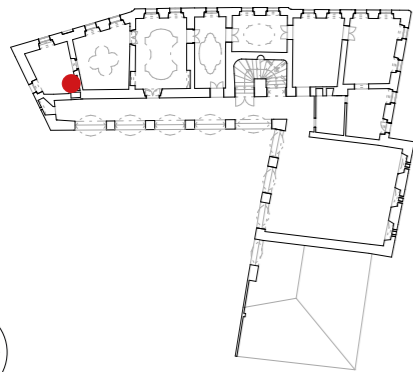
Provalený otvor do sklepa

So sklepa bohužel nešlo prolézt.

115
5

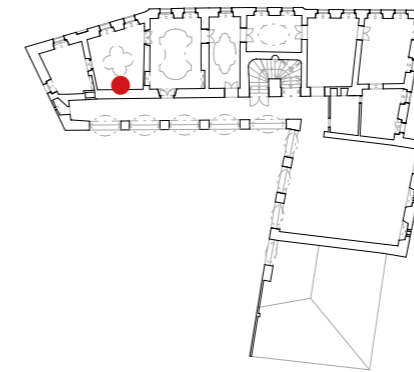
Cihlová zadržívka

Průchod v jižní stěně v místě současné cihlové zadržívky zachycuje plán z roku 1865. Na dřívějších plánech tato část stěny ještě není (místnost jižním směrem splývá se současnou místností 2.10 v konci arkádové chodby).

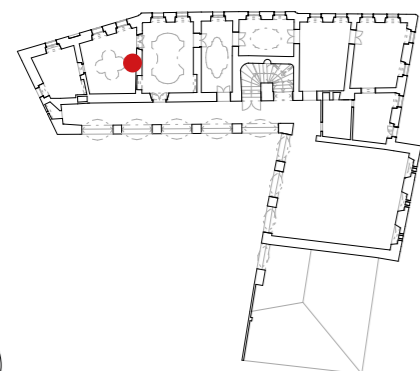
201
1

Zadržívka průchodu do arkádové chodby

202
2

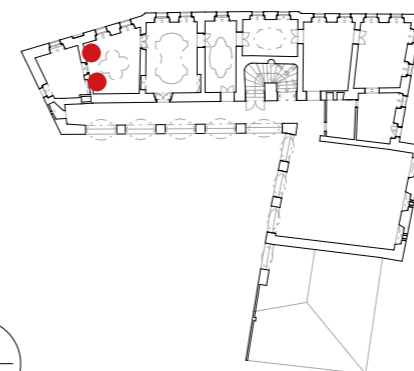
Zadržívka

Plány z roku 1802 a 1825 v této poloze zobrazují kamna.

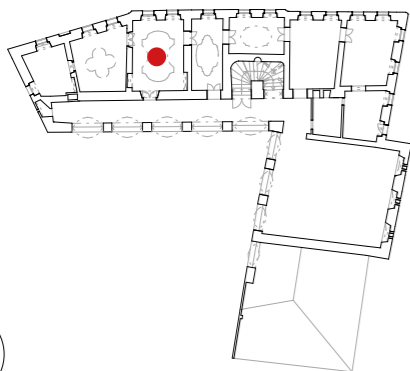
202
1

a) zadržívka z cihel b) omítkové vrstvy na římse

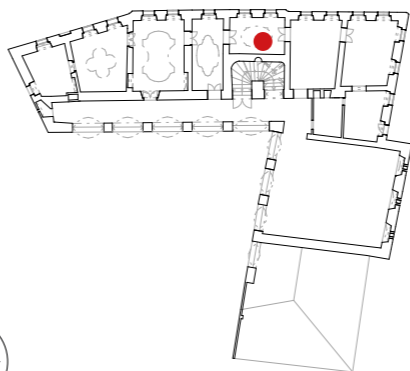

202
3

Štukové zdcadlo

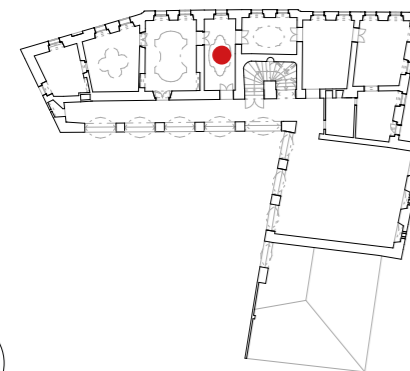
203
1

Štukové zdcadlo, druhotně doplněné

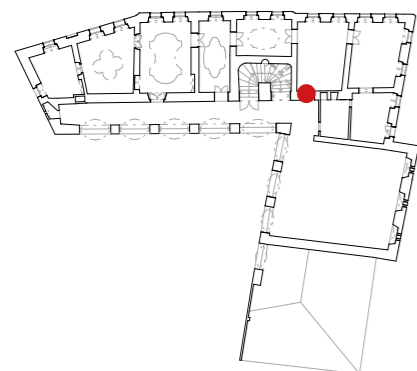
„Zubatý“ styl by odpovídal umělecké invenci první poloviny 20. století.

205
1

Štukové zdcadlo

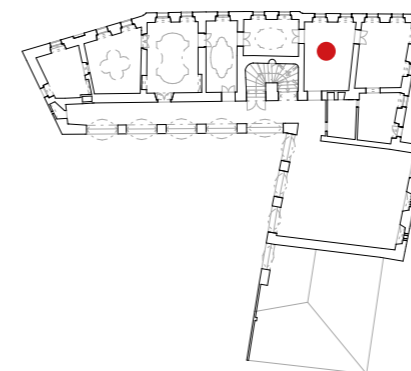
204
1

Malby ve špaletě dveří s imitací mramorování

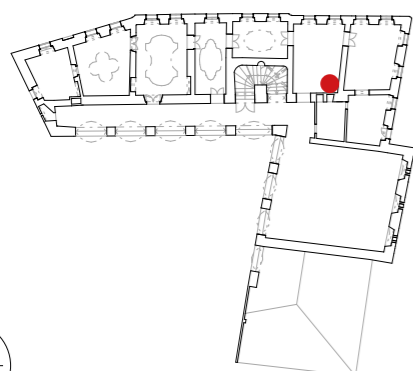
Zůstaly zachovány díky zakrytí deštěním dveří. Směřují k barokní fázi. Jsou jedním ze dvou nálezů nástěnných maleb v patře zámku.

206
1

Odhalená konstrukce stropu s rákosem s nahozenou omítkou

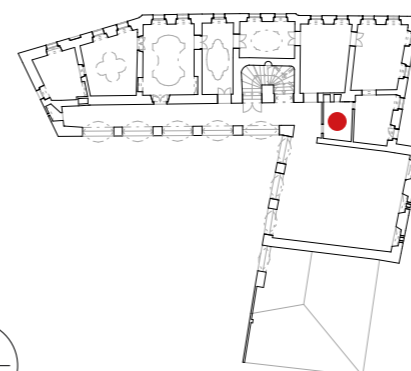
206
3

Cihlová zazdívka

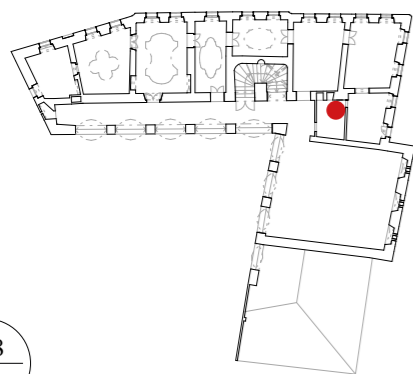
Průchod v jižní stěně v místě současné cihlové zazdívky zachycuje plán z roku 1865. Na dřívějších plánech tato část stěny ještě není (místnost jižním směrem splývá se současnou místností 2.10 v konci arkádové chodby).

206
2

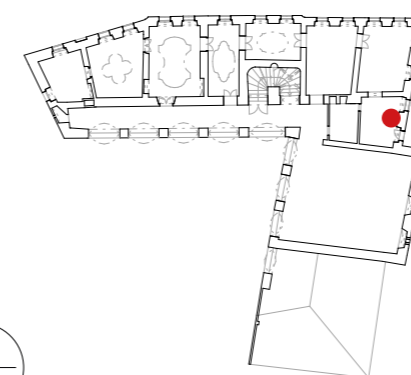
Fabion přerušovaný novějšími příčkami

208
1

Provizorní otvory do šachty a do sousední msítosti

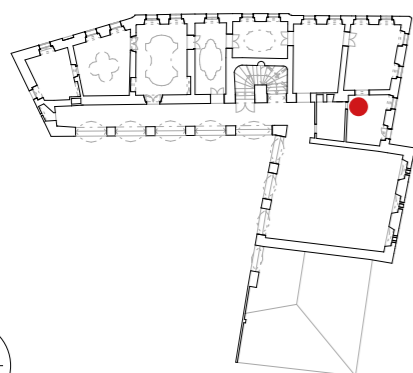
208
2

Fragmenty nástěnných maleb

Stalově odhadovaná třetí čtvrtina 18. století.
Místnost podle inventáře 1802 byla malovaná.

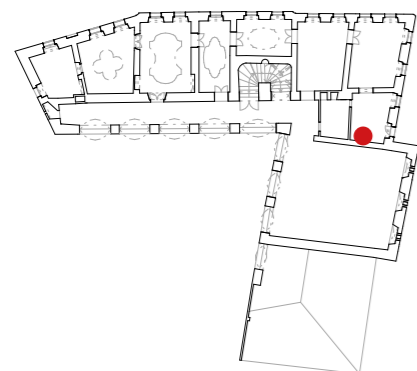
209
2

Fragmenty nástěnných maleb

Stalově odhadovaná třetí čtvrtina 18. století.
Místnost podle inventáře 1802 byla malovaná.

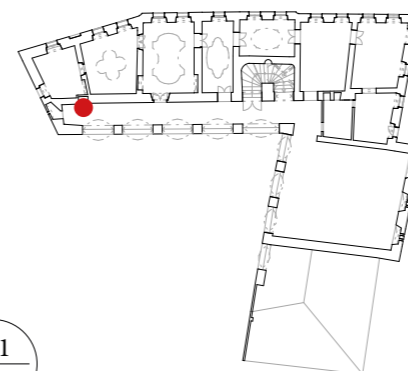
208
1

Dřevěný trám, který vynášel část přesahujícího zdiva

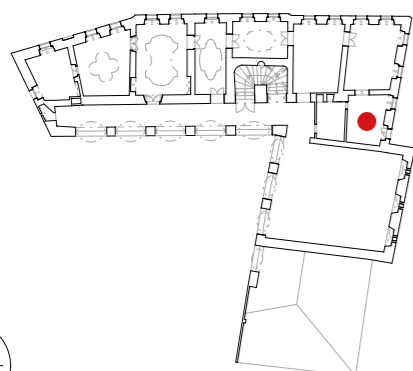
Důležitý nález, upozorňující s největší pravděpodobností na místo přestávky mezi dvěma stavebními fázemi baroka.

209
3

a) zadržívka
b) šachta

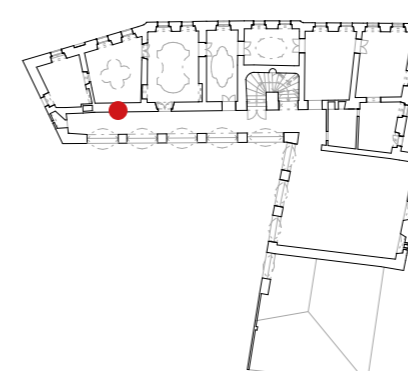
211
1

Chybějící strop

Ukazuje konstrukci stropu, kde strop přiléhá přímo na vazné trámy krovu. Vazné trámy krovu nejsou ze spodní části pohledově opracované.

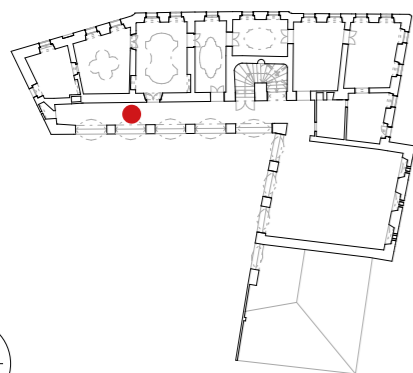
209
4

zadržívka vstupu do místnosti 2.02

a) Zadržívka průchodu, který ještě zachycují plány z let 1802 a 1825. Na plánu z roku 1865 ani na plánech následujících průchod neexistuje.
b) příkladací výklenek ke kamnům, které v této poloze zachycuje plán z roku 1802.

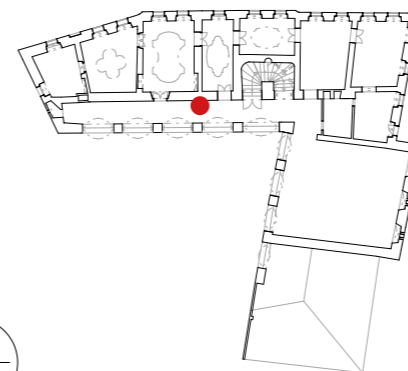
211
2

211
3

Profily fabionové římsy

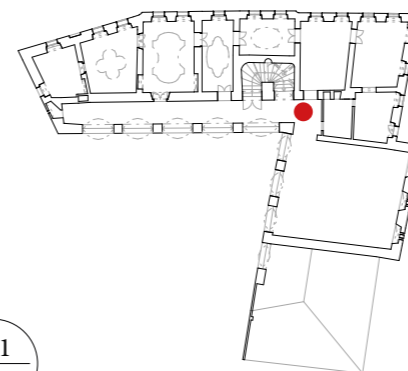
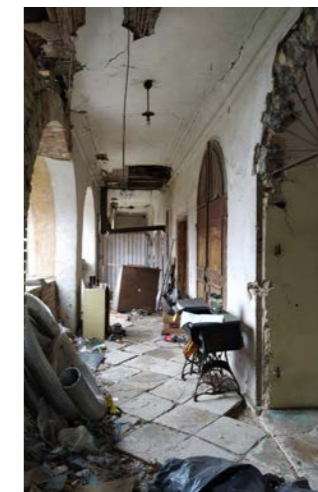
Ve stratigrafii omítkový vrstev se zdá i přes nepravděpodobně mělkou výzdobu nedruhotná

211
4

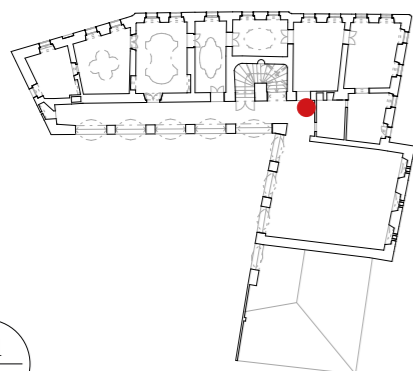
Příkladací výklenky do kamen

Plány z roku 1802 a 1825 v této poloze zobrazují kamna. - Každé v rohu z jedné sousedících místností.

211
5

Opuková dlažba

Fabionová římsa narážející do mladší konstrukce

Secesní charakter členění podélného okénka

211
6

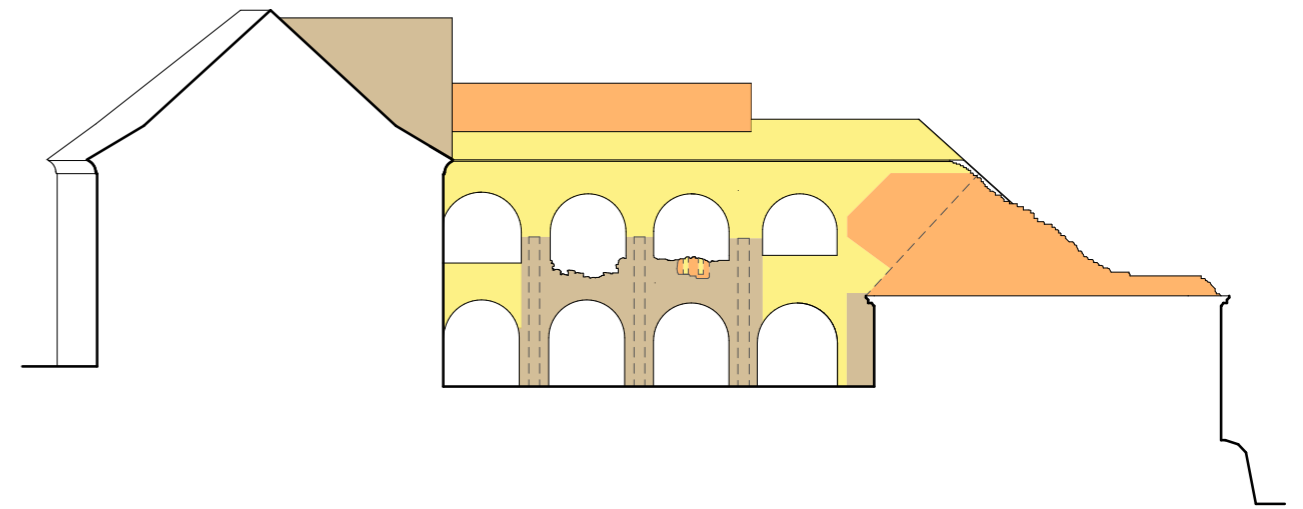

prostor někdejšího převýšeného sálu
severní stěna interiéru

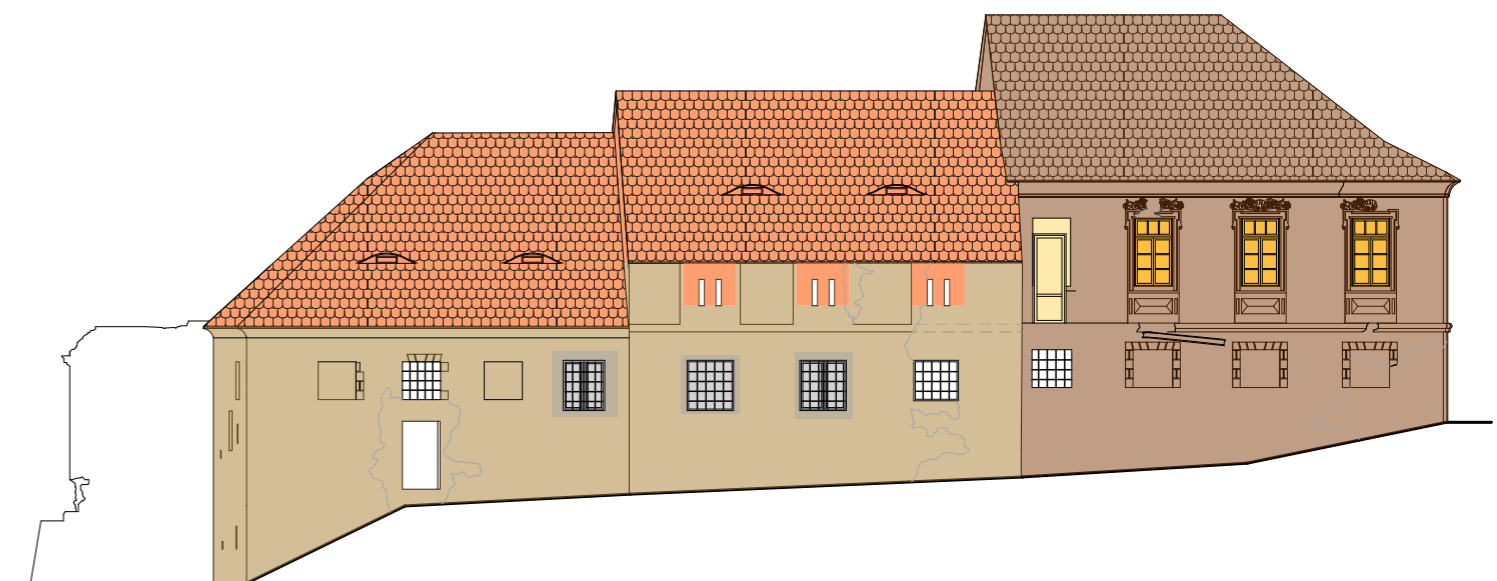

prostor někdejšího převýšeného sálu
jižní stěna interiéru

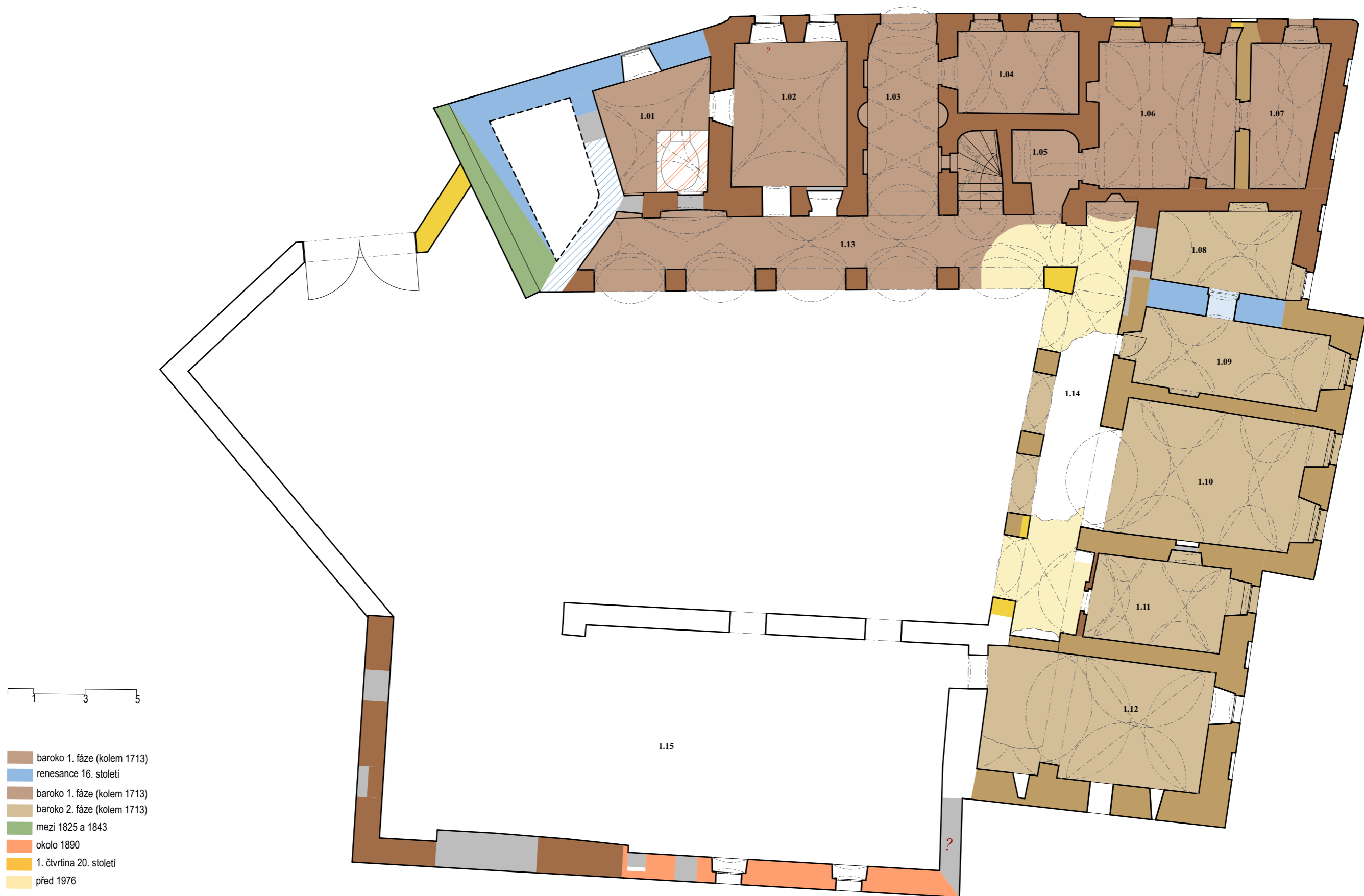
- baroko
- okolo 1890
(fáze ubourání sálu)
- 1. polovina 20. stol. ?
(fáze vzniku sousední koupelny)
- 1988
(dostavba zborceného nároží + fáze nedokončené rekonstrukce barokní podoby)

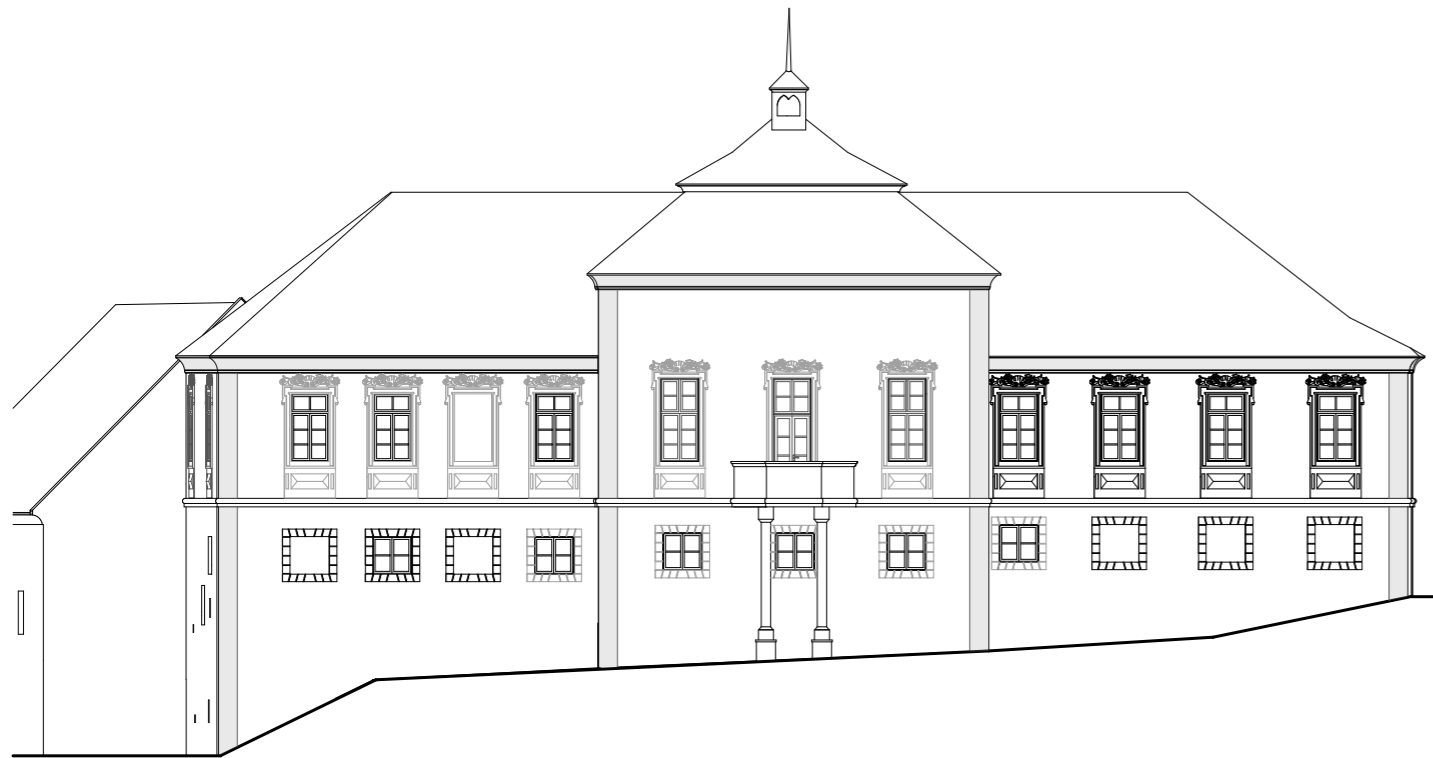
- analýza stavebních fází
(střechy značeny dle krovu, nikoli krytiny)
- baroko
 - 1890 (nebo krátce po 1890)
 - 1988
- Dokládá, že v nádvoří se hmotová skladba schwarzenberských úprav, patrná doposud na zahradním průčelí, nedochovala.

- Východní křídlo
Nádvoří průčelí
- baroko 1. fáze (kolem 1713)
 - baroko 2. fáze (kolem 1713)
 - okolo 1890
 - 1. čtvrtina 20. století
 - před 1976
- 1 5 5

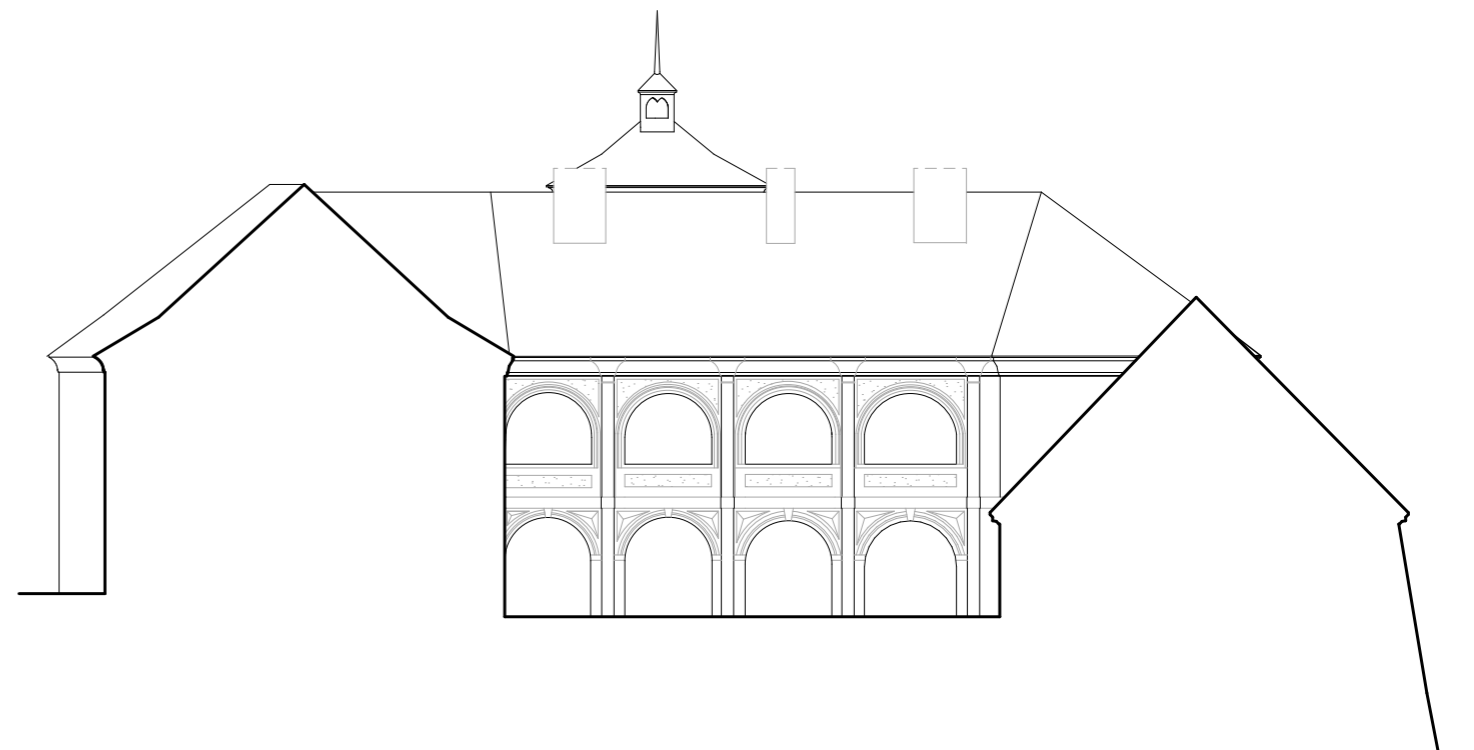

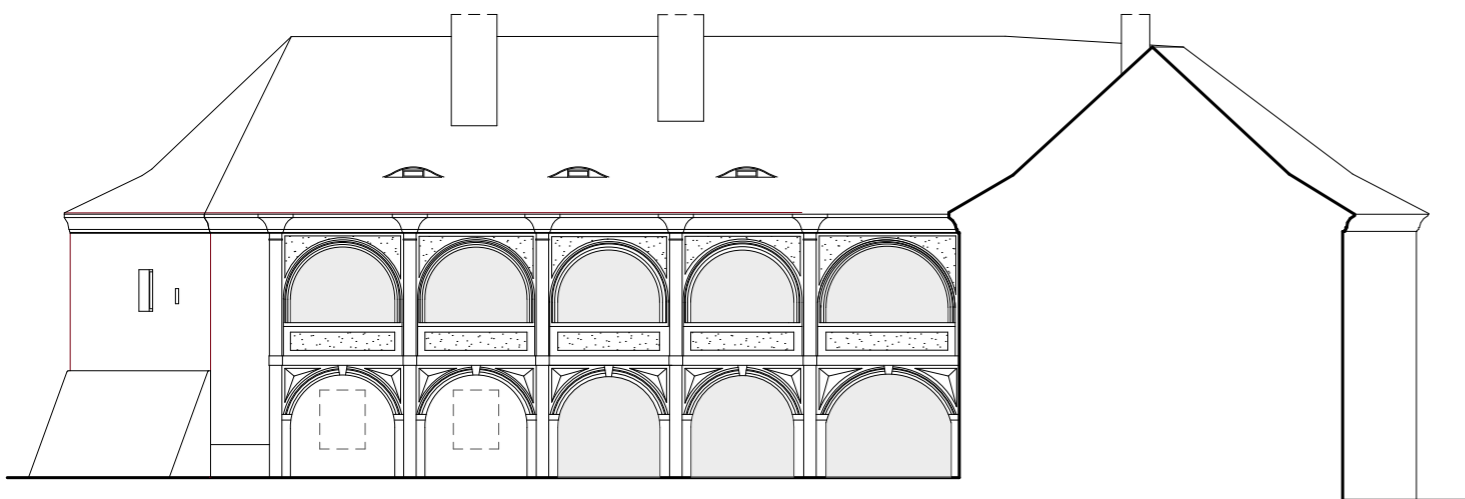
Východní křídlo
Zahradní průčelí
Rekonstrukce barokní podoby

— analogický předpoklad

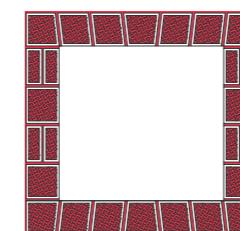
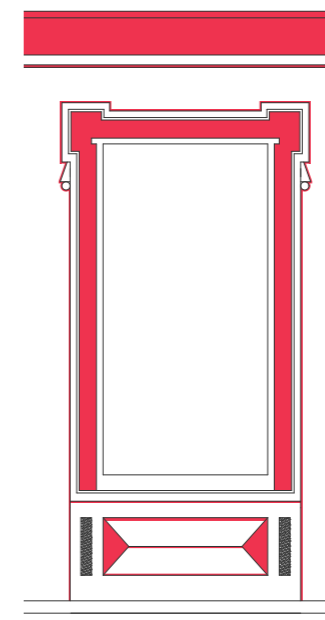

Východní křídlo
Nádvorní průčelí
Rekonstrukce barokní podoby

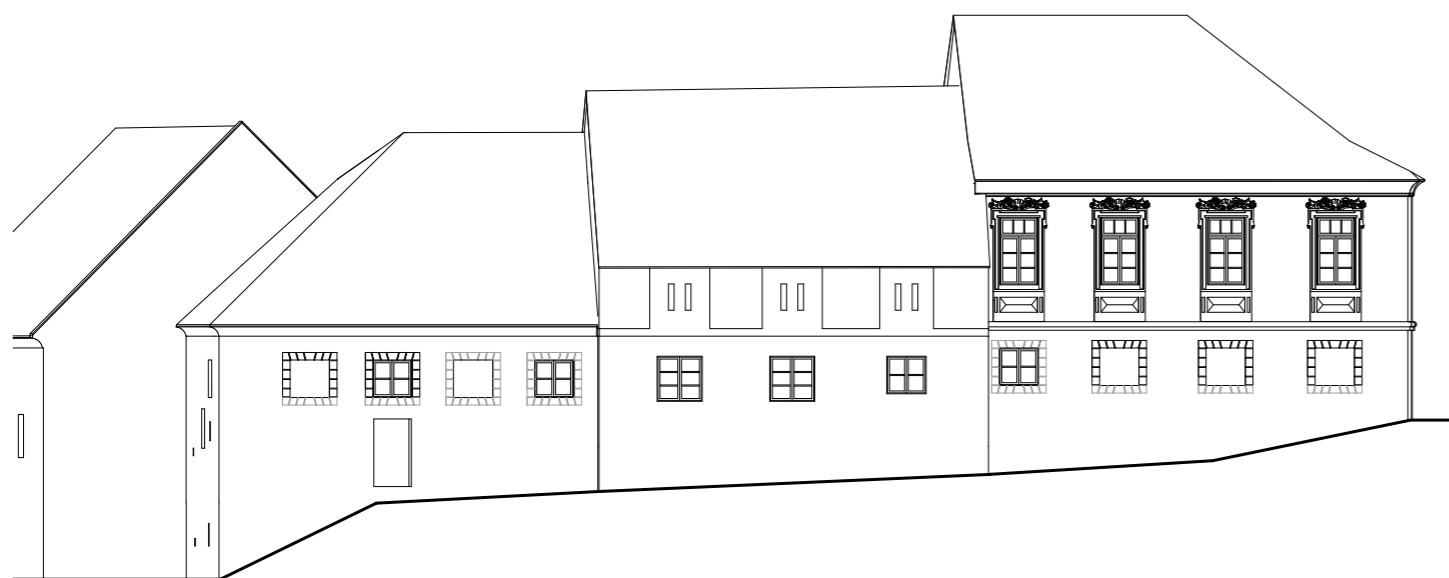
— analogický předpoklad

Severní křídlo
Nádvorní průčelí
Hypotetická rekonstrukce barokní podoby

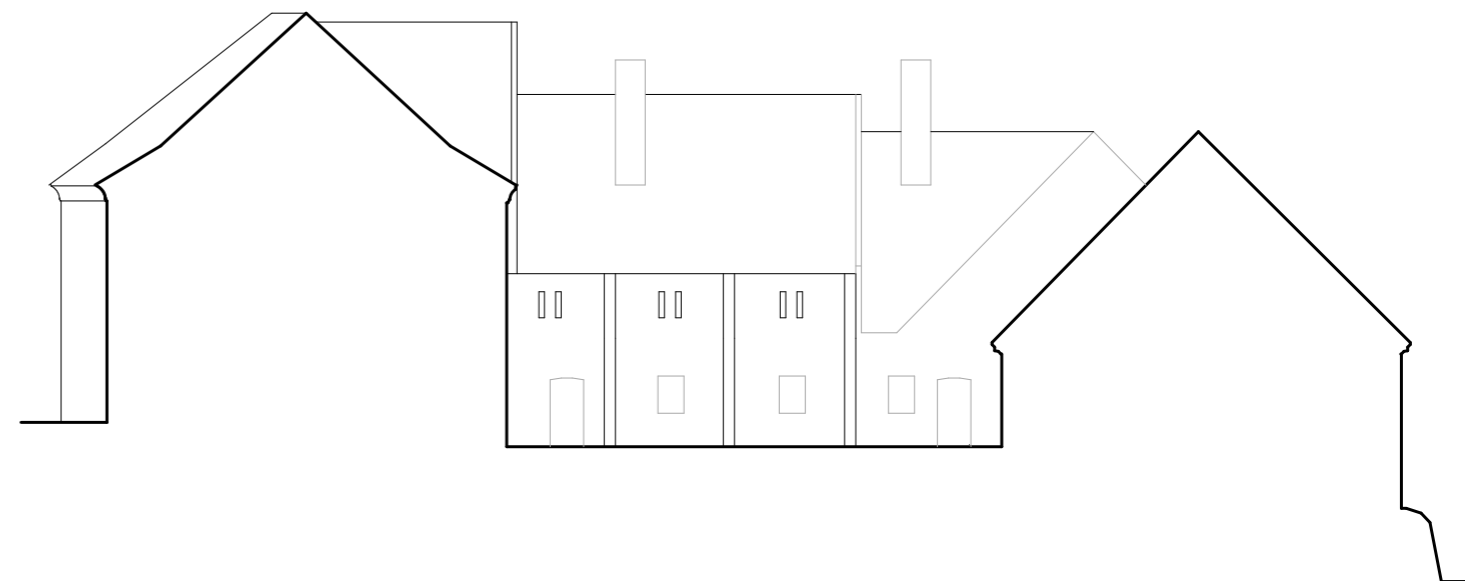

Rekonstrukce barevného schéma
barokní fasády na základě terénního
průzkumu

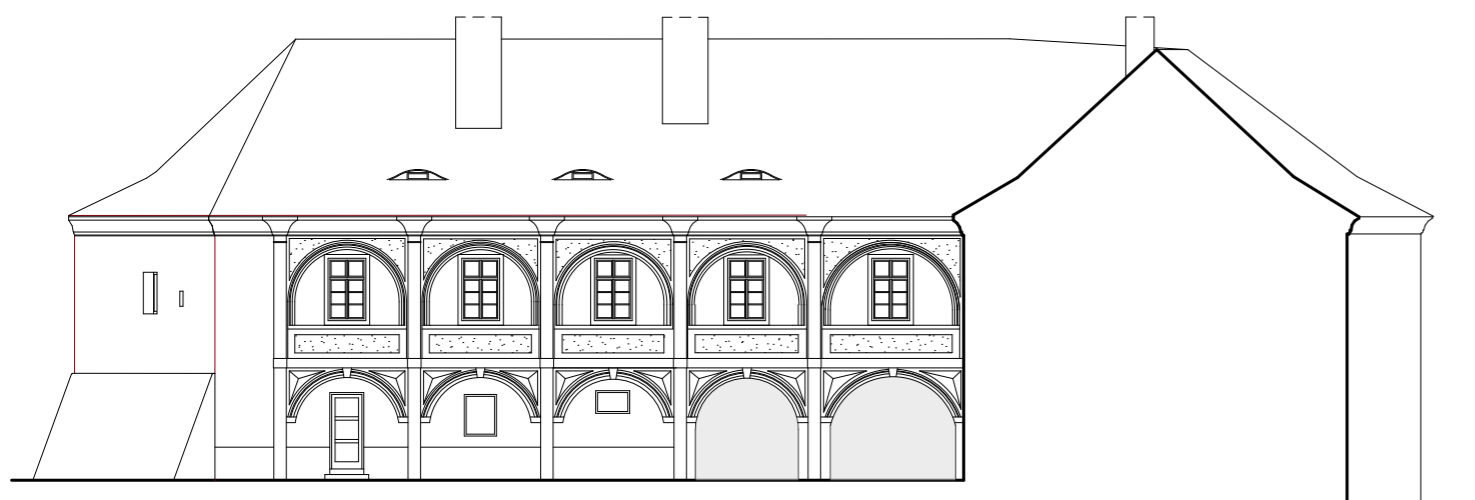
Východní křídlo
Zahradní průčelí
Rekonstrukce podoby z konce 19. století

———— analogický předpoklad

Východní křídlo
Nádvorní průčelí
Rekonstrukce podoby z konce 19. století

----- přibližné umístění doložených prvků

Severní křídlo
Nádvorní průčelí
Rekonstrukce podoby z konce 19. století

7 | HISTORICKÉ MAPY | PŘEHLED NA ČASOVÉ OSE

1. vojenské mapování
1764-1768 a 1780-1783 (rektifikace)

2. vojenské mapování
1836-1852

Stabilní katastr - Indikační skica
1843

Stabilní katastr - Originální mapa
1843

Stabilní katastr - Císařské otisky
1843

3. vojenské mapování
1877-1880

Státní mapa
1951

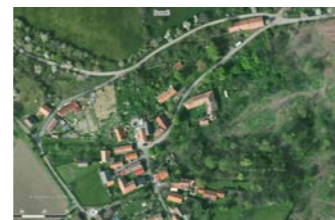
Ortofotomapa
1954

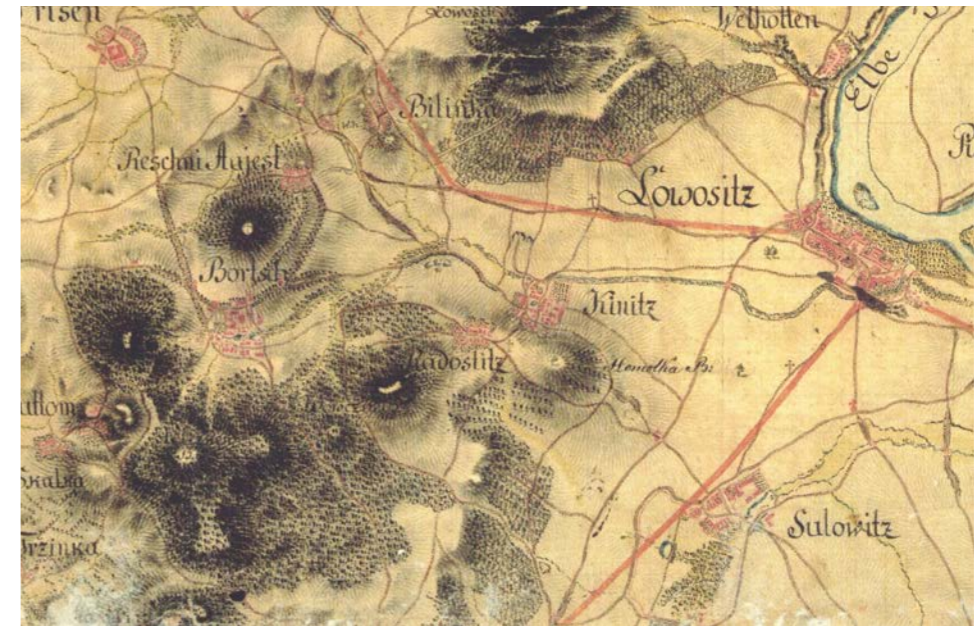
Ortofotomapa
2003

Ortofotomapa
2018

Základní mapa
Současnost

1. vojenské mapování (1764-1768 a 1780-1783 rektifikace)

<http://oldmaps.geolab.cz>

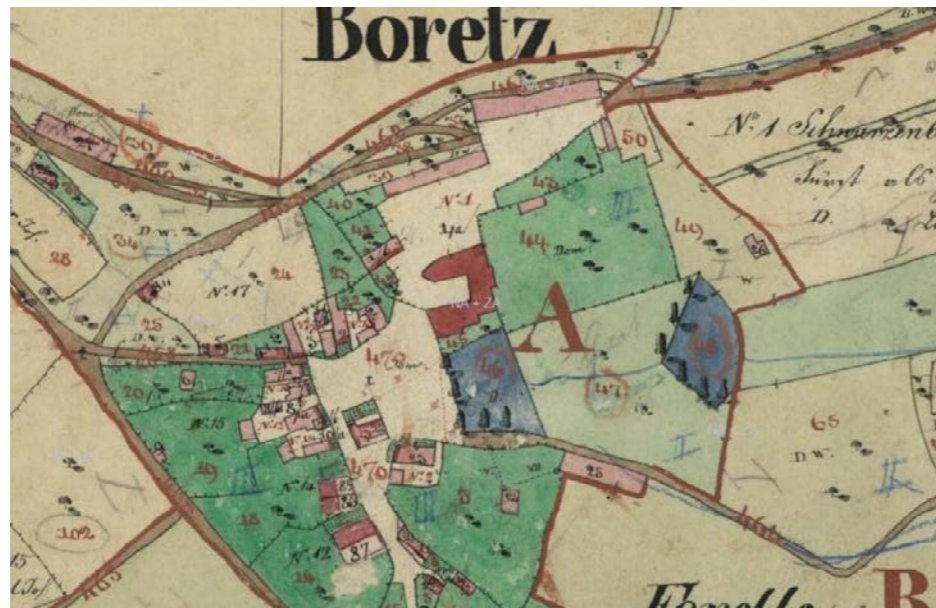
2. vojenské mapování (1836-1852)

<http://oldmaps.geolab.cz>

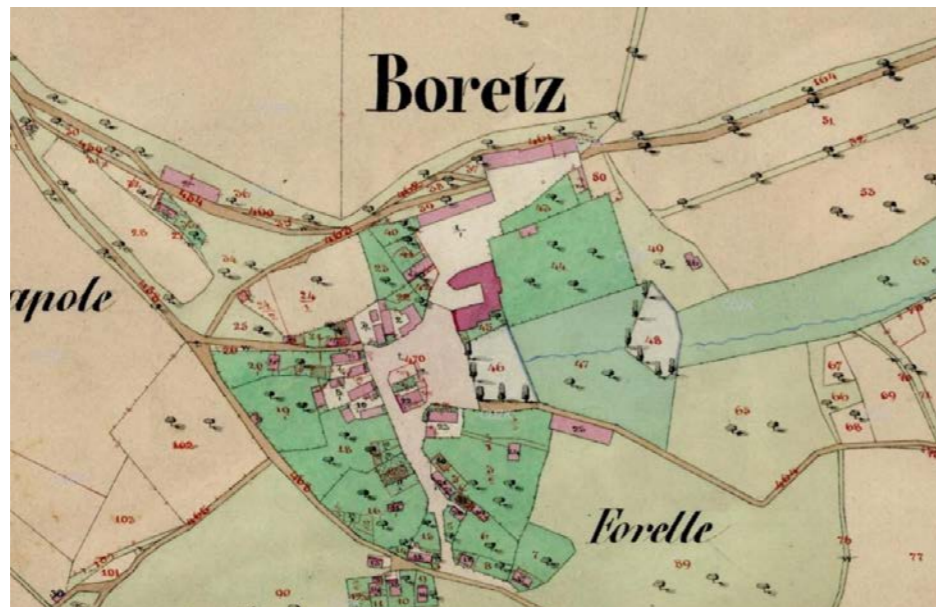
3. vojenské mapování (1877-1880)

<http://oldmaps.geolab.cz>

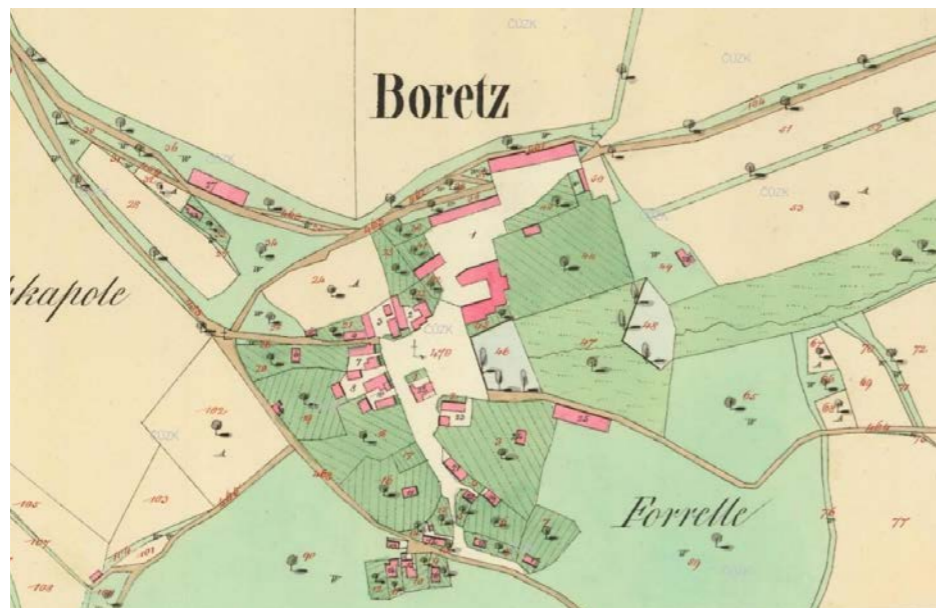
Indikační skica Stablního katastru

<https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Originální mapa Stablního katastru (1843)

<https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Císařský otisk Stablního katastru

<https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Ortofotomapa 1954

<https://geoportal.gov.cz>

Ortofotomapa 2018

<https://mapy.cz>

ORIGINÁLNÍ MAPA STABLŇÍHO KATASTRU 1843

Faktografie:

Mapa Stablního katastru zachycuje zámek Boreč jako trojkřídový s nádvořím otevřeným na západ.

Mapy Stablního katastru a Situační plán z roku 1850 také naznačují, jaká byla návaznost areálu zámeckého dvora na vesnické osídlení, které k němu přiléhá z jihozápadu. Areál dvora, jak je vidět i na následujícím Situačním plánu se vůči vesnici vymezuje jako samostatný celek, do kterého bylo možné vstoupit třemi bránami. Dvě se nacházely v severním konci z východu i západu, navazovaly na ně silnice ubíhající dále do volné krajiny. Třetí brána na jihozápadě se otevírala do návsi vesnice Boreč. Z východu je dále návěs vymezená rybníkem, který snad pochází již z dob středověké tvrze. Ve spojitosti s tvrzí jsou v literatuře zmiňovány vodní příkopy, které ji ze tří stran měly chránit.

Na indikační skice je stále areál zámeckého dvora kreslený jako ohrazený.

Interpretace:

Mezi rokem 1825 a 1843 tedy došlo k významné změně hmotové skladby zámku - mizí západní křídlo, které ještě plán z roku 1825 zobrazuje.

ORTOFOTOMAPA 1954

Letecký snímek stále ještě zachycuje, jak v zámeckém dvoře stojí podélný objekt naproti zámku, který dnes již neexistuje.

ORTOFOTOMAPA 2018

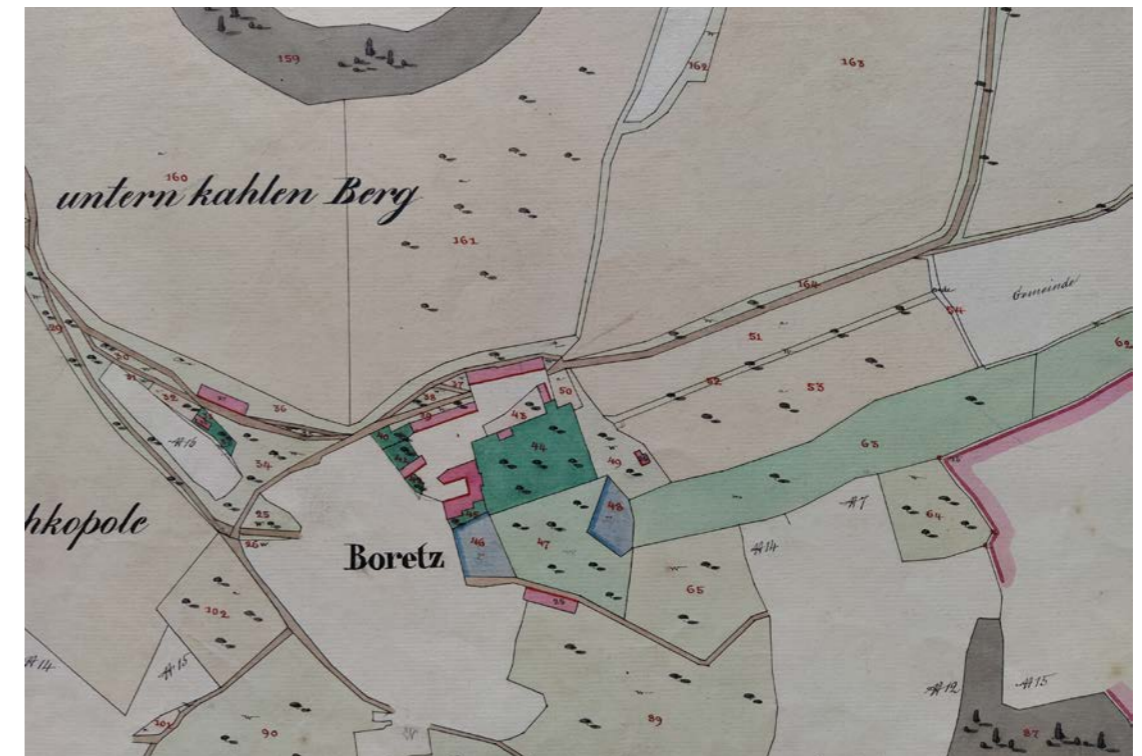
Na leteckém snímku z nedávné doby je ještě dochovaná střecha, která dnes leží zcela zborcená v prostoru objektu. Krov se tedy propadl až v posledních letech.

8 | ARCHIVNÍ PLÁNY | 8.1. GEOMETRICKÉ A SITUAČNÍ PLÁNY

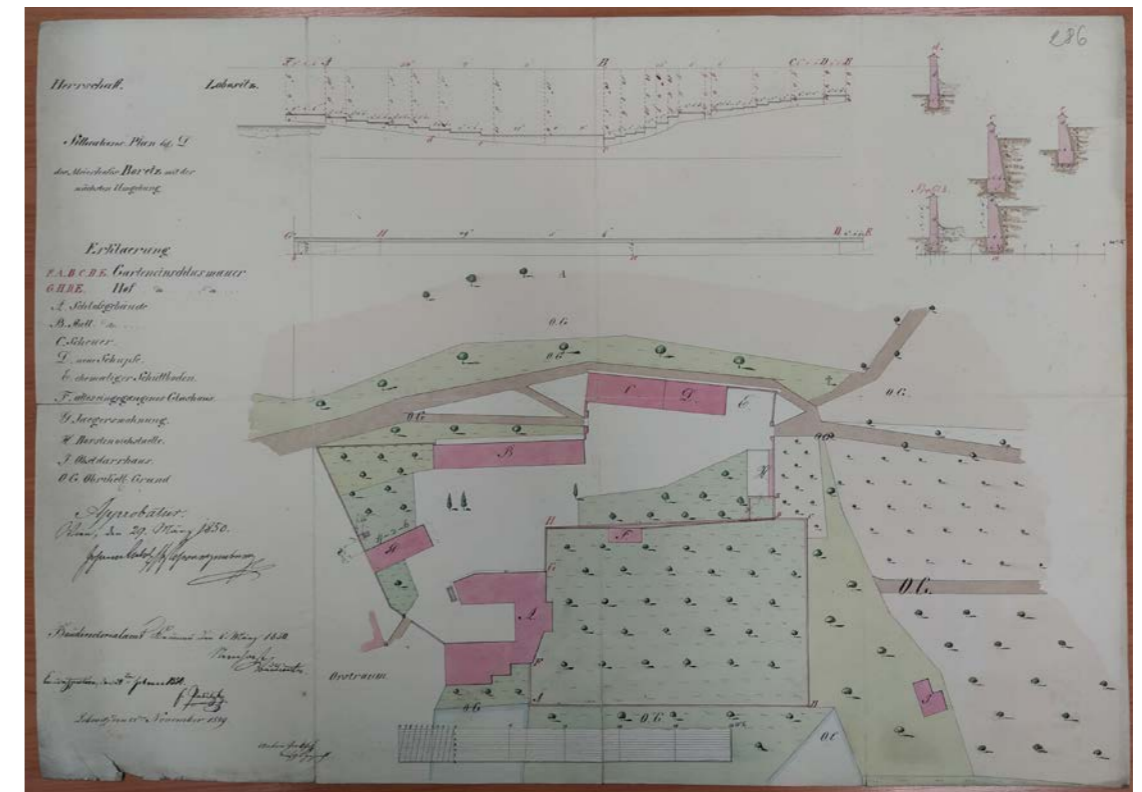
GEOMETRICKÉ PLÁNY 1800-1820

Zámek je zachycen na několika rozměrných geometrických plánech, které jsou datované v archivu do let 1800-1820. Plán pracově označený D budeni cmeně mladší, jelikož na něm již nestojí západní křídlo, které ještě plán zámku z roku 1825 zachycuje.

Na plánech je kromě zámku zachycena schématicky i zahrada a území se soustavou rybníků, patřící k majetku zámku.

MAPA 1850

SITUAČNÍ PLÁN DVORA BOREČ 1850

Dva situační plány z roku 1850 zachycují vztah vesnice a zámeckého dvora, který je stále kreslen jako oplocený. Komunikace,

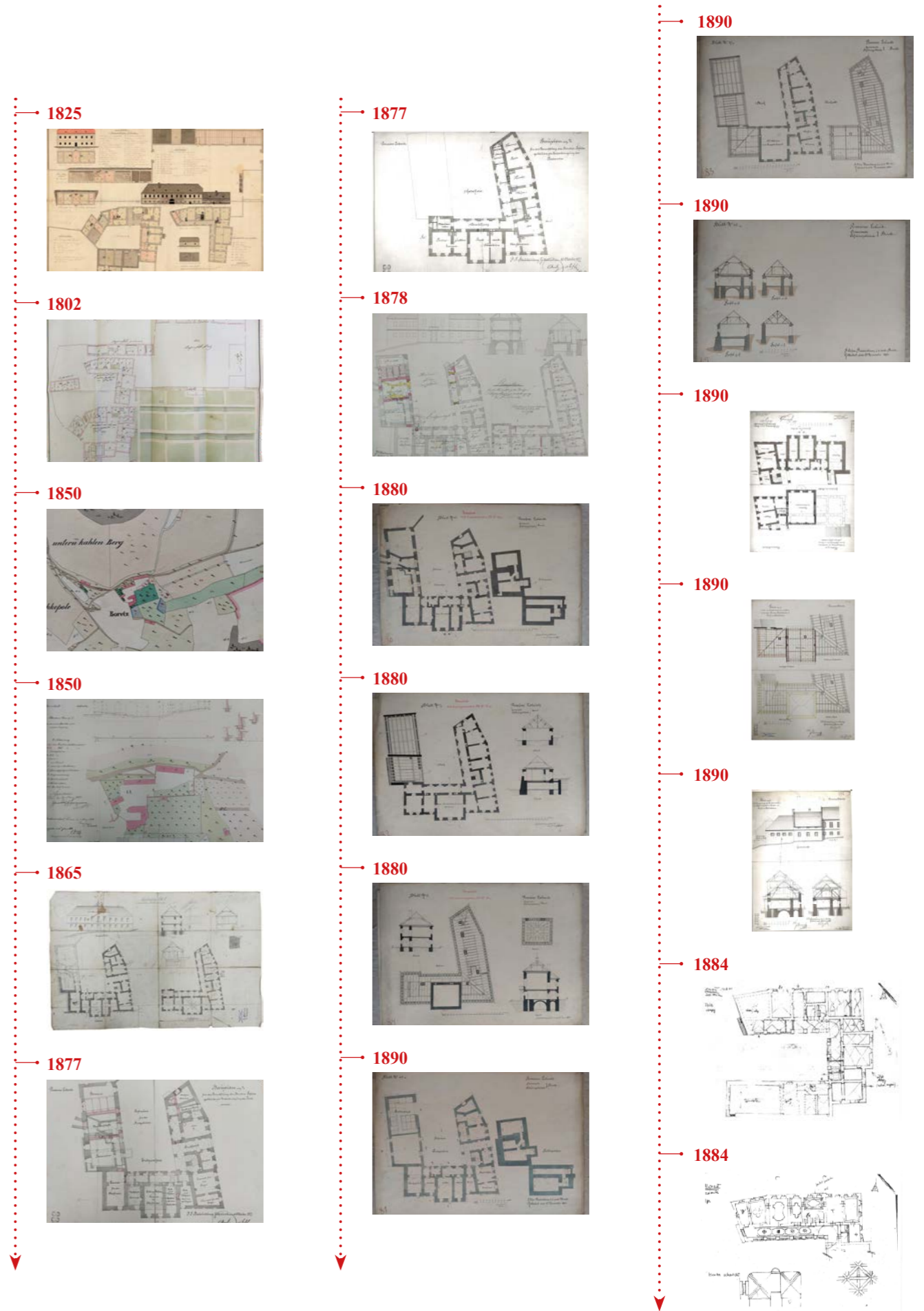
kteřá do dvora zabočuje se mu souběžně vyhýbá, a směřuje do vesnice okolo něj.

GEOMETRICKÝ PLÁN 1800-1820

Nejpozoruhodnější se série geometrických plánů je tento, který je nejdrobnějším zachycením zámecké zahrady, jaké se podařilo dohledat.

8 | ARCHIVNÍ PLÁNY | 8.2. PLÁNY ZÁMKU | PŘEHLED NA ČASOVÉ OSE

PŮDORYS PŘÍZEMÍ A PATRA ZÁMKU VČETNĚ ZÁMĚCKÉHO DVORA A ZAHRADY VÝCHODNĚ OD ZÁMKU

Zdá se že nejstarší plán zámku Boreč pochází z roku 1802. Je uložen ve archivní složce spolu s mnoha dalšími dokumenty pocházejícími z doby, kdy zámek vlastnili Schwarzenbergové (složka konkrétně obsahuje dokumenty z rozmězí 1802-1827). Byl snad pořízen právě v souvislosti s koupí zámku Boreč Josefem ze Schwarzenbergu právě v tomto roce od rodu Rajských z Dubnice. Archivní složka obsahuje mimojiné i pečetěmi opatřenou kupní smlouvu a inventář zámku v době koupi.

Faktografie:

Na plánu je zobrazen celý zámecký dvůr s přidruženými budovami, obehnaný zdí.

Tento plán je zároveň asi nejstarším zachycením podoby zámecké zahrady, která se rozkládala východně od objektu zámku. Zahrada, položená ve svažitéjším terénu, je na plánu rozdělena do třech teras. Terénní skoky a zbytky podpěrných zídek doposud tuto někdejší podobu dosvědčují. Vstupy do zahrady je zakreslen v jejím severozápadním rohu, z předprostoru před hlavním vstupním průčelím zámku.

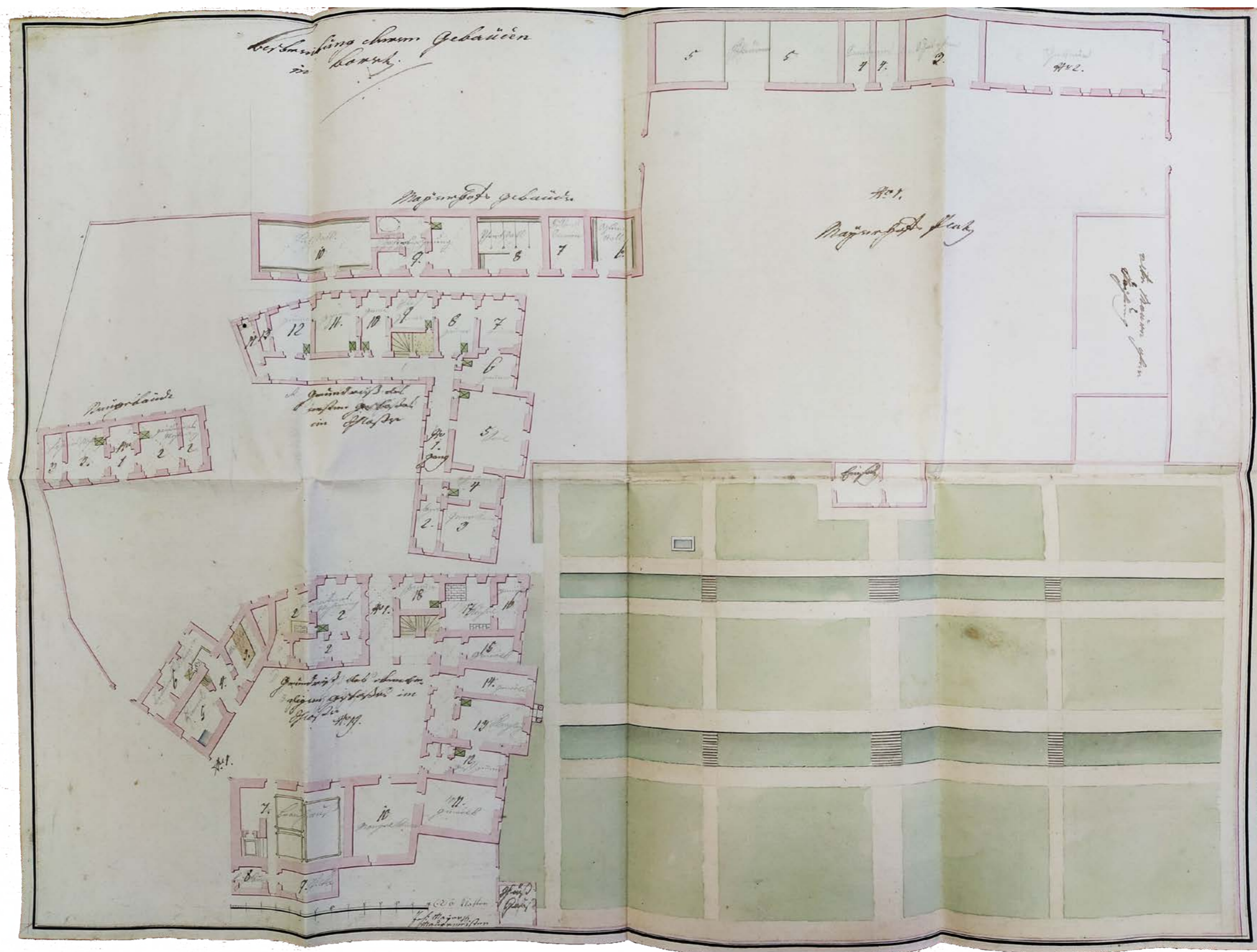
Areál celého zámeckého dvora je obehnaný zdí, v níž jsou tři vstupy. Sama budova zámku je na plánu představen jako objekt o čtyřech křídlech, vytvářejících ve svém středu uzavřený dvůr. Severní a východní křídlo mají jedno patro, jižní a západní křídlo jsou přízemí. Do vnitřního dvora vedou dva vstupy. Jeden ze severu průjezdem vprostřed severního křídla, druhý z jihozápadu mezi západním a východním křídlem, ze směru od návsi přilehlé vesnice.

Severní i východní křídlo mají oproti současnosti obě plná patra. Díky tomu, že k plánu byl přiložen i inventář, vidíme zde poprvé existenci velkého sálu ve středním dílu východního křídla, které rizalitem předstupuje do zahrady.

Interpretace:

Vstup do zahrady není zakreslen skrz východní průčelí, které se do zahrady obrací, nýbrž oklikou přes zámecký dvůr. I to může být odkazem na přestavbu tohoto křídla ze starší stavby, která byla na zahradu nově napojena.

Půdorysy zámku nám představují stav, kdy rozpoznáváme ještě v některých místech na zámecký provoz reprezentativního panského sídla, ovšem už s některými ústupky. Mezi ně patří zazděné arkády. Náznak po zazděných otvorech rozeznáváme v přízemí a patře severního a východního křídla ve směru do vnitřního dvora.

INVENTÁŘ K PLÁNU Z ROKU 1802

pořízen v souvislosti s prodejem rádku Schwarzenbergům
SOA Třeboň

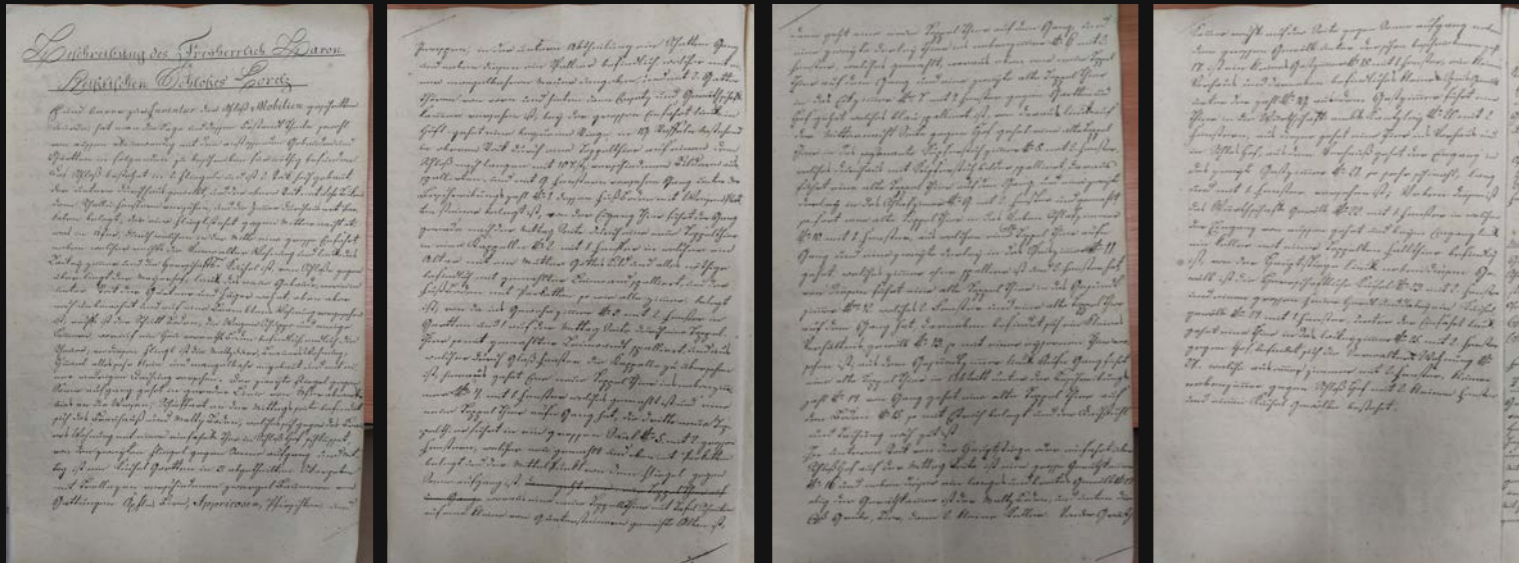
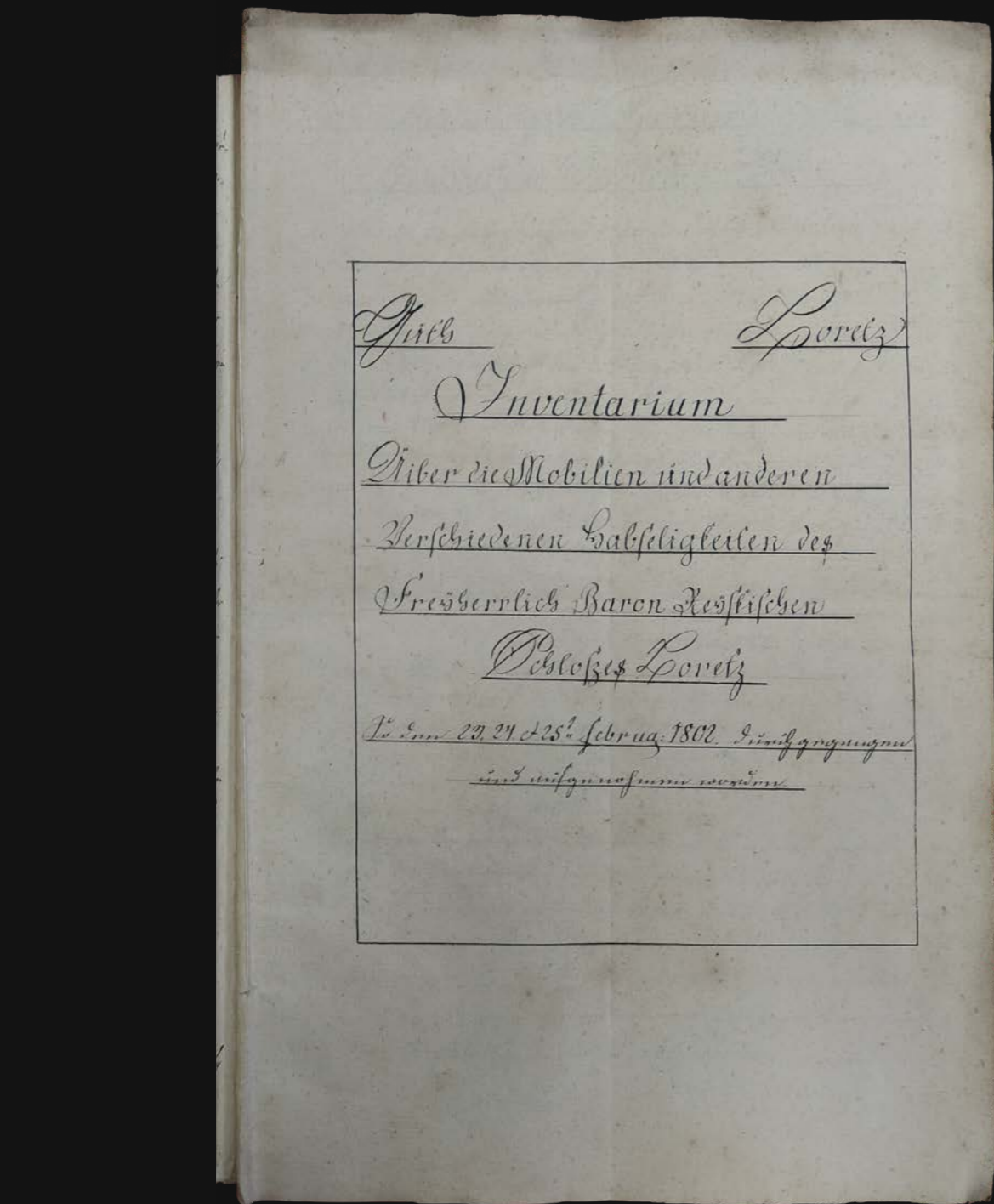
překlad: Martin Ebel

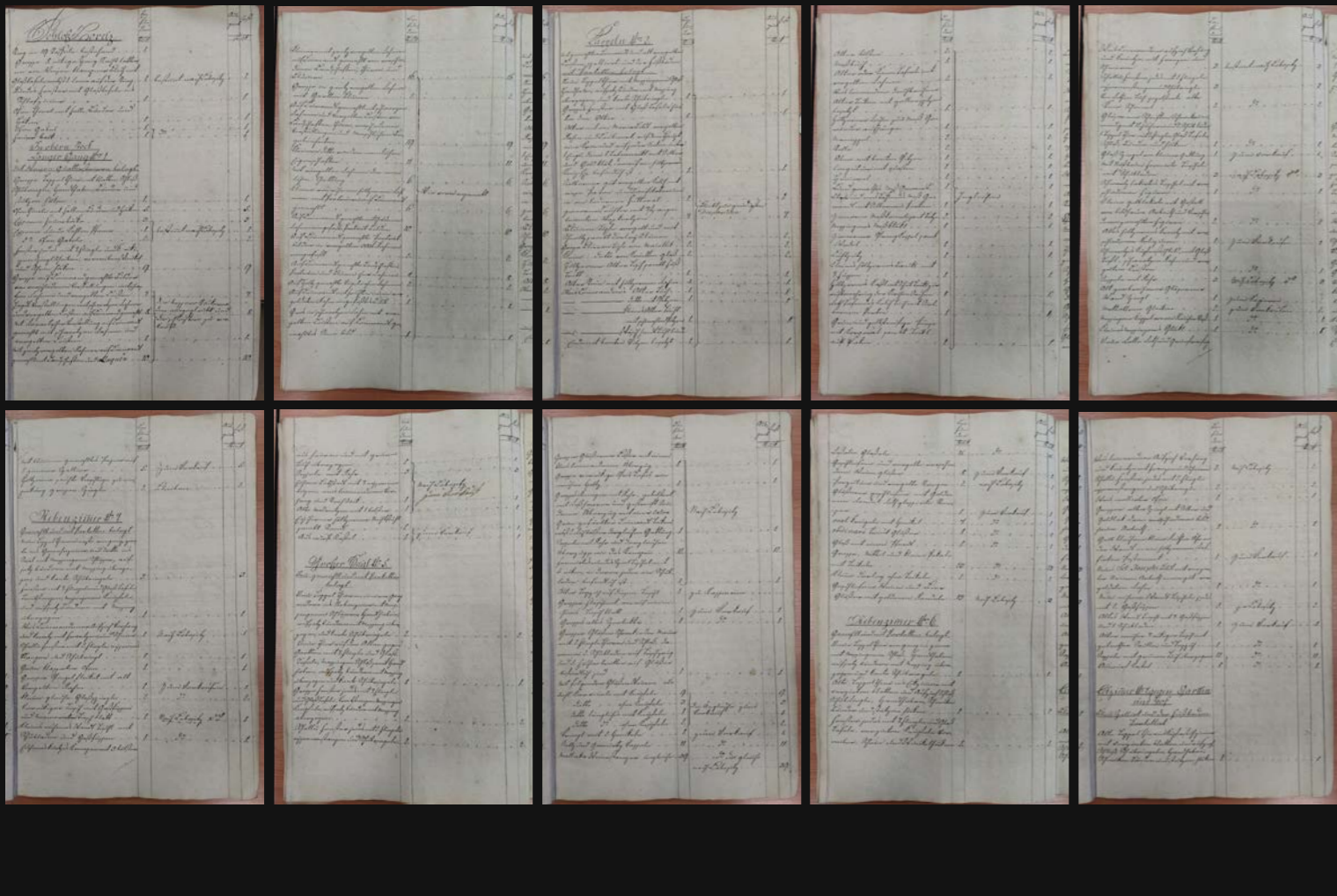
Popis zámku Boreč pabroka Reiského.

... Zámek má dvě křídla a je dvojpodlažní. Dolejší část je celá klenutá, horní patro má rákosové stropy, má (zámek) žaluziová okna a v pokojích jsou parketové podlahy, jedno křídlo je orientováno k severu, poněkud na břehu [sic!], uprostřed tohoto křídla je velký vjezd, vedle kterého je vpravo byt správce a vlevo pokoj lokaje a panská kuchyně. Naproti zámku je hospodářský dvůr, nalevo je nová budova, v které dole je byt zahradníka a myslivce, nahoře je neobývaný připravený úřednický byt. Napravo je sýpka, vozová kolna a několik komor, nad kterými je na půdě zásoba píce, nakonec je stodola; na toto křídlo navazuje hvozd, byt sládka, skopčáka, vše je malé a závadné a opatřeno nízkou střechou. Druhé křídlo má vchod k východu a je v přímé linii od břehu dolu až k pastvinám. Napříč k jižní straně je pivovar a sladová půda, která uzavírá s vjezdovou bránou zámecký dvůr na straně proti bytu sládka, od druhého křídla k východu je kuchyňská zahrada ve třech oddělených skarpách s trelážemi různých zákrsků – jabloní, hrušní, meruněk, broskvoní a švestek, v dolním oddělení je stinná chodba a vedle ní je špalír, který je ohrazen závadnou zdí, má 2 mřížové brány – přední a zadní, dále komorou na sázení a náradí, u velkého vjezdu vlevo do dvorku vedou pohodlné schody s 19 stupni do horního poschodí skrze dvojité dveře na dlouhou chodbu No 1 se 107 různými obrazy a s 9 okny, tato má podlahu z bílých kamenných desek, z chodby přímo vedou na jižní straně nové dvojité dveře do kaple No 2 s jedním oknem, zde je oltář s obrazem Matky Boží a se vším potřebným, s plátěnými malovanými stěnami, podlaha je parketová jako ve všech pokojích, odsud je dvojími dveřmi vstup do zbrojnice No 3 se 2 okny do zahrady a jedním oknem k jihu a malovanými plátěnými stěnami, ze které je vidět zaskleným oknem do kaple, odsud vedou dvojité nové dveře do vedlejšího pokoje No 4 s 1 oknem, které je malované, jedny nové dvojité dveře na chodbu, třetí nové dvojité dveře vedou do velkého sálu No 5 se 2 velkými okny, které jsou nově malované a rovněž s parketami a střed tohoto křídla jde k západu, odkud jedny nové dvojité dveře s okenními tabulemi jdou na malý altán z kamenných kvádrů, dále

jdou jedny nové dvojité dveře na chodbu a druhé stejné dveře do vedlejšího pokoje No 6 se 2 okny, která jsou malovaná, odsud rovněž nové dvojité dveře na chodbu a druhé staré dvojité dveře do rohového pokoje No 7 se 4 okny vedoucí do zahrady a do dvora, které jsou modře obloženy (spalliert), odsud vlevo k severu do dvora vedou staré dvojité dveře do tzv. pokoje s mědirytinami No 8 se 2 okny, který je celý obložen mědirytinami, odsud vedou staré dvojité dveře na chodbu a druhé stejné do malované ložnice No 9 se 2 okny, hned (vedle) staré dvojité dveře do vedlejší ložnice No 10 s 1 oknem, ze které staré dvojité dveře na chodbu a druhé stejné do spíže No 11, tento pokoj je bez špalírů a má 2 okna, z tohoto vedou staré dvojité dveře do čeledníku (Gesundt Zimmer) No 12, který má 2 okna a staré dvojité dveře na chodbu, vedle je malý kvelb – přístěnek No 13, který má železné dveře, z čeledníku vedou nalevo na chodbu staré dvojité dveře na záchod s No 14, z chodby vedou staré dvojité dveře na půdu No 15, která má položenou lepenici a ještě dobrý krov a krytinu.

V dolním podlaží přes dvůr od hlavního schodiště nebo vjezdu je na jižní straně velká komora na náradí No 16 a vedle této je dlouhý a široký kvelb No 17, nad komorou na náradí je sladová půda a pod ní je lednice, pivní sklep a 2 malé sklepy. Od komory na náradí je napravo k východu vedle velkého kvelbu No 17 malý pokoj pro hosty No 18 s 1 oknem, malou předsíní a vedle je malý spížový kvelb No 19. Z pokoje pro hosty vedou dveře do kanceláře hospodářského úřadu No 20 se 2 okny, odsud vedou dveře do předsíně a zámeckého dvora, z předsíně jde vstup do druhého pokoje pro hosty No 21, který je velmi malý, dlouhý a s 1 oknem. Vedle tohoto je hospodářský kvelb No 22 s 1 oknem, do kterého vede zvenku vchod, u vchodu vlevo sklep s dvojími padacími dveřmi, od hlavního schodiště nalevo vedle tohoto kvelbu je panská kuchyně No 23 se 2 okny a velkým ohništěm (Feuer Herd) a k tomu kuchyňský kvelb No 24 s 1 oknem, pod vjezdem vlevo jdou dveře do lokajny (Lackey Zimmer) No 25 s 2 okny, do dvora je byt správce No 27, který se skládá z pokoje se 2 okny, malého vedlejšího pokoje do zámeckého dvora se 2 okny a kuchyňského kvelbu.

ZÁMEK BOREČ [dále kráceno, neuváděn nábytek a další inventář]

Schody s 19 stupni – 1

Kulaté okno se skleněnými tabulkami do ložnice – 1

Dvířka ke kamnům se západkou, závěsy a háky – 1

V horním patře

Dlouhá chodba No 1

Dlažba z bílých kamenných kvádrů

Velké dvojité dveře s deskovým zámkem (blatten Schloss), zástrčkou, klikou, závěsy a háky s podpěrou – 1

Kamnová dvířka se západkou, závěsy a háky s podpěrou – 5

Okna, každé se 4 křídly a šestibokými zrcadlovými kotouči, na nich úhlové závěsy a rohovníky – 9

Kaple No 2

Obložená (spalliert) malovanými stěnami na plátně se zlacenými lištami, podlaha je parketová

Nové dvojité dveře s mosazným zámkem, klikou, zapuštěnými závěsy (aufsatz Bänder) potaženými mosazí a hranovými zástrčkami – 1

Oltář s obrazem Panny Marie v pozlaceném rámu s listovím, na hlavě s korunou a po stranách po 1 andělovi, dále 1 postříbřený a

pozlacený tabernákl, na něm dřevěný krucifix.

Oltářní kámen – 1

Zbrojnice neboli rohový pokoj

Špalír malovaný na plátně a parketová podlaha

Dveře z kaple do zbrojnice se 6 skleněnými tabulemi, deskovým zámkem, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou – 1

Skleněná okna na obou stranách těchto dveří, každé se dvěma křídly, 6 skleněnými tabulemi, knoflíky, obrtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 2

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulemi, zdobenými knoflíky, obrtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 3

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 3

Papír s květinami na 1 pokojový špalír – 5

Vedlejší pokoj No 4

Malovaný a s parketami

Nové dvojité dveře, první z chodby, druhé do zbrojnice, třetí do sálu s mosaznými zámkem, zapuštěnými závěsy potaženými mosazí a hranovými zástrčkami – 3

Okno se 4 křídly a skleněnými tabulemi, rozvorami (Treibstangen), mosaznými knoflíky a zapuštěnými závěsy potaženými mosazí – 1

Žaluziové okno se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkou – 1

Zeleně “klassirter” (?) kamna

Velký sál No 5

Nově vymalovaný, s parketovou podlahou

Nové dvojité dveře, jedny z chodby, druhé do vedlejšího pokoje s mosaznými zámkem, klikami, zapuštěnými závěsy potaženými mosazí a hranovými zástrčkami – 2

Nové dveře na altán do zahrady se 4 křídly a skleněnými tabulkami, mosazným zámkem s klikou, zapuštěnými závěsy potaženými mosazí a hranovými zástrčkami – 1

Velká okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulkami, rozvorami, mosaznými knoflíky, zapuštěnými závěsy potaženými mosazí – 2

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 2

Velká skleněná skříň ve zdi...

Vedlejší pokoj No 6

Malovaný s parketami

Nové dvojité dveře z chodby do pokoje s mosazným zámkem, klikou, zapuštěnými závěsy potaženými mosazí a hranovými zástrčkami – 1

Staré dvojité dveře do rohového pokoje s cínovaným deskovým padacím zámkem (mit verzinten Blatten und Aufzieh Schloss), zástrčkami, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou - 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulkami, cínovanými knoflíky, obrtlíkem, nárožníky a úhlovými závěsy – 2

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 2

Bílá melírovaná kamna - 1

Rohový pokoj do zahrady a do dvora

Modře špalírovaný a parketová podlaha

Staré dvojité dveře do pokoje s měděrytinami s cínovaným deskovým padacím zámkem, zástrčkami, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou – 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulkami, cínovanými knoflíky, obrtlíkem, nárožníky a úhlovými závěsy – 4

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 4

Pokoj s měděrytinami No 8

Parketová podlaha

Staré dvojité dveře z chodby s cínovaným deskovým padacím zámkem, zástrčkami, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou – 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulemi, cínovanými knoflíky, obrtlíkem, nárožníky a úhlovými závěsy – 2

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 2

V rámci inventáře: 232 různých měděrytin v dubových rámech. Poznámka: Špatné, na prodej.

Ložnice, No 9

Malovaná, s parketovou podlahou

Staré dvojité dveře z pokoje s měděrytinami s cínovaným deskovým padacím zámkem, zástrčkami, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou – 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulemi, cínovanými knoflíky, obrtlíkem, nárožníky a úhlovými závěsy – 2

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 2

Bíle a zeleně glazovaná kamna, na kterých sedí husar – 1

Vedle ložnice No 10

Parketová podlaha

Staré dvojité dveře, první z chodby do vedlejší ložnice, druhé z ložnice č. 9 s cínovaným deskovým padacím zámkem, zástrčkou, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou ... – 2

Okno, každé se čtyřmi křídly a skleněnými tabulkami, pocínovanými knoflíky, obrtlíkem, rohovníky a úhlovými háky – 1 ...

Žaluziové okno se 2 křídly, železnou tyčí a zástrčkou – 1

Černohnědá glazovaná kamna – 1

Jídelna No 11

Parketová podlaha

Staré dvojité dveře z pokoje s měděrytinami s cínovaným deskovým padacím zámkem, zástrčkami, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou – 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulemi, pocínovanými knoflíky, obrtlíky, rohovníky a úhlovými háky – 2

Žaluziová okna, každé se 2 křídly, železnými tyčemi a zástrčkami – 2

Bíle a zeleně glazovaná kamna

Čeledník No 12

Parketová podlaha

Staré dvojité dveře, první z chodby do čeledníku, druhé z jídelny No. 11 s cínovaným deskovým padacím zámkem, zástrčkou, klikou, šnekovitými závěsy a háky s podpěrou – 2

Okna, každé se čtyřmi křídly a skleněnými tabulkami, pocínovanými knoflíky, obrtlíkem, rohovníky a úhlovými háky – 2

Žaluziové okno se 2 křídly, železnou tyčí a zástrčkou – 2

Zeleně glazovaná kamna – 1

Malý klenutý přístěnek No 13

Železné dveře se zámkem (? - Schlag Schloss), klikou, závěsy a háky – 1

Malé okno se skleněnou tabulkou – 1

Záchod No 14

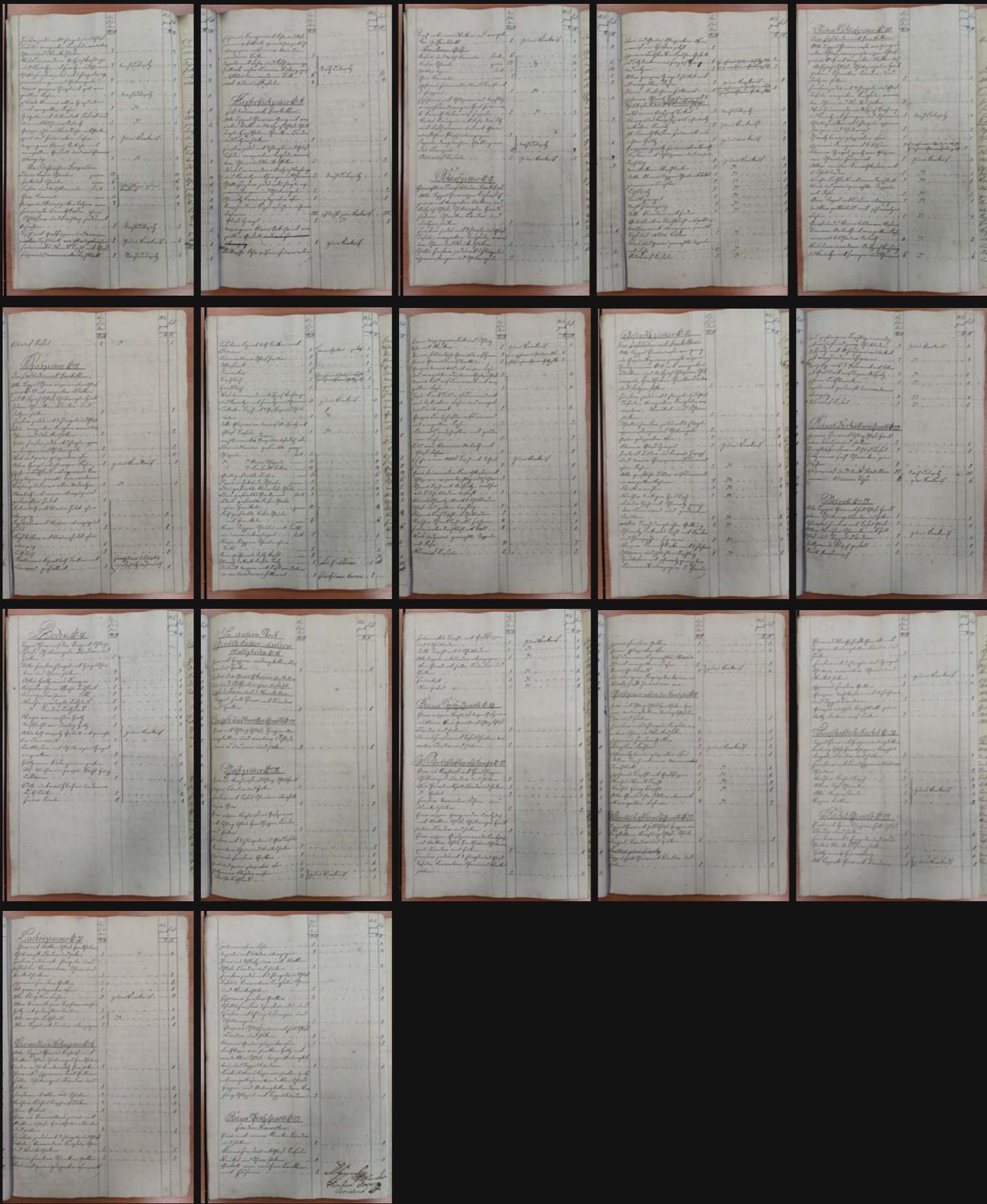
Staré dvojité dveře se západkovým zámkem, klikou, zástrčkou, závěsy a háky – 1

Malé okno se skleněnou tabulí – 1

Půda No 15

Dvojité dveře na schody se zámkem (? – Schlag Schloss), zástrčkou, závěsy a háky – 1

Stará okenní křídla se zrcadlovými kotouči a rohovníkovými háky.

V dolním podlaží

Komora na nářadí pod sladovou půdou No 16

Dveře se skobami, řetězem, závěsy a háky – 1

Pod komorou na nářadí sklep se 4 oddíly, 1 lednice, 2 pivní a 1 vinný sklep

Dvojité padací dveře se závěsy a háky – 1

Dlouhý a široký kvelb No 17

Dveře se zámkem (Schlag Schloss), skobami, řetězem a závěsným zámkem, dále závěsy a háky – 1

Pokoj pro hosty No 18

Dveře do před síně se zámkem (? – Schlag Schloss), klikou, závěsy a háky – 1

Okno s tabulovými kotouči nad těmito dveřmi – 1

Dveře z před síně do pokoje pro hosty se zámkem (? – Schlag Schloss), rukojetí, závěsy a háky – 1

Okno se 4 křídly a skleněnými tabulkami, obtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 1

Železná okenní mříž – 1

Žlutě a hnědě glazovaná kamna – 1

Malý spížový kvelb No 19

Dveře z před síně u pokoje pro hosta do malého spížového kvelbu se zámkem (? – Schlag Schloss), závěsy a háky – 1

Malé okno s tabulovými kotouči, obtlík, závěsy a háky – 1

Hospodářská kancelář No 20

Dveře do před síně s klikou, zástrčkou, závěsy a háky – 1

Kamnová dvířka se západkou, závěsy a háky – 1

Okenní obtlíky, rohovníky a úhlové závěsy – 1 (okno není zmíněno)

Dveře z chodby do kanceláře s deskovým zámkem, zástrčkou, klikou, závěsy a háky – 1

Dveře z pokoje pro hosty do kanceláře s deskovým zámkem, klikou, zástrčkou, závěsy a háky – 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulkami, obtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 2

Železná okenní mříže – 2

Zeleně glazovaná kamna – 1

Pokoj pro hosty No 21

Dveře se zámkem (? – Schlag Schloss), klikou, skobou, řetězem, závěsným zámkem, závěsy a háky – 1

Okno se 2 křídly, knoflíky, obtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 1

Železná okenní mříž – 1

Černohnědě glazovaná kamna – 1

Kvelb hospodářského úřadu No 22

Dvojité dveře s západkovým zámkem, skobou, řetězem, závěsným zámkem, zástrčkou, závěsy a háky – 1

Sklep

Dvojité padací dveře se závěsy a háky – 1

Dveře do hospodářského kvelbu se skobou, řetězem, závěsy a háky – 1

Okno se 2 křídly a zrcadlovými kotouči, obtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 1

Železná okenní mříž – 1

Panská kuchyně No 23

Dvojité dveře se skobou, řetězem, závěsným zámkem, klikou, zástrčkou, závěsy a háky – 1

Okna se závěsovými železy a obyčejnými kotouči – 2

Kuchyňský kvelb No 24

Dveře s klikou, západkovým zámkem, závěsy a háky – 1

Okno se 2 křídly a obyčejnými kotouči, úhlovými závěsy a rohovníky – 1

Staré kasírované dveře se závěsy – 1

Pokoj lokajů No 25

Dveře se deskovým zámkem, klikou, zástrčkou, závěsy a háky – 1

Okna, každé s křídlem a se skleněnými tabulkami, obtlíkem, rohovníky a úhlovými závěsy – 2

Železná okenní mříže – 2

Stará hnědě glazovaná kamna – 1

Obytný pokoj správce No 26

Staré dvojitě dveře do před síně s deskovým zámkem, zástrčkou, klikou, závěsy a háky, dále dveřní háky s podpěrou – 1

Okno se starými obyčejnými kotouči – 1

Dveře do pokoje správce s deskovým zámkem, klikou, závěsy a háky – 1

Okna, každé se 4 křídly a skleněnými tabulemi, obtlíkem, knoflíky, rohovníky a úhlovými závěsy – 2

Železná okenní šnekovitě mříže – 2

Bíle a zeleně glazovaná kamna s [44] kamnovou rourou – 1

Dveře do ložnice s deskovým zámkem, závěsy a háky – 1

Okna, každé se 2 křídly a skleněnými tabulkami, obtlíkem, knoflíky, rohovníky a úhlovými závěsy – 2

Železná okenní mříže – 2

Žaluziová okna, 1 okno se 2 křídly a 1 okno se 1 křídlem, tyčemi a zástrčkami – 2

Dveře do ložnice se západkovým zámkem, závěsy a háky – 1

Malá zeleně glazovaná kamna – 1

Malý spížový kvelb správce No 27

Dveře s klikou, závěsy a háky – 1

Malé okénko se skleněnými tabulemi, úhlovými závěsy a rohovníky – 1

PLÁN ZÁMKU BOREČ 1825

SOA Litoměřice

Nejstarší plán, který byl doposud publikován v literatuře (Jiří Úlovec). Nejistý účel pořízení plánu. Snad revize stavu objektů pro naplánování úprav.

Interpretace:

Tento plán je posledním zobrazením, ve kterém západní křídlo ještě stojí. Západní křídlo tedy bylo zbořeno mezi rokem 1825 a 1843 (mapa stabilního katastru, která ho již nezobrazuje).

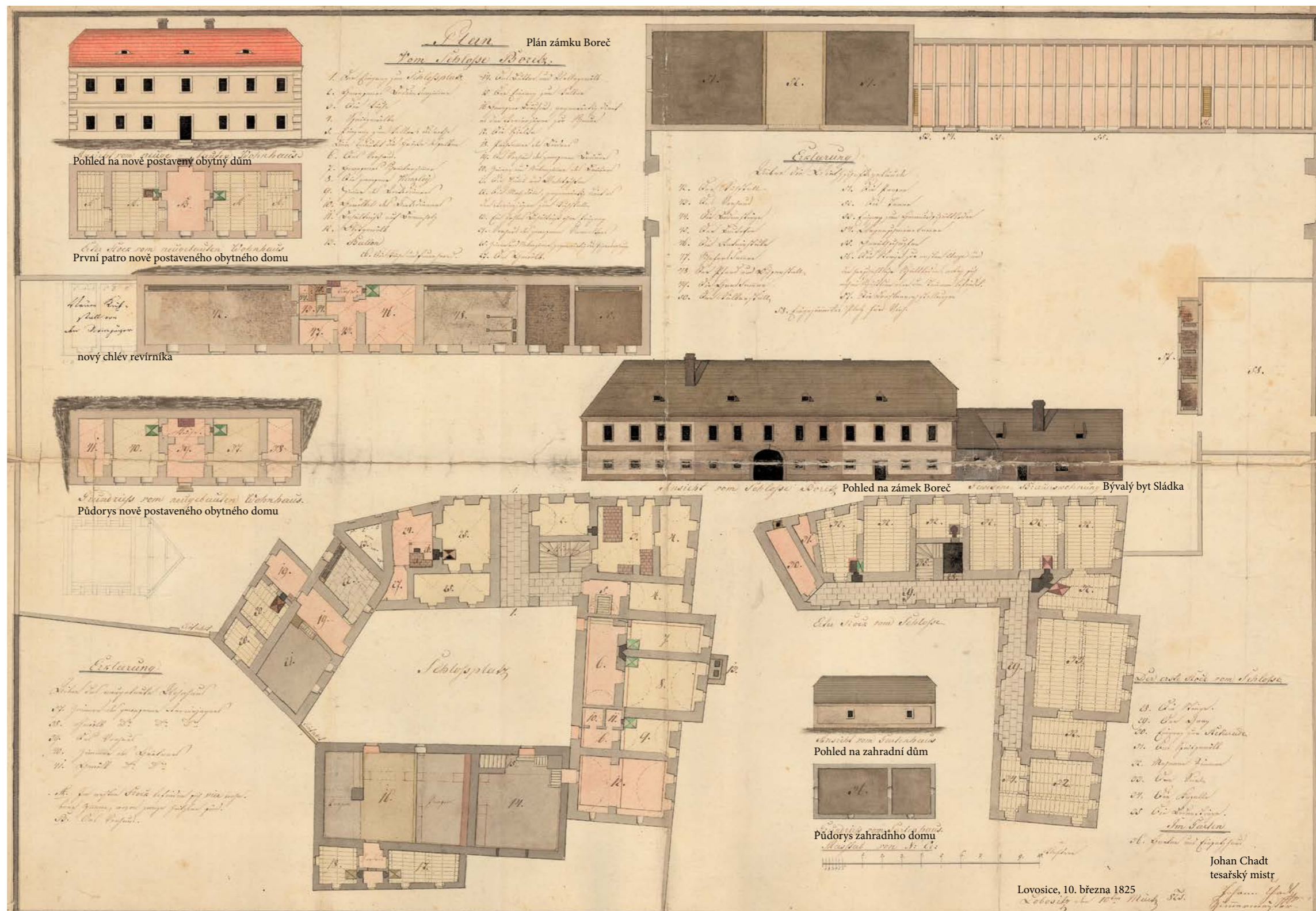
K jižnímu křídlu z jihu přiléhá výběžek, který již na plánu z roku 1877 není, ale stabilní katastr v roce 1843 ho ještě zachycuje. Jižní část jižního křídla tedy byla odbourána mezi lety 1843 a 1877.

Schodiště v patře je zobrazeno na špatném místě (ve srovnání s přízemím to je zjevný omyl kreslíče).

Překlad pojmenování místností na plánu tehdy upozorňuje na osidlování zámku schwarzenberskou lesní správou. Je zřejmě zrušen pivovar.

PŘEKLAD POPISŮ NA PLÁNU (Martin Ebel):

Plán zámku Boreč	V zahradě
1. Vchod na zámecké nádvoří	36. Zahrada a dům se sádkami
2. Bývalý pokoj sloužících	Vysvětlení k nově postavenému obytnému domu
3. Kuchyně	37. Pokoj bývalého revírníka
4. Spíž	38. Kvelb bývalého revírníka
5. Vchod do sklepa	39. Předsiň
6. Předsiň	40. Pokoj zahradníka
7. Bývalý pokoj písaře	41. Kvelb zahradníka
8. Bývalá kancelář	A. V prvním patře jsou čtyři obytné pokoje, z nichž mají dva vytápění
9. Pokoj úředního sluhy	B. Předsiň
10. Kvelbík úředního sluhy	Vysvětlení k hospodářské budově
11. Přístěnek na palivové dřevo	42. Chlív
12. Kvelb na ovoce	43. Předsiň
13. Balkón	44. Schody na půdu
14. Kvelb na máslo a vlnu	45. Pec na chléb
15. Vchod do sklepa	46. Ratejna
16. Bývalý pivovar (v současnosti slouží jako stodola revírníkoví) (v plánu po stranách: Pansen, tj. perny)	47. Šafářova komora
17. Spilka	48. Konírna a volárna
18. Smolárna bednáře	49. Komora na trávu.
19. Předsiň bývalého sládky	50. Teletník
20. Pokoj a vedlejší pokoj sládky	51. Perny
21. Humno a valečka	52. Mlat
22. Hvozď, který v současnosti slouží revírníkoví jako chlív	53. Vchod na společnou sýpku.
23. Dutý přístěnek bez vchodu	54. Komora vozové kolny
24. Předsiň bývalého správce	55. Komora na nářadí
25. Pokoj a vedlejší pokoj, v současnosti byt myslivce	56. Schody do prvního patra a panská sýpka, kde je ještě sýpka nad troskami (wobei sich nich ein Schüttboden ober der Trümer befindet)
26. Kuchyně a ohniště	57. Chlívky a kurník
27. Kvelb	58. Oplocený prosto pro skot.
První patro zámku	
28. Schody	
29. Chodba	
30. Vchod na záchod	
31. Spížový kvelb	
32. Více pokojů	
33. Sál	
34. Kaple	
35. Schody na půdu	

PŮDORYSY PŘÍZEMÍ A PATRA

POHLED NA ZAHRADNÍ PRŮČELÍ VÝCHODNÍHO KŘÍDLA

ŘEZ VÝCHODNÍM KŘÍDLEM (a-b)

dodatečně doplněné řezy KŘÍDLY SEVERNÍM (c-d) a JIŽNÍM (f-g)

Faktografie:

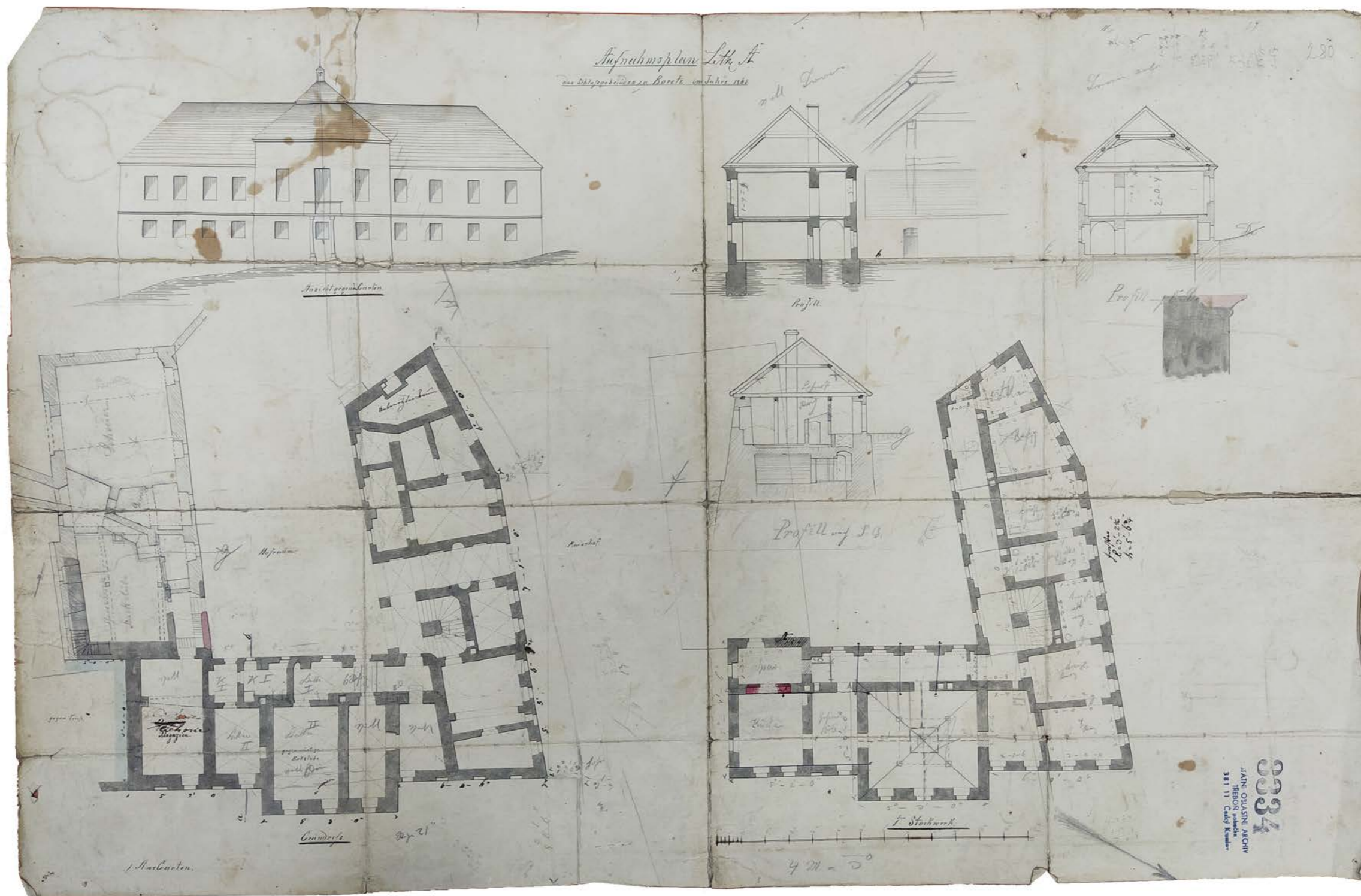
Plán navrhuje v dispozici jen drobné změny.

V patře východního křídla plán navrhuje částečné zúžení širšího otvoru mezi kaplí a sousedním pokojem. Na plánu jsou znatelné dodatečné popisy tužkou, které do kaple umísťují špajz a do sousedního pokoje kuchyni. Dalším popis tužkou navrhuje úpravy zazdění vstupu do kaple ze severu a vestavění toalety v tomto konci chodby.

Velice zajímavý pohled na zahradní průčelí východního křídla. Ukazuje osově symetrickou barokní kompozici se středním rizalitem, který je pavilonově navýšený a zastřešený samostatnou střechou s mansardou. V patře této hmoty se nachází místnost popsána na dřívějších plánech jako sál. Uprostřed rizalitu předstupuje balkón, jehož půdorysný průmět je na dřívějších plánech viditelný.

Interpretace:

Přestože v patře východního křídla plán navrhuje částečné zúžení širšího otvoru mezi kaplí a sousedním pokojem, je dobře možné, že kaple ale může být tehdy dále ponechána. Na plánu jsou sice znatelné dodatečné popisy tužkou, které do kaple umísťují špajz a do sousedního pokoje kuchyni, spolu s dalšími popisy a tužkou navrženými úpravami (zazdění vstupu do kaple ze severu a vestavění toalety v tomto konci chodby) však připomínají zamýšlené úpravy, které jsou zakresleny na pozdějším plánu z roku 1878 (viz dále). Zdá se tedy, že tento plán se pouze později stal podkladem pro rozmyšlení dalších úprav.

STAVEBNÍ PLÁN PRO ÚPRAVU ZÁMKU BOREČ PRO UMÍSTĚNÍ LESNÍ SPRÁVY 1877

SOA Třeboň

PŮDORYS PŘÍZEMÍ

Z roku 1877 pochází stavební plány pro úpravu zámku Boreč pro umístění lesní správy. Jedná se o půdorys přízemí a půdorys patra.

Faktografie:

přízemí

Pořízený plán svědčí již o utilitárním využívání někdejšího zámeckého sídla. Východní a jižní křídlo na plánu získává charakter pouze skladovacích prostor. V severním křídle vzniká v místech někdejší zámecké kuchyně pokoj hajného, v místnosti přístupné z průjezdu archiv. V místnostech západně od průjezdu je zakreslena společná pekárna a prádelna. Byl do nich umístěn nový typ pece, který je ve zchátralé formě v objektu doposud dochovaný, a prádelní tahový kotel. Koncová místnost, popsána nyní jako komora volovny, je samostatně přístupná zvenku. V místech, kde dříve navazovalo západní křídlo, je ve zdi naznačen nově proražený vstup.

Pod jižním křídlem je zřetelný zákres sklepů.

V západním průčelí jižního křídla zobrazená okna, která na dřívějším plánu nenajdeme - jedno z nich je již zobrazeno zazděné. Obě okna jsou v současné podobě křídla doložitelná zazdívkou.

patro

V patře plán ukazuje oddělení bytů zaměstnanců od kanceláře. Ve východním křídle byla navržena kancelář správy lesního úřadu a pokoje adjunktů lesní správy.

Místnosti v severním křídle byly plánem navrženy pro propojení do prostorného bytu nadlesního. Plán ukazuje přepažení chodby a v konci její soukromé části.

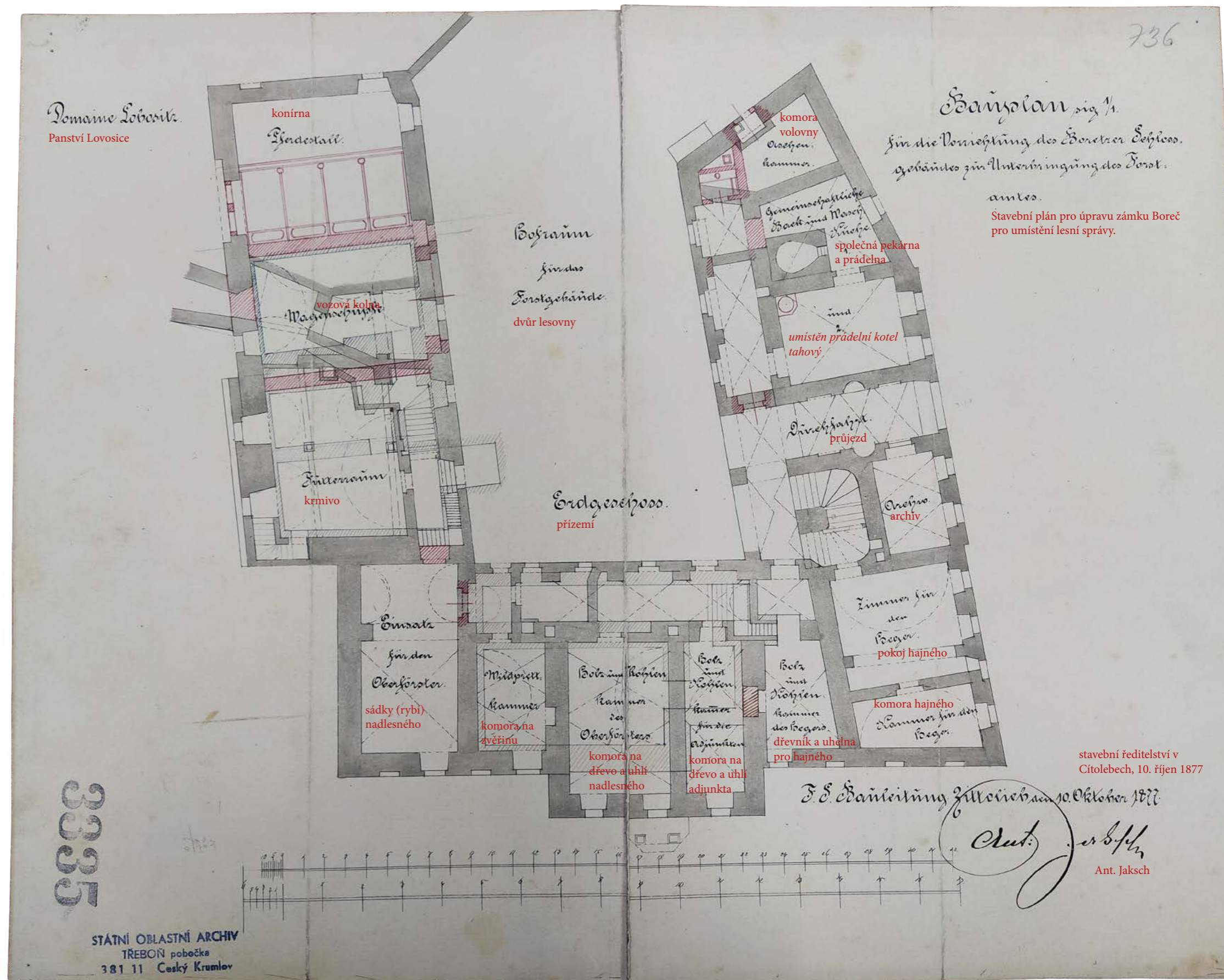
Interpretace:

Zdá se, že projekt zachycený na plánech z roku 1877 se realizoval pouze částečně, respektive byl vzápětí pozměněn plánem z roku 1878 (viz dále). Zámek snad byl lesní správou využíván, nicméně nedlouho poté dochází k další zásadní transformaci zámeckých budov - na základě plánu z roku 1890.

patro

Je zjevné, že nedošlo v detailu k realizaci této verze. Pokojům adjunktů se nedostalo samostatné toalety, která je v plánu zakreslena v místnosti, dříve označované jako kaple. Současný stav nenaznačuje existenci záchodových šachet.

Chodba v patře severního křídla patrně zůstala oproti návrhu stále volně přístupná. Toaleta v jejím konci tak zůstala možná společná pro nadlesního i adjunktů. Současný stav nenasvědčuje tomu, že by chodba kdy byla přepříčkována.

STAVEBNÍ PLÁN PRO ÚPRAVU ZÁMKU BOREČ PRO UMÍSTĚNÍ LESNÍ SPRÁVY 1877

SOA Třeboň

PŮDORYS PATRA

Faktografie:

patro

V patře plán ukazuje oddělení bytů zaměstnanců od kanceláře.

Ve východním křídle byla navržena kancelář správy lesního úřadu a pokoje adjunktů lesní správy.

Místnosti v severním křídle byly spojeny do prostorného bytu nadlesního. Plán ukazuje přepažení chodby a v konci její soukromé části.

Interpretace:

patro:

K odchylkám realizace od plánu, zdá se, došlo jak v severním tak ve východním křídle.

Zdá se, že pokojům adjunktů se nedostalo samostatné toalety, která je v plánu zakreslena v místnosti, která je ještě na plánu z roku 1825 označena jako kaple. Současný stav však nenaznačuje existenci záchodových šachet.

Současný stav ale nenasvědčuje tomu, že by chodba v severním křídle kdy byla přepříčkována pro vytvoření soukromé části.

STAVEBNÍ PLÁN PRO ÚPRAVU ZÁMKU BOREČ PRO UMÍSTĚNÍ LESNÍ SPRÁVY 1878

SOA Třeboň

POHLED NA ZAHRADNÍ PRŮSELÍ VÝCHODNÍHO KŘÍDLA

ŘEZY JIŽNÍM A VÝCHODNÍM KŘÍDLEM

PŮDORYS PŘÍZEMÍ, PATRA

Faktografie:

přízemí

V přízemí plán zůstává shodný s plánem s předchozího roku, kromě vyznačení stěn ve sklepení jižního křídla jako bourané. A zřízení jímky v nádvoří pro nově zřízený záchod pro nadlesního v patře.

PATRO:

V patře zámku dochází na plánu k prohození části určené pro nadlesního, pro adjunktů, a pro kanceláře úřadu. Pokoje adjunktů se přesouvají do prostřední části severního křídla, kanceláře do jeho jižní části. Chodba v patře severního křídla tak zůstává oproti předešlému návrhu stále volně přístupná a byt nadlesního je přemístěn do východního křídla. V rámci něj je v bývalé kapli vymezen špajz, který je do chodby zazděn a v tomto konci chodby vložena toaleta. Místnosti nadlesního tak získávají příjemnější výhled do zámecké zahrady.

Interpretace:

Plán zámku z roku 1878 má návaznost na plány z roku 1877, patrně měl za účel je upravit. Plán přeuspořádává využití jednotlivých místností a za tím účelem naznačuje drobné změny v dispozici (zejména zazdívky či otevření dveřích otvorů).

V plánu je spousta škrtnů tužkou. Úprava na lesní úřad tehdy snad stále nebyla zrealizovaná, jak se zdá z pozdějšího plánu z roku 1890.

PLÁN NA ADAPTACI ČÁSTI ZÁMKU BOREČ, KTERÁ HROZÍ ZŘÍCENÍM, NA SKLAD SLÁMY A SÝPKU 1890

SOA Třeboň

PŮDORYS PŘÍZEMÍ A PATRA VÝCHODNÍHO KŘÍDLA

PŮDORYS PŘÍZEMÍ VÝCHODNÍHO KŘÍDLA

Faktografie:

Tento plán se zaměřuje na východní křídlo, ve kterém žlutou barvou označuje bourané konstrukce.

Interpretace:

Zásadní proměna vzhledu zámku se odehrála na základě plánu z roku 1890. Po stržení západního křídla mezi lety 1825 a 1843 je tento rok dalším mezníkem nejen ve funkčním využití ale i ve hmotovém uspořádání zámku. Tento plán se zaměřuje na východní křídlo, jehož vnější vzhled i vnitřní uspořádání zcela ztratilo charakter barokního zámku.

Jak říká název plánu, východní křídlo v té době hrozilo zřícením. Otázkou je, proč byl již v roce 1890 vypracován projekt na stržení horního podlaží východního křídla po tom, co měl být teprve na základě plánu z let 1877 a 1878 zámek upraven pro provoz lesní správy, a proč by se rychle i přesto dostalo křídlo za tu dobu do havarijního stavu? Nabízí se tedy pochybnost, zda byla přeměna zámku pro lesní správu kdy realizována. Vzhledem k tomu, že podle stavu, který je v roce 1890 zachycen, nedošlo zřejmě ve východním křídle k plánovaným dispozičním úpravám.

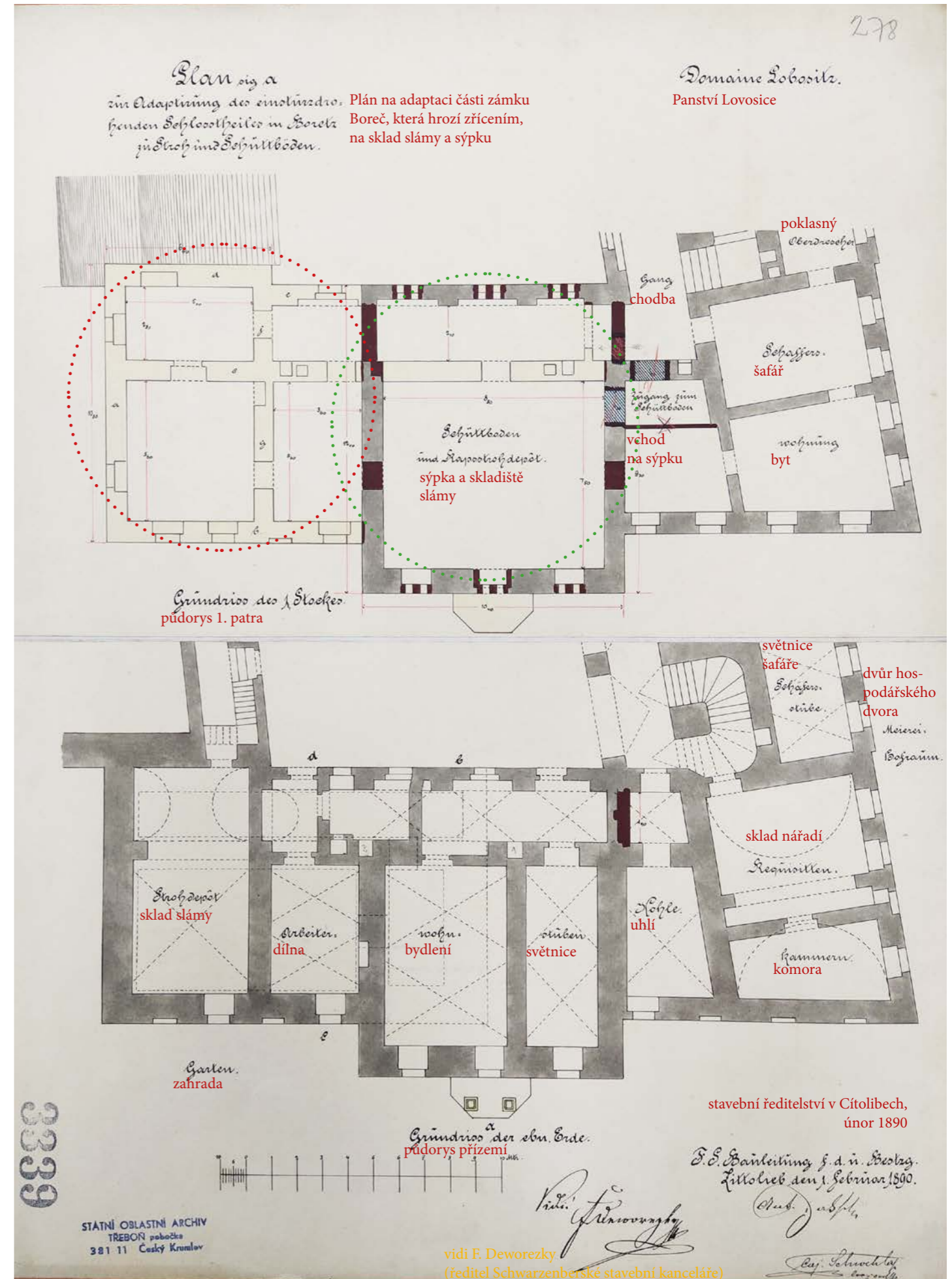
Z plánu je zřetelné to, co terénní průzkum dokládá - celá levá polovina východního křídla byla v rovině patra stržena a střední část křídla s rizalitem byla významně snížena. Zámek tedy přichází o dominantu pavilonového nástavce, který je vystřídán pouze nízkou nadezdívkou navýšeným půdním prostorem, který dosedá přímo na přízemí. Zidky jsou členěny dvojicemi šterbinovitých větracích otvorů, mizí zeď

oddělující bývalý sál od chodby a sjednocený prostor nadále podle všeho slouží jako sýpka a skladiště slámy. Společně s pavilonovým nástavcem je navržen ke stržení i balkónek na sloupech při zahradním průčelí.

Půdorys a dále přiložené řezy a pohled tak dokumentují stav, který se z větší části dodnes přetrvává (nádvorní průčelí prošlo později proměnou).

- jižní část východního křídla
rozsah původně barokního obytného apartmánu (již v té době deformovaného), zřejmě na základě tohoto plánu byla tato část patra odbourána
- střední část východního křídla
Tato část původně bývala vyšší, na základě tohoto plánu byla snížena. Patro v této části je tak tvořeno jen nízkou nadezdívkou, jak je vidět v přiloženém řezu, což je stav dochovaný dodnes.

tmavě navrhované
šrafou otevření otvoru
žluté bourané

PLÁN NA ADAPTACI ČÁSTI ZÁMKU BOREČ, KTERÁ HROZÍ ZŘÍCENÍM, NA SKLAD SLÁMY A SÝPKU 1890

SOA Třeboň

VÝKRES KROVU VÝCHODNÍHO KŘÍDLA
PŮDORYS PŘÍZEMÍ VÝCHODNÍHO KŘÍDLA

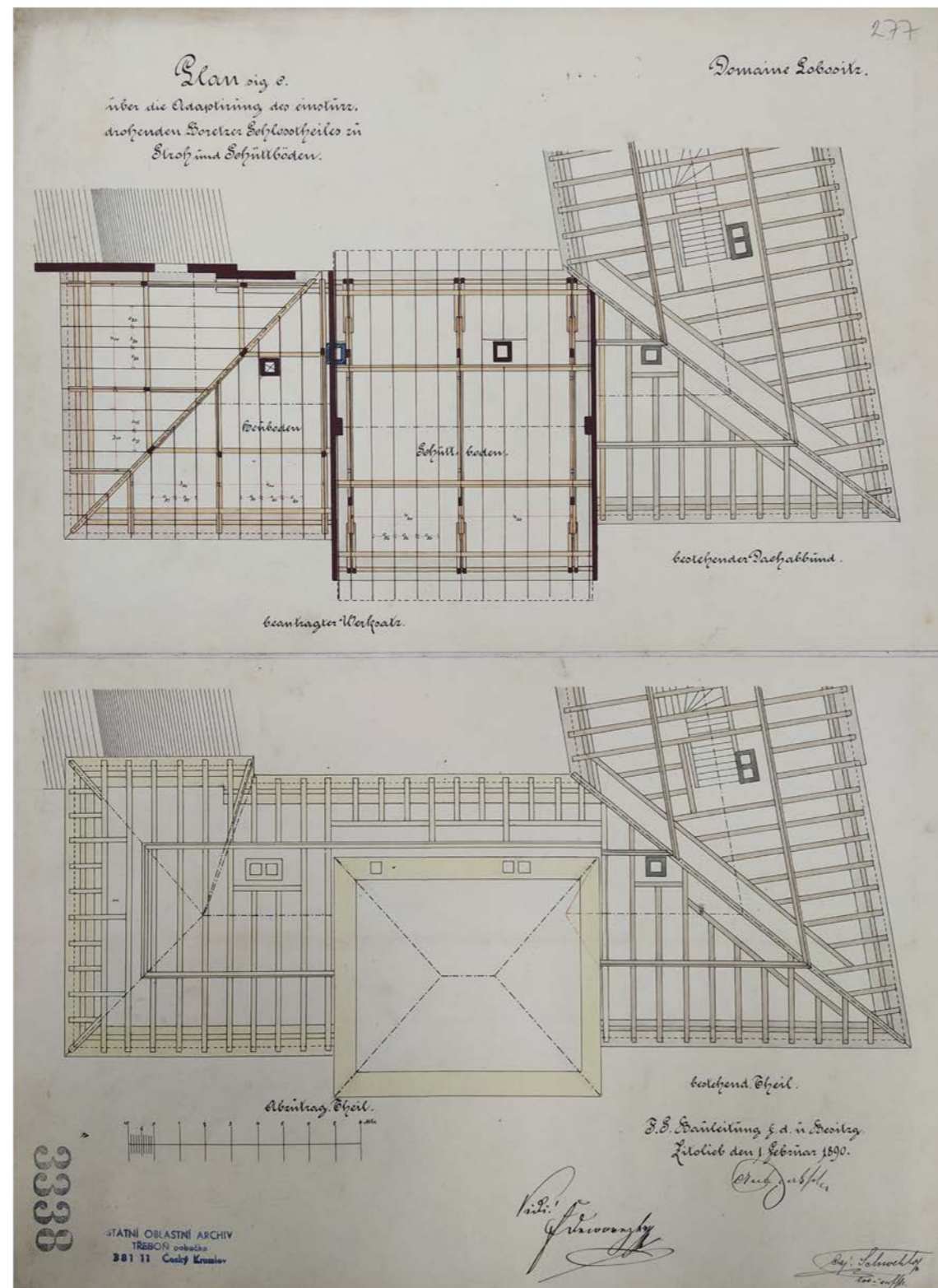
Pozoruhodností plánu krovu je, že zachycuje i starý nahrazovaný krov, s viditelně převýšenou nástavbou sálu.

V pohledu je zřetelné **trojí dělení úrovní střech** nad východním křídlem, které bylo provedeno na základě tohoto plánu. Tato silueta je v pustnutím poškozeném stavu dochována dodnes. Nicméně se zdá, že konstrukce současného krovu viditelná v řezech

V řezu *a-b* zakreslena s bílou výplní zřejmě na základě tohoto plánu odbouraná zdi patra a krovu. Zanikl tak **převýšený sálovitý prostor**, který byl oddělený od chodby při dvorní fasádě s nižší světlou výškou.

Při fasádě směrem do zahrady je v řezu vidět bouraný **balkónek**.

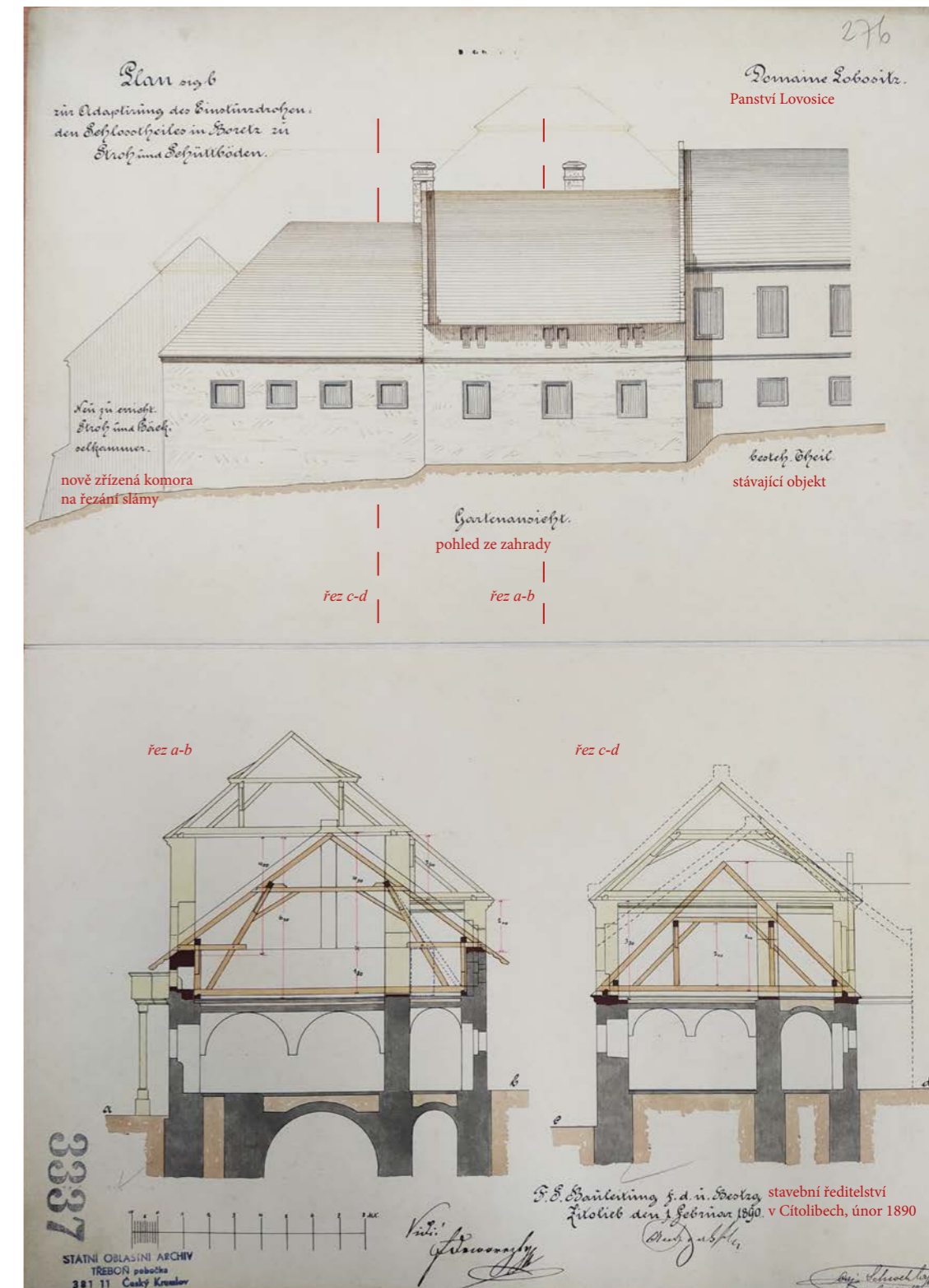
V řezu *c-d* nejistý význam čárkovaných čar dvou konstrukcí střechy - byly nad touto

PLÁN NA ADAPTACI ČÁSTI ZÁMKU BOREČ, KTERÁ HROZÍ ZŘÍCENÍM, NA SKLAD SLÁMY A SÝPKU 1890

SOA Třeboň

POHLED NA ZAHRADNÍ FASÁDU VÝCHODNÍHO KŘÍDLA
ŘEZY VÝCHODNÍM KŘÍDLEM
PŮDORYS PŘÍZEMÍ VÝCHODNÍHO KŘÍDLA

PLÁN 1984

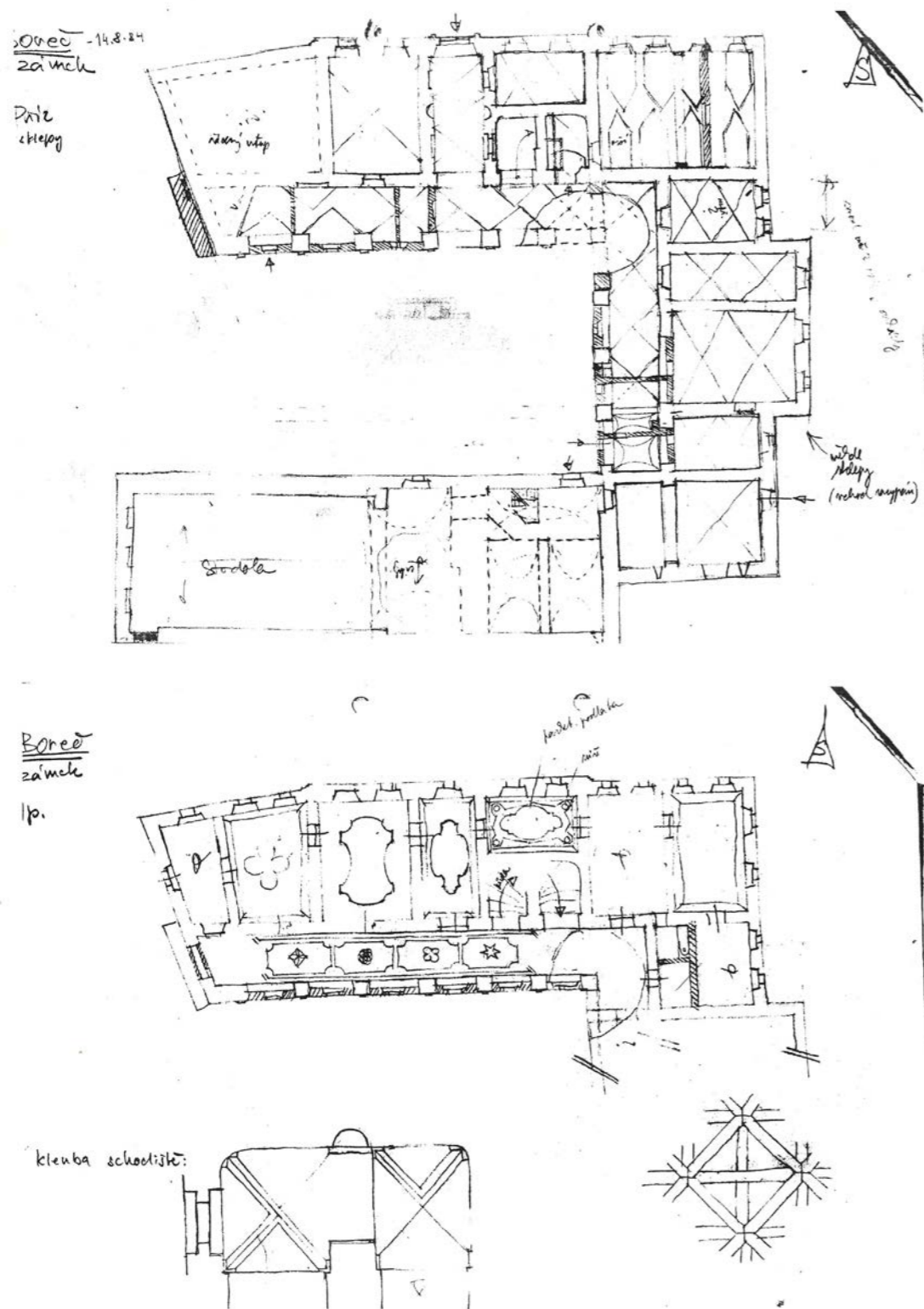
Archiv majitele

PŮDORYS PŘÍZEMÍ

PŮDORYS PATRA

Ručení skica půdorysů z 80. let 20. století zachycuje stav ještě před rekonstrukčním zásahem na konci 80. let, které dokumentují historické fotografie. Arkády jsou stále zazděné v přízemí i v patře. Ve

vnitřním rohu jsou tři pole arkády částečně propadlá. Nejen že podle plánu nebyla přístupná koncová část přízemí severního křídla, ale snad dokonce ani místnost z pecí - od té doby byl do ní snad průchod opětprobourán.

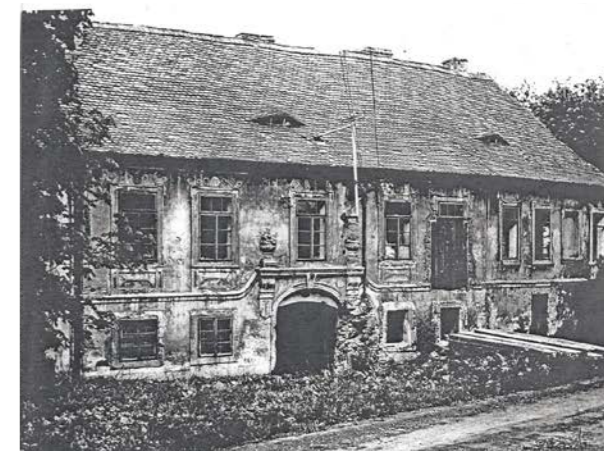

9 | HISTORICKÉ FOTOGRAFIE

1972

Obr. 1972 (archiv majitele)

Obr. 1972 (archiv majitele)

V vstupním průčelí zámku je stále viditelný samostatný vstup do bytu správce. Okno v patře je až na nadvětlík zabetónováno.

1974

Obr. 1974 (NPÚ)

Obr. 1974 (NPÚ)

Obr. 1974 (NPÚ)

Arkády do nádvoří až na dvě v přízemí zazděné, s vloženými otvory oken a dveří.

Východní křídlo má podobu, která odpovídá plánu na přestavbu z roku 1890, kdy bylo východní křídlo sníženo a jeho patro upraveno na sýpku a sklad sypání.

1976

Obr. 1976 (NPÚ)

Obr. 1976 (NPÚ)

Při zahradní fasádě je přistavěn novodobý balkón, jehož počátkem je dnes z fasády vyběhající traverza.

1977

Obr. 1977

Fotografie i její popis dokládají renovaci fasády v roce 1977. Při renovaci podle fotografie došlo v přízemí k zazdění samostatného vstupu do bytu správce, viditelného naposledy ještě na fotografii z roku 1976.

1982

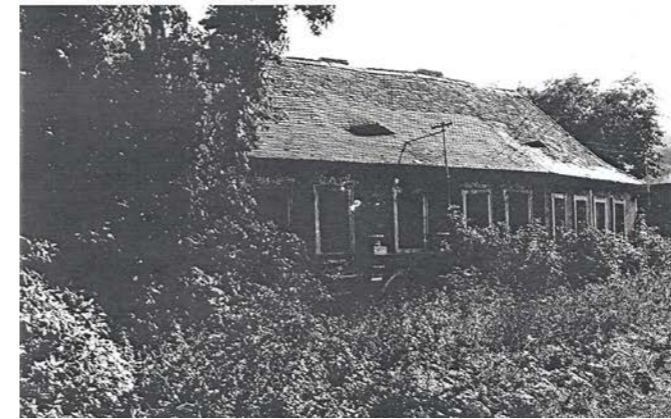

Obr. 1982 (NPÚ)

Obr. 1982 (NPÚ)

1985

Obr. 1985 (archiv majitele)

Obr. 1985 (archiv majitele)

Obr. 1985 (archiv majitele)

Zed' ve vnitřním nádvořím roku severního a východního křídla je v rozsahu jedné arkády zřícená. Zámek je obrostlý náletovou zelení.

Obr. 1985 (archiv majitele)

1987

Obr. 1987 (NPÚ)

Obr. před 1988 (archiv majitele)

Nedatovaná fotografie byla podle ještě neotevřených arkád pořízena nejpozději před rekonstrukcí v roce 1988 (viz následující fotografie).

1988

Obr. 1988 (NPÚ)

Obr. 1988 (NPÚ)

Obr. 1988 (NPÚ)

Obr. 1988 (NPÚ)

Fotografie z roku 1988 dokládají započatou rekonstrukci, která nebyla nikdy dokončena. Její snahou bylo zjevně navrátit zámku podobu panského sídla, kterou za Schwarzenbergů ztratilo.

Otevření nádvořních arkád severního křídla. Otevření arkád v přízemí východního křídla a jejich nové vytvoření v patře. Fotografie stále částečně zachycuje nádvořní podobu východního křídla, jakou získalo na základě plánu z roku 1890. Jižní křídlo se nachází ve značně zpustlém stavu, polovinu střechy už postrádá.

Obr. 1988 (NPÚ)

Obr. 1988 (NPÚ)

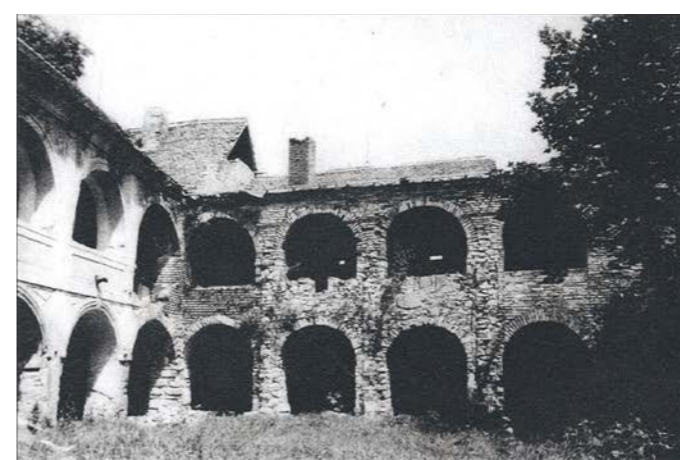
Obr. 1988 (NPÚ)

Obr. 1988 (NPÚ)

Rybník ještě nezarostlý, napuštěn vodou. Kámen s profilací (renesanční ?) v ohradní zdi zahrady před severním průčelím zámku.

2003

Obr. 2003 (Úlovec)

Obr. 2003 (Úlovec)

Arkády již otevřené. Zjevně byla zeď východního křídla s arkádami oproti fotografiím z roku 1985 navýšena.

Obr. Evidenční list NPÚ

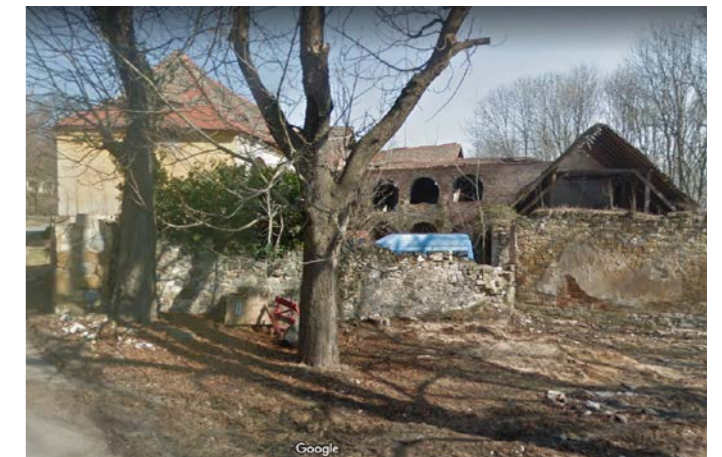

Obr. Evidenční list NPÚ

mezi 2018 - 2021

Obr. Fotomapa 2018 (mapy.cz)

Obr. Současné streetview ukazující ale již starší stav. (mapy.cz)

Obr. Současné streetview ukazující ale již starší stav. (mapy.cz)

Část zastřešení stodoly, která je nyní již zřícená.

ZÁVĚR

VÝCHODISKA PRO NÁVRH

Přístup k obnově

Po provedení a vyhodnocení analých a stavebně historického průzkumu následuje otázka, v jakém duchu přistoupit k obnově zámku.

K jednotlivým křídlům vzhledem k míře jejich autentického zachování bude zapotřebí volit různé přístupy. Severní křídlo, byť zpuštělé, stojí doposud v celistvosti. V jeho případě proto vhodné citlivé zrestaurování a spíše drobné zásahy, převážně v interiéru.

Oproti tomu z jižního křídla již stojí pouze obvodové stěny a i východní křídlo je místy zborcené. I jen v ohledu zabezpečení těchto křídel je tedy nevyhnutelný zásah, který hmotově ovlivní vnímání celého zámku. Zde je zásadní otázka přístupu. V rovině zpevnění a zastřešení objektu se nabízí několik variant se silně odlišným efektem.

Jak vyplývá ze stavebně historického průzkumu, stavba po začaté ale nedokončené rekonstrukci baroka na konci 80. let 20. století zůstala zvláštním způsobem rozkročená mezi dvěma či více vzájemně odlišnými svými historickými podobami z různých stádií vývoje.

V první rovině je možná je snaha o co nejvěrnější dořčení a vrácení jedné z historických podob. Konkrétně buď k podobě před 80 léty 20. století, která byla kontinuitou schwarzenberského dvora po přestavbě v roce 1890 - s východním křídlem ve střešní rovině natříkrát stupňovitě sníženým směrem k jihu. K této variantě je v současnosti nejbližší podoba ve střešní rovině. Nebo se nabízí návrat k podobě zámeckého sídla s významným navýšením středního dílu východního křídla vytvářejícího směrem do zahrady osovou symetrii. K této variantě odkazují znovuvytvořené arkády nádvorního průčelí východního křídla. Pro návrh těchto dvou variant je možné využít nalezených archivních plánů. Přesto pro ani jednu z variant neznáme zcela podrobnou podobu historického stavu, zejména pro variantu barokní.

Vedle přísné snahy vyjít z poznatků o dobách minulých ve smyslu přiblížení k věrné kopii se pak nabízí i řešení jít cestou hledání kontextuálního novotvaru či dokonce kontrastního novotvaru.

Zvolený přístup by však v jakékoli z variant neměl upoutávat při prvním pohledu výhradní pozornost návštěvníka, ale harmonicky památku dotvářet. Při zvolení jakéhokoli přístupu si proto následující návrhová část diplomové práce klade za cíl udržení a rozvinutí už existujícího *genia loci*.

